

नेपाल सरकार

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका

गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय

प्रदेश नं ३

पिस्कर, सिन्धुपाल्चोक

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको पाश्वचित्र अन्तिम प्रतिवेदन

मिति: २०७५।०२।१७

परामर्शदाता

आर्किटेक्ट एण्ड एलाईड
कालिकास्थान, काठमाडौं

धन्यवाद ज्ञापन

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको पाश्वचित्र निर्माण गर्ने सुअवसर आर्किटेक्ट एण्ड इलाईड कन्सलटेन्सीलाई प्रदान गर्नु भएकोमा त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका कार्यालयलाई हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्न चाहन्छौं । साथै अध्ययनको क्रममा सल्लाह, सुभाव तथा सक्रिय सहयोग पुऱ्याउनु हुने यस गाउँपालिकाका अध्यक्ष श्री भुपेन्द्र श्रेष्ठ ज्यू उपाध्यक्ष श्रीमती दुर्गादेवी नेपाल ज्यू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत श्री राजेन्द्र नेपाल ज्यू, योजना प्रमुख तथा इन्जिनियर श्री सुनिल श्रेष्ठ ज्यू तथा प्रस्तुतीकरण गर्ने व्यवस्थापन गरीदिनु हुने IT Officer श्री राजाराम नेपाल ज्यू, वडा नं. ४ का वडा सचिव रेवन्त दाहाल ज्यू र कम्प्युटर अपरेटर श्री भक्त बहादुर थामी ज्यू धन्यवादका पात्रहरु हुन् ।

वडागत भेला तथा संस्थागत तथ्याङ्क संकलन गर्ने क्रममा आवश्यक व्यवस्थापन गरी चाहिने जानकारीहरु प्रदान गरीदिनु हुने वडा अध्यक्ष ज्यूहरु श्री कर्ण बहादुर खड्का ज्यू, श्री मान बहादुर थामी ज्यू, श्री सुकदेव रिजाल ज्यू, श्री भोटोला थामी ज्यू, श्री विष्णु भक्त श्रेष्ठ ज्यू तथा श्री रामचन्द्र बुढाथोकी ज्यू लगायत वडा नं. १ का कार्यालय सहयोगी श्री जाल बहादुर थामी ज्यू, वडा नं. २ का वडा सचिव श्री हरेराम पौडेल ज्यू, वडा नं. ३ का वडा सचिव श्री खिकाप्रसाद सापकोटा ज्यू, वडा नं. ४ का प्रशासन सहायक श्री रामकृष्ण खड्का ज्यू, वडा नं. ५ का लेखा तथा प्रशासन सहायक श्री भयाप माया श्रेष्ठ ज्यू, वडा नं. ५ का स-इन्जिनियर श्री मोहन श्रेष्ठ ज्यू, वडा नं. ६ का वडा सचिव श्री कुमार घिसिड ज्यू हरु पनि धन्यवादका पात्रहरु हुनुहुन्छ ।

कृषि सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन गर्ने क्रममा अमुल्य जानकारी तथा सल्लाह सुभाव दिनुहुने कृषिका प्राविधिक सहायक श्री परमान्द चौधरी, कृषि शाखाका नायव प्राविधिक सहायकहरु श्री महेश भण्डारी ज्यू तथा श्री पदम बहादुर शाही ज्यू हरुमा पनि हार्दिक आभार व्यक्त गर्न चाहन्छौं ।

धन्यवाद ज्ञापन गर्ने क्रममा यस गाउँपालिकाका स्वास्थ्य चौकीहरुका हे. अ. श्री असेश्वर मण्डल ज्यू हे. अ. श्री लक्ष्मण विश्वकर्मा ज्यू, छाविलाल भुसाल ज्यू, अ. हे. व. श्री राम प्रकाश यादव ज्यू, अ. हे. व. आनन्द कुमार साह ज्यू लगायत तौथली आयुर्वेद औषधालयका श्री धिरेन्द्र कुमार साह ज्यू हरुले स्वास्थ्य क्षेत्रका बारेमा जानकारी तथा सुभाव दिनु भएकोमा हार्दिक आभार व्यक्त गर्न चाहन्छौं ।

अन्त्यमा यो प्रतिवेदन तयार गर्नमा विभिन्न स्तरबाट सहयोग गरि दिनुहुने अन्य महानुभावहरु, सदस्यहरु एवं कर्मचारी मित्रहरु पनि धन्यवादका पात्रहरु हुनुहुन्छ । यो पाश्वचित्र प्रतिवेदनले त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको भौतिक पूर्वाधार, सामाजिक, सांस्कृतिक, आर्थिक तथा वातावरणीय अवस्थाहरुको जानकारी गराउने छ, र भावी योजना र विकासका कार्यक्रमहरुमा सहयोग पुऱ्याउने छ भन्ने आशा समेत लिएका छौं ।

आर्किटेक्ट एण्ड इलाईड कन्सलटेन्सी

कालिकास्थान काठमाडौं

२०७५/०२/१७

सारंश

पाश्वचित्रको मुल उद्देश्य गाउँपालिकाको भौतिक पूर्वाधार, सामाजिक, सांस्कृतिक, आर्थिक तथा वातावरणीय अवस्थाहरूको बारेमा जानकारी दिने, गाउँपालिकाको विषयगत क्षेत्रका विद्यमान संभावना र समस्याहरु अवगत गराउने, गा. प. का स्थिति, विभिन्न सरकारी, गैंड सरकारी तथा अन्य संघसंस्थाहरूका बारे जानकारी गराउने लगायत यस पाश्वचित्रका आधारमा गा. प. को आवधिक योजना तर्जुमा गर्न प्रोत्साहन गर्ने र सरोकारवालाहरूलाई आवश्यकता अनुसार गाउँपालिका सम्बन्धी तथ्यांक उपलब्ध गराउनु रहेको छ ।

तथ्याङ्क विवरण संकलनका लागि गाउँ/ नगर वस्तुगत विवरण तयारी कार्याविधि, २०७४ को अनुसूचीहरु मा उल्लिखित तथ्याङ्क संकलन फाराम प्रयोग गरियो । त्रिपुरासुन्दरी गा. प. का कार्यालयले संकलन गरेको घरपरिवार तहको तथ्यांक तथा बडागत भेलाबाट संकलन गरिएको संस्थागत तथ्यांकलाई कम्प्युटरमा MS Excel र SPSS सफ्टवेयर प्रयोग गरी प्रविष्ट तथा प्रशोधन गरी शास्त्रीय विधिबाट विश्लेषण गरियो । GPS Survey, Google Earth Survey र नापी विभागले तयार गरेको GIS Database लाई आधार मानी GIS Software प्रयोग गरी GIS मा आधारीत श्रोत नक्सा बनाइयो ।

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका प्रदेश नं. ३ को बागमती अञ्चलको सिन्धुपाल्चोक जिल्लामा अवस्थित छ । मानचित्रमा यो गाउँपालिका द५.द६१ देखि द५.०३४ पूर्वी देशान्तर, २७.७०५ देखि २७.७९२ उत्तरी अक्षांश सम्म रहेको छ । यसको क्षेत्रफल ९४.२९ वर्ग कि. मी. रहेको छ । तौथलीको हजार वर्ष पुरानो त्रिपुरासुन्दरी मन्दिरको नाममा यस गाउँपालिकाको नामाकरण गरिएको छ । साविकका घोर्थली गा. वि. स., चोकटी गा. वि. स., घुस्कुन गा. वि. स., पिस्कर गा. वि. स., तौथली गा. वि. स. लगायत टेकानपुर गा. वि. स.हरूलाई समावेश गरी त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको उत्थाटन २०७३/१२/२ गतेका दिन गरियो ।

यस गाउँपालिकाको जनघनत्व २१५.११ व्यक्ति प्रति घन कि. मी. छ । यस गाउँपालिकामा विभिन्न जातजातिहरु जस्तै ब्राह्मण, क्षेत्री, थामी, पहरी, नेवार, तामाङ्ग, शोर्पा, जिरेल, भुजेल, विश्वकर्मा, नेपाली, गुरुङ, मगर, घर्ती, घले, आदिको सौहार्दपूर्ण समिश्रण रहेको पाइन्छ । यस गाउँपालिकाको कूल ग्राहस्थ उत्पादन रु. ६७,६६,०४,५५८/- रहेको छ ।

यस गाउँपालिकामा ४,२३३ घरधुरीहरु छन् भने पुरुष जनसंख्या १०,३७१ र महिला जनसंख्या ९,९९२ गरी कूल जनसंख्या २०,२८३ रहेको छ । यहाँका ६५% जनसंख्या १५ देखि ५९ वर्ष उमेरका रहेका छन् । ९०%, जनसंख्याको मातृभाषा नेपाली हो भने ९७% ले हिन्दु धर्म मान्छदान् । यसैगरी यो गाउँपालिकामा ३०% जनसंख्या नेवार छन् । ५४% जनसंख्या मात्रै हाल स्थायी ठाउँमा बसोबास गरीरहेका छन् भने ३०% जनसंख्या काठमाडौंमा बसोबास गर्दछन् । पढन र लेखन मात्र सक्ने जनसंख्या ६८ % रहेको छ । यस गाउँपालिकाको साक्षाता दर ६८.२% छ ।

यस गाउँपालिकाको प्रमुख पेशा कृषि भएतापनि सबैभन्दा बढी आम्दानी (३२%) ज्याला मजदुरीबाट हुन्छ र सबैभन्दा बढी खर्च (३२%) खर्च खाद्यान्न खरिदमा हुन्छ । औसत आम्दानीको आधारमा १५६० (३७%) घरधुरी गरीबी रेखा मुनि पर्दछन् भने वार्षिक बचत गर्ने घरधुरीको आधारमा १७२६ (४२%) घरधुरीहरु गरीबी रेखा मुनि पर्दछन् ।

यस गाउँपालिकाको अधिकांश भू-भाग (४०.८३%) जंगलले ढाकेको छ । ३० डिग्री भन्दा भिरालो भएको भू भाग ५०% भन्दा बढी रहेकोले यस क्षेत्रमा बढी भू-क्षय हुने सम्भावना देखिन्छ । यस क्षेत्रका दक्षिण तर्फ फर्केको भू-ढलान भन्दा कूल उत्तर तर्फ फर्केको भू-ढलान बढी भएकोले यस गाउँपालिकाको उर्वरा शक्ति कम हुन सक्ने अनुमान गर्न सकिन्छ । यहाँका जम्मा १.६८% भू-भागहरु मात्र सिंचाइ आयोजनाहरूले सिंचित छ र जम्मा २७६ अर्थात् ७% घरधुरीहरूलाई मात्र आफ्नो खेतबारीमा उत्पादन हुने खाद्यान्त वर्षभरीलाई पर्याप्त हुन्छ । यस क्षेत्रमा अत्याधिक (अर्थात् ३३%) उत्पादन हुने बाली मैके हो ।

प्राकृतिक सम्पदाहरूको पनि उत्तिकै बाहुल्यता रहेकोले यो गाउँपालिकाले निकै राम्रो पर्यटकीय सम्भावना बोकेको छ । यहाँ दुंगाका खानीहरु पनि प्रसस्त छन् ।

यस गाउँपालिकामा जम्मा ३० वटा सामुदायिक विद्यालयहरूमा ३०४१ विद्यार्थीहरूलाई १५८ शिक्षकहरूले पठनपाठन गराउँछन् । २०७४ सालको विनाशकारी भूकम्प पश्चात यस गाउँपालिकाका प्राय सबै विद्यालयहरूका भवनहरु पुनर्निर्माण भैसकेतापनि विद्यालय भित्रको खानेपानी तथा शौचालयको सुविधा भने निकै कमजोर रहेको देखिन्छ ।

यस गाउँपालिकाका प्रत्यक वडाहरूमा एक एक वटा स्वास्थ्य चौकीहरु गरी जम्मा ६ वटा स्वास्थ्य चौकीहरु छन् भने तौथलीमा एउटा आयुर्वेदिक औषधालय छ । यस गाउँपालिका भरी कुनै अस्पताल भने छैन । यहाँ सुरक्षित मातृत्वको अवस्था निकै कमजोर देखिन्छ भने यो क्षेत्रमा ग्यास्ट्रिक तथा अल्सरका विरामी संख्या बढी छन् ।

वडा नं. १, ३ र ६ मा खानेपानीको निकै ठुलो समस्या रहेको छ भने वडा नं. २, ४ र ५ मा पर्याप्त खानेपानीको मुहानहरु छन् । साविकका सबै गा. वि. स. हरु खुल्ला दिसा मुक्त गा. वि. स. हरु घोषणा भैसकेता पनि २०७२ को विनाशकारी भूकम्प पश्चात भने पुनर्निर्माण कार्य भैरहेकोले हाल १०% घरधुरीहरु शौचालय विहिन अवस्था मै छन् ।

यहाँ मनाइने दसै, तिहार, तीज, भुमे पूजा, ल्होसार, हरिबोधनी एकादशी, शिवरात्री, धान्य पूर्णिमा, क्रिसमस, माघे सक्रान्ति, साउने सक्रान्ति, फागु पूर्णिमा, चैते दशै, कुशो औंशी, उधौली, उभौली जस्ता चाडहरु बाहेक तौथलीको दही जात्रा भने सबैभन्दा भिन्नै र नौलो मानिन्छ । यस गाउँपालिकामा १५ वटा सामुदायिक वनहरु रहेका छन् ।

यस गाउँपालिकाका सबै वडाहरूमा मोटरवाटोको संजाल पुगि सकेतापनि हाल सम्म सबै बाटोहरु कच्ची भएकोले वर्षातको मौसममा यी बाटोहरूमा सवारी साधानहरु चल्न मुस्कील हुने गर्दछ । २०७२ को विनाशकारी भूकम्पमा ४६४७ क्षतिग्रस्त घरधुरीहरु मध्ये ४२३५ घरधुरीहरूले मात्र राहत प्राप्त गरेका छन् ।

यस गाउँपालिकाका अधिकांश (७६%) घरधुरीहरूले खाना पकाउनका लागि दाउराको प्रयोग गर्ने गर्दछन् भने बत्ती बाल्नका निम्ति अधिकांश (८७%) घरधुरीहरूले बिजुलीको प्रयोग गर्दछन् । ६७% घरधुरीहरूले हाल सम्म पनि परम्परागत चुल्हो मै खाना पकाउँछन् ।

यस गाउँपालिकामा भौतिक पूर्वाधारहरु निकै सुधार गर्नुपर्ने देखिएतापनि यस क्षेत्रले विकासको पनि राम्रो सम्भावना बोकेको छ । स्रोत तथा साधनको व्यवस्थित तथा उचित ढंगले प्रयोग गर्न सकेमा यो गाउँपालिकाले विकासको गति चाँडै लिने देखिन्छ ।

विषय सूची

धन्यवाद ज्ञापन	i
सारंश	ii
विषय सूची	iv
१. परिचय	१
१.१ पृष्ठभूमि	१
१.२ पार्श्वचित्र बनाउनुको उद्देश्य	१
१.३ कानुनी तथा नीतिगत आधारहरु	२
१.४ तयारीका चरण	४
१.५ वस्तुगत विवरणको सीमा	८
२.१ भैगोलिक अवस्थिति	९
२.२ ऐतिहासिक चिनारी तथा नामाकरण	९
२.३ राजनीतिक अवस्थिति	१०
२.४ क्षेत्रफलको विवरण	१०
२.५ जनघनत्वको विवरण	१२
२.६ धरातलिय अवस्था	१२
२.७ प्राकृतिक सम्पदा	१२
२.८ साँस्कृतिक उत्कृष्टता	१२
२.९ प्रमुख बस्तीहरुको विवरण	१४
२.१० विकासका सम्भावनाहरु	१४
२.११ ग्राहस्थ उत्पादन	१५
३. पारिवारिक विवरण तथा जनसंख्याको अवस्था	१६
३.१ जनसंख्या विवरण	१६
३.२ जनसंख्या वितरण अवस्था	१६
३.३ २०६८ र २०७४ को घरधुरीको तथा जनसंख्याको तुलनात्मक विवरण	१६
३.४ उमेर तथा लिंगको आधारमा जनसंख्या विवरण	१८
३.५ मातृभाषाको आधारमा जनसंख्या विवरण	१९
३.६ धर्म अनुसार जनसंख्या विवरण	२०
३.७ जातिगत आधारमा जनसंख्या विवरण	२०

३.८	पेशाको आधारमा जनसंख्या विवरण	२१
३.९	हाल बसोवास गर्ने ठेगानाको आधारमा जनसंख्या विवरण	२१
३.१०	स्वास्थ्य स्थिति अनुसार वडागत जनसंख्या विवरण	२२
३.११	शैक्षिक स्थिति तथा जागिरको विवरण	२२
३.१२	उमेर अनुसारको शैक्षिक स्थिति विवरण	२३
३.१३	वडागत शैक्षिक स्थिति विवरण	२३
३.१४	लिङ्ग अनुसार शैक्षिक स्थिति विवरण	२४
३.१५	जात अनुसार शैक्षिक स्थिति विवरण	२४
३.१६	पेशा अनुसार हालको ठेगानाको विवरण	२६
३.१७	परिवारको किसिमको विवरण	२६
३.१८	व्यक्तिगत घटना सम्बन्धी विवरण	२६
३.१९	सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमबाट लाभान्वित विवरण	२७
४	आर्थिक अवस्था	२८
४.१	प्रमुख आर्थिक विवरण	२८
४.१.१	घरपरिवारमा हुने वार्षिक आमदानीको विवरण	२८
४.१.२	घर परिवारमा हुने क्षेत्रगत वार्षिक आमदानी विवरण	२८
४.१.३	घरपरिवारमा हुने वार्षिक खर्चको विवरण	२९
४.१.४	घरपरिवारमा हुने क्षेत्रगत वार्षिक खर्चको विवरण	३०
४.१.५	वार्षिक वचत गर्ने घरधुरीको विवरण	३०
४.१.६	गरिवीको दर (गरिवीको रेखामुनि रहेको जनसंख्या)	३०
४.२	भू उपयोग तथा स्वामित्व	३१
४.२.१	वर्तमान भू-उपयोग	३१
४.२.२	भू-क्षेत्र (टोपोग्राफी र भिरालोपन)	३३
४.३	भू ढलानको मोहोडा	३४
४.३.१	जग्गाको स्वामित्वको बारेमा विवरण	३७
४.३.२	आफ्नो खेत बारी भएको/नभएको विवरण	३७
४.३.३	करेसाबारी भएको घरधुरीको विवरण	३७
४.४	कृषि तथा पशु विकास	३८
४.४.१	सिंचाइ सुविधाको उपलब्धता	३८

४.४.२	आधुनिक पशुपालन (फार्म) सम्बन्धी विवरण.....	३९
४.४.३	कृषि तथा पशु सेवासंग सम्बन्धित मानव संसाधन	३९
४.४.४	मील तथा संकलन सम्बन्धी विवरण.....	४०
४.४.५	कृषक उद्यमी तथा बचत समूहको विवरण	४०
४.४.६	आप्नो उत्पादनमा खाद्यान्न पर्याप्त हुने समय	४३
४.४.७	उत्पादन हुने बालीहरुको विवरण	४३
४.४.८	उन्नत कृषि तथा पशुपालन सम्बन्धी विवरण.....	४४
४.५	पर्यटन विकास	४४
४.५.१	धार्मिक, ऐतिहासिक तथा पर्यटकीय स्थलसम्बन्धी विवरण	४४
४.६	उद्योग व्यापार तथा बैंकिङ्ग.....	४७
४.६.१	स्थानीय बजार तथा व्यापारिक केन्द्रहरुको विवरण	४७
४.६.२	बैंक तथा वित्तिय संस्था बारे विवरण.....	४७
४.६.३	खानी सम्बन्धी विवरण.....	४८
५	सामाजिक अवस्था.....	५०
५.१	शैक्षिक तथा मानव संशाधन विकास	५०
५.१.१	विद्यालय संख्या विवरण.....	५०
५.१.२	विद्यालयको किसिम, विद्यार्थी तथा शिक्षक विवरण.....	५०
५.१.३	तहगत रूपमा विद्यालय तथा विद्यार्थी संख्या.....	५३
५.१.४	विद्यालय छाडेका विद्यार्थी दर	५५
५.१.५	विद्यालय निरन्तरता दर	५५
५.१.६	सिकाई उपलब्धी दर.....	५५
५.१.७	उत्तिर्ण दर	५५
५.१.८	विद्यालयको भवन संख्या बारे विवरण.....	५५
५.१.९	विद्यालयहरुको शौचालयको अवस्था	५५
५.१.१०	विद्यालयहरुको खानेपानीको अवस्था.....	५५
५.१.११	विद्यालयहरुमा खेलमैदानको अवस्था	५५
५.१.१२	छात्रवृत्ति तथा अन्य लक्षित सुविधा उपलब्ध विवरण	५६
५.१.१३	शैक्षिक संस्थाहरुमा सुविधाहरुको विवरण	५६
५.२	स्वास्थ्य तथा पोषण.....	५८

५.२.१	स्वास्थ्य संस्थाको विवरण	५८
५.२.२	स्वास्थ्य संस्थामा उपलब्ध तथा कार्यरत चिकित्सक, स्वास्थ्यकर्मी र अन्य जनशक्ति विवरण	५८
५.२.३	स्वास्थ्य चौकीहरुको जग्गा र भवनका अवस्था बारे विवरण.....	५९
५.२.४	स्वास्थ्य सेवाको पहुँचको स्थिति	५९
५.२.५	खोप तथा पोषण सम्बन्धी विवरण	५९
५.२.६	सुरक्षित मातृत्वसम्बन्धी विवरण	६०
५.२.७	परिवार नियोजनको साधन प्रयोग बारे विवरण.....	६१
५.२.८	गाउँपालिका भित्रमा देखा परेका प्रमुख रोग र तीनका उपचार सम्बन्धी विवरण.....	६२
५.३	खानेपानी तथा सरसफाई.....	६४
५.३.१	खानेपानी सुविधाको अवस्था.....	६४
५.३.२	खानेपानी स्रोतको विवरण	६४
५.३.३	खानेपानी उपभोग गर्ने तरिका.....	६४
५.३.४	शौचालयको स्थिति.....	६५
५.३.५	फोहरमैला व्यवस्थापन	६६
५.४	महिला, बालबालिका तथा सामाजिक समावेशीकरण.....	६६
५.४.१	महिला	६६
५.४.१.१	महिनावारी बार्ने चलन बारे विवरण	६६
५.४.१.२	परिवार भित्र महिलाको निजी सम्पत्तिको विवरण	६६
५.४.१.३	परिवारमा निर्णय लिने व्यक्तिको विवरण	६६
५.५	युवा तथा खेलकुद र मनोरञ्जन	६७
५.५.१	खेलमैदान, पार्क, पिकनिक स्थल तथा मनोरञ्जन स्थल सम्बन्धी विवरण	६७
५.५.२	व्यवसायिक खेलाडीको विवरण	६७
५.५.३	युवा क्लब सम्बन्धी विवरण.....	६८
५.५.४	क्लब, बचत समूह वा सहकारीमा आवद्धताको विवरण.....	६८
५.६	कला तथा संस्कृति	६९
५.६.१	स्थानीय चाडपर्वहरु	६९
५.७	शान्ति तथा सुरक्षा	७०
५.८	अन्तर क्षेत्रीय सम्बन्ध	७१
६.	वन तथा वातावरणीय स्थिति.....	७२

६.१	वन क्षेत्रको अवस्था	७३
६.१.१	वन क्षेत्र र प्रकार सम्बन्धी विवरण.....	७३
६.१.२	जडिबुटी उत्पादन, संकलन तथा निकासी सम्बन्धी विवरण	७३
६.१.३	रुख विरुवा, भाडी बुट्यान तथा घाँस सम्बन्धी विवरण	७४
६.१.४	जंगली जनावर चराचरङ्गीहरु तथा किरा फट्याइग्राको विवरण.....	७४
६.१.५	दाउरा ल्याउने वनको विवरण	७४
६.१.६	गौरी शंकर संरक्षण क्षेत्र	७५
६.२	भूकम्प क्षति तथा राहतको विवरण	७५
७.	भौतिक विकासको अवस्था	७६
७.१	यातायात पूर्वाधार	७६
७.१.१	सडक सुविधा सम्बन्धी विवरण.....	७६
७.१.२	पैदलमार्ग सम्बन्धी विवरण.....	८१
७.१.३	सवारी सुविधा तथा रुट सम्बन्धी विवरण	८३
७.१.४	गाउँ भित्र चल्ने सवारी साधनहरु.....	८३
७.१.५	झोलुङ्गे पुल तथा पुलेसा	८३
७.२	विद्युत तथा वैकल्पिक ऊर्जा	८६
७.१.६	इन्धन उपयोग विवरण	८६
७.१.७	बत्ती बाल्ने इन्धनको प्रयोगको आधारमा घरपरिवार	८६
७.३	संचार तथा प्रविधि	८८
७.३.१	दुरसंचार र रेडियो स्टेसन सम्बन्धी विवरण.....	८८
७.३.२	मनोरञ्जनका स्रोत	८८
७.४	आवास तथा भवन	८९
७.४.१	छानो प्रकार आधारमा घरधुरी.....	८९
७.४.२	गाउँपालिका अन्तर्गतका सरकारी भवन सम्बन्धी विवरण	८९
७.४.३	गाउँपालिका कार्यालय दिखि प्रत्येक वडा केन्द्रसम्मको दुरी	९०
८.	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाका विद्यमान समस्याहरु	९१
९.	संस्थागत तथा सुशासनको स्थिति	९४
९.१	संगठनात्मक तथा मानव संशाधनको अवस्था.....	९४
९.१.१	गाउँपालिकाको संगठनात्मक ढाँचा.....	९४

९.१.२	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपकलिकाको कर्मचारीहरुको विवरण.....	९५
९.२	संस्थागत सम्बन्ध र नागरिक संगठन.....	९६
९.२.१	गाउँपालिका भित्रका नागरिक सचेतना केन्द्र	९६
९.२.२	अध्ययन केन्द्रहरुको विवरण.....	९६
९.२.३	सामुदायिक मेलमिलाप केन्द्र बारे विवरण	९६
९.२.४	गैर सरकारी संस्थाको विवरण	९७
	अनुसुची.....	९८
	अनुसुची १ गाउँपालिकाका जनप्रतिनिधि तथा पदाधिकारीहरुको विवरण	९९
	अनुसुची २ नक्साहरु	१०४
	अनुसुची ३ लेखाचित्रहरु.....	१०५
	अनुसुची ५ माइन्युटहरु	११९
	अनुसुची ५ फोटोहरु	१२४

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका

१. परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकार सम्बन्धी विभिन्न अधिकारहरु दिएको र सो ऐनको परिच्छेद ३ को दफा ११ को उपदफा २ (ड) मा व्यवस्था भएको स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन गनुपर्ने दायित्व गाउँपालिकाले पूरा गर्नुपर्ने सन्दर्भमा गाउँपालिकाको पाश्वर्चित्र निर्माण प्रक्रियाको थालनी भएको छ। ऐनमा व्यवस्था भए अनुसार स्थानीय तहले जनसांडिख्यक, प्राकृतिक, आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, भौतिक पूर्वाधार, रोजगारीको अवस्था, कूल ग्राहस्थ्य उत्पादन, प्रतिव्यक्ति आय, मानव विकास तथा लैङ्गिक सशक्तीकरण सूचकाङ्क्षा, राजस्व तथा आयव्यय समेतको तथ्याङ्क सङ्कलन र प्रशोधन गरी नवीनतम प्रविधियुक्त र राष्ट्रिय तथा स्थानीय सूचना प्रणालीमा आवद्धता र पाश्वर्चित्र तथा श्रोत नक्साको अद्यावधिक अभिलेखन कार्य गर्नु पर्ने हुन्छ।

यसै कुरालाई मनन गरी त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको कार्यालयले यस आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा गाउँपालिकाको भौतिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, आर्थिक तथा वातावरणीय अवस्था भल्क्ने गरी विस्तृत वस्तुगत विवरण तयार पार्ने कार्यक्रम अनुरूप यो पाश्वर्चित्र तयार गर्न लागेको हो। योजना तयार गर्नु पूर्व गाउँपालिकाको क्षेत्रको वर्तमान भौतिक, सामाजिक, आर्थिक तथा वातावरणीय स्थिति के छ, र तिनीहरुको अवसर, संभावना तथा चुनौतीहरु के छन् जस्ता कुराहरुको लेखाजोखा गर्नु आवश्यक छ। यसबाट गाउँपालिकामा सहभागितात्मक योजना तथा विकास प्रणालीमा थप दिगोपना तथा पारदर्शीता आउने अनुमान गर्न सकिन्छ। यस पाश्वर्चित्रले गाउँपालिकाको दिगो विकासका लागि भावी योजना तथा रणनीति तय गरी स्थानीय आवश्यकता अनुरूप उपयुक्त आयोजनाहरुको छनौट तथा प्राथमिकिकरण गर्न सहयोग पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ।

१.२ पाश्वर्चित्र बनाउनुको उद्देश्य

यसको मुख्य उद्देश्य गाउँपालिकाको भौतिक पूर्वाधार, सामाजिक, आर्थिक तथा वातावरणीय क्षेत्रहरुको विद्यमान अवस्था, सेवा सुविधाहरुमा मानिसहरुको पहुँच जस्ता सवालहरुलाई दस्तावेजमा उतार्ने र यसैलाई आधारमानी गाउँपालिकाको योजनावद्व विकासमा सहयोग गर्नु हो। अन्य उद्देश्यहरु निम्न बमोजिम रहेका छन् :

- गाउँपालिकाको भौतिक पूर्वाधार, सामाजिक, सांस्कृतिक, आर्थिक तथा वातावरणीय अवस्थाहरुको जानकारी दिने।
- गाउँपालिकाको विषयगत क्षेत्रका विद्यमान सम्भावना र समस्याहरु अवगत गराउने।
- गाउँपालिकाको स्थित विभिन्न सरकारी गैह सरकारी तथा अन्य संघसंस्थाहरुका बारे जानकारी गराउने
- यस पाश्वर्चित्रका आधारमा गाउँपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा गर्न प्रोत्साहित गर्ने, र सरोकारवालाहरुलाई आवश्यकतानुसार गाउँपालिका सम्बन्धी तथ्याङ्कहरु उपलब्ध गराउने।

१.३ कानूनी तथा नीतिगत आधारहरु

संघीय शासन प्रणाली तल देहाएका विद्यमान कानूनी तथा नीतिगत व्यवस्थामा आधारीत रही र यस वस्तुगत विवरण तयारी कार्यविधि बमोजिम चरणबद्ध र व्यवस्थित रूपमा यस त्रिपुरा सुन्दरी गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण तयार गरिएको छ ।

क. नेपालको संविधान : नेपालको संविधानको अनुसूची ५ को क्रम संख्या १३ मा केन्द्रीय (राष्ट्रिय, तथ्याङ्क अन्तर्राष्ट्रिय मानक र गुणस्तर) लाई संघको अधिकारको सूचीमा राखी नेपाल सरकारले यसको मापदण्ड निर्धारण गर्ने जिम्मा प्रदान गरेको छ, भने अनुसूची ६ को क्रमसंख्या ६ मा प्रदेश तथ्याङ्कलाई प्रदेशको अधिकारको सूचीमा सूचीकृत गरिएको छ । संविधानको धारा ५७ को उपधारा (४), धारा २१४ को उपधारा (२), धारा २२१ को उपधारा (२), धारा २२६ को उपधारा (१) अनुसार स्थानीय तहको अधिकारको सूची, अनुसूची ८ बमोजिम हुनेछ । नेपालको संविधानको अनुसूची ८ मा स्थानीय तहको अधिकारको सूचीको क्रमसंख्या ६ मा स्थानीय तथ्याङ्क तथा अभिलेख संकलन सम्बन्धी अधिकार तथा क्रमसंख्या १७ मा वेरोजगारको तथ्याङ्क संकलन सम्बन्धी अधिकारलाई सूचीकृत गरेकोछ ।

ख. नेपाल सरकारबाट स्वीकृत संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकारहरुको कार्य विस्तृतीकरण: नेपाल सरकारबाट स्वीकृत संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकारको कार्य विस्तृतीकरणले केन्द्रीय तथ्याङ्क अन्तर्गत तथ्याङ्कसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, कानून, मापदण्ड, राष्ट्रिय तथ्याङ्क प्रणालीको व्यवस्थापन र गुणस्तर निर्धारण, राष्ट्रियस्तरको गणना र सर्वेक्षण व्यवस्थापन, नेपाल स्याण्डर्ड वर्गीकरण मापदण्ड विकास र प्रयोग र तथ्याङ्कसम्बन्धी सल्लाहकारी भूमिका बारे उल्लेख गरेको छ । यसैगरी प्रदेश तथ्याङ्क अन्तर्गत तथ्याङ्कसम्बन्धी नीति, कानून तथा मापदण्ड, नेपाल स्ट्याण्डर्ड वर्गीकरण र मापदण्ड अनुसार प्रादेशिक तहको तथ्याङ्क व्यवस्थापन, प्रदेश तहको तथ्याङ्कको सूचना प्रणाली व्यवस्थापन तथा प्रादेशिक तथ्याङ्कीय अभिलेख संरक्षण र व्यवस्थापन आदि उल्लेख गरेको छ ।

संविधानको अनुसूचीको ८ स्थानीय तहको एकल अधिकारको विस्तृतीकरणले स्थानीय तथ्याङ्क सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड तर्जुमा, वेरोजगारको तथ्याङ्कसहित स्थानीय तहको आधारभूत तथ्याङ्क व्यवस्थापन, तथ्याङ्कीय अभिलेख व्यवस्थापन, सूचना तथा प्रविधियुक्त तथ्याङ्क व्यवस्थापनको जिम्मेवारी स्थानीय सरकारमा रहेको छ ।

ग. तथ्याङ्क ऐन, २०१५ तथा नियमावली, २०४१: जनतालाई अधिक मात्रामा ठोस हित हुने नीति निर्धारण गर्न, सरकारी निकायहरुको प्रशासकीय निपूर्णता बढाउन र मुलुकको आर्थिक गतिविधिबारे यथार्थ ज्ञान प्राप्त गर्न नेपाल सरकारलाई यथार्थ आधार चाहिने र त्यस्तो आधार जुटाउन तथ्याङ्क संकलन सम्बन्धी सुविधाको व्यवस्था गर्न तथ्याङ्क संकलन, विश्लेषण, अभिलेख र प्रकाशन गर्ने कामको निमित्त एक केन्द्रीय विभागको स्थापना गरी शान्ति सुव्यवस्था, जनताको सुविधा र आर्थिकहित कायम राख्न तथ्याङ्क ऐन, २०१५ जारी गरिएको छ । तथ्याङ्क ऐन, २०१५ को दफा ७ (क) उपदफा १ अनुसार सरकारी कार्यालय, सरकारी स्वामित्व भएको वा यस उद्देश्यको लागि सरकारी सहायता प्राप्त संस्था वा विदेशी व्यक्ति वा संस्थाले व्यवसायिक उद्देश्यले कुनै आर्थिक कुराको लगत, खबर वा तथ्याङ्क संकलन गर्न चाहेमा केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागबाट स्वीकृति प्राप्त गर्नु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । यस अनुसार तथ्याङ्क संकलन गर्न मनसिव देखिएमा केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागले स्वीकृति दिनेछ र त्यसरी स्वीकृति दिँदा विभागले तथ्याङ्क संकलन गर्दा

अपनाउनु पर्ने प्रणाली र आवश्यक देखिएका अन्य शर्तसमेत तोकिदिन सक्नेछ ।

तथ्याङ्क नियम, २०४१ अनुसार केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागको प्रमुख जिम्मेवारी देहाय अनुसार हुनेछ :

(क) नेपाल सरकारबाट स्वीकृत भएका कुराहरुको तथ्याङ्क संकलन, प्रशोधन, संग्रह एवं साँख्यकीय सुधार, विश्लेषण र प्रकाशन गर्ने गराउने,

(ख) नेपालभरी तथा कुनै भागमा आर्थिक, सामाजिक, जनसंख्या इत्यादी जुनसुकै कुराको तथ्याङ्क सर्वेक्षण गर्ने र सो सम्बन्धी विवरण संकलन गर्ने गराउने,

(ग) तथ्याङ्क सम्बन्धी प्रतिवेदन तयार गर्ने

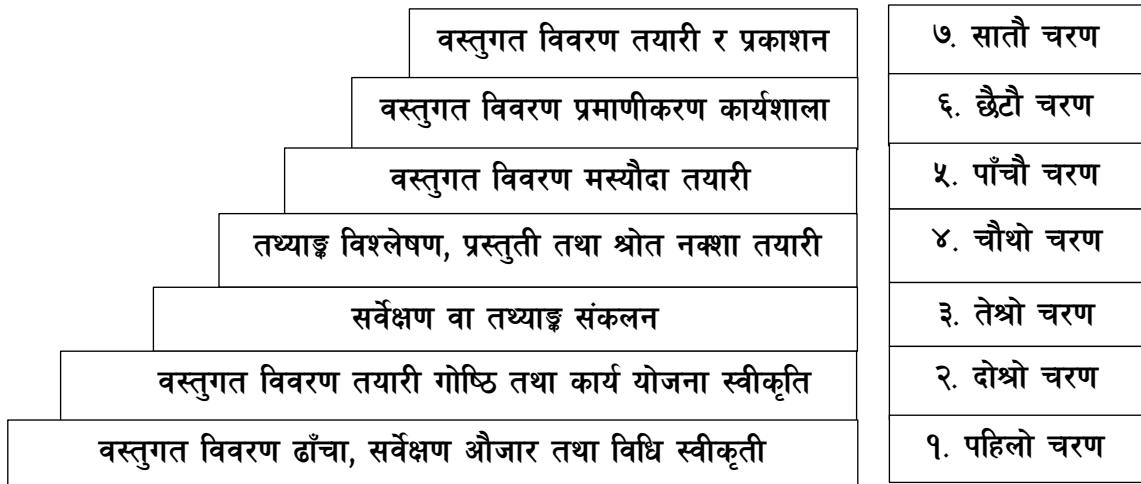
(घ) राष्ट्रिय गणनाहरु (जनसंख्या, कृषि, उद्योग व्यापार, यातायात र अन्य आवश्यक सबै किसिमका गणना) लिने प्रवन्ध मिलाउने र तिनको संचालन गर्ने भनी उल्लेख गरिएको छ । -

घ. स्थानीय तहको सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी आदेश, २०७४: स्थानीय तहको शासन सञ्चालन तथा व्यवस्थापनको लागि नेपाल सरकारले २०७४ जेठ २ गते जारी गरेको स्थानीय तहको सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी आदेश, २०७४ जेठ २ गते जारी भएको छ । यस आदेशको अनुसूची ३ मा स्थानीय तथ्याङ्क र अभिलेख संकलन बारेमा र अनुसूची ४ मा वडा कार्यालयहरुले योजना तर्जुमा र तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्नु पर्ने व्यहोरा उल्लेख छ । प्रस्तुत आदेशमा जनसाँख्यिक, प्राकृतिक, आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक, भौतिक पूर्वाधार, रोजगारीको अवस्था, कूल ग्राहस्थ उत्पादन, प्रतिवर्त्ति आय, मानव विकास सूचकांक, राजस्व तथा आयव्यय समेतको तथ्याङ्क संकलन प्रशोधन गरी राष्ट्रिय तथा स्थानीय सूचना प्रणालीमा आवद्धता र पार्श्वचित्र तथा श्रोत नक्साको अद्यावधिक अभिलेखनलाई गाउँपालिका वा नगरपालिकाको काम कर्तव्य र अधिकार भनि उल्लेख गरिएको छ ।

ड. स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४: यस दिग्दर्शनकोदफा १ मा “प्रत्येक स्थानीय तहले वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमा सहभागितामूलक प्रक्रियाबाट नितिजामूलक ढंगले गर्नु पर्ने र योजना र बजेट तर्जुमा गर्नु पूर्व स्थानीय तहको भौगोलिक, सामाजिक, आर्थिक तथा पूर्वाधार लगायतका क्षेत्रको यथार्थ स्थिति देखिने गरी वस्तुगत विवरण (Profile) तयार गर्नु पर्ने छ” भन्ने व्यवस्था रहेको छ ।

च. स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ : स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को परिच्छेद ३ दफा ११ को उपदफा २ को च(२) र (३) ड को (२), (४), (५) र (६) मा स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन, दफा ११ को उपदफा २ थ (१), (२) (३), (४) र (५) मा वेरोजगारको तथ्याङ्क संकलन तथा दफा १२ को वडा समितिको काम, कर्तव्य अधिकार अन्तर्गत उपदफा २ को ख मा तथ्याङ्क अद्यावधिक तथा संरक्षण अन्तर्गत खण्डीकृत तथ्याङ्क र सूचनासहितको वडाको पार्श्वचित्र तयार तथा अद्यावधिक गर्ने व्यवस्था रहेको छ ।

१.४ तयारीका चरण

१.४.१ पहिलो चरण: वस्तुगत विवरणको ढाँचा, सर्वेक्षण औजार र विधि तयारी तथा कार्य योजना स्वीकृतीः

स्थानीय वस्तुगत विवरण किन, कसरी, कहिले र कसले गर्ने भनि सबै तहगत प्रक्रिया निर्धारण गर्ने सुरुवाती चरणमा वस्तुगत विवरणको सूचकगत स्तरीय ढाँचा, तथ्याङ्क संकलन/सर्वेक्षण औजार र कार्यविधि तयारी गर्न देहायबमोजिम कार्यहरु भयो :-

(क) गाउँ क्षेत्रको भौगोलिक अवस्था, जनसंख्या, सामाजिक, आर्थिक, प्राकृतिक, भौतिक, वातावरणीय र संस्थागत वस्तु स्थिति भल्क्ने र भौगोलिक (वडा) तथा सामाजिक (लैंगीक र जातीगत) रूपमा खण्डीकृत विवरण खुले गरी गाउँ/नगर वस्तुगत विवरण कार्यविधि, २०७४ को अनुसुची २ बमोजिमको वस्तुगत विवरणको स्तरीय ढाँचा तयार गरियो ।

(ख) वस्तुगत विवरणको स्तरीय ढाँचामा उल्लेख भएका विवरण तयार गर्न विश्वसनियता र उपलब्धताका आधारमा तथ्याङ्कका श्रोतहरुको आंकलन गरी देहाय बमोजिमका श्रोतबाट तथ्याङ्क तथा सूचना संकलन गरियो :

१. घरपरिवार सर्वेक्षण (सबै घरपरिवार)

त्रिपुरा सुन्दरी गाउँपालिकाको कार्यालय स्वयम्द्वारा यस गाउँपालिकाको कार्यक्षेत्र भित्र रहेको ४२३३ घरधुरीहरुको घरपरिवार सर्वेक्षणको तथ्याङ्क सामाजिक परीचालकहरु परिचालन गरी गरिएको थियो । सो घरधुरी सर्वेक्षणका फाराममा समावेश गरिएका सबै प्रश्नहरु गाउँपालिकाको पार्श्वचित्र निर्माण गर्नका निम्नि गाउँ/नगर वस्तुगत विवरण तयारी कार्यविधि, २०७४ ले देहाय बमोजिमको पारिवारिक विवरण संकलन फारमसंग मिलेकोले सोही सर्वेक्षणको तथ्याङ्क परामर्शदाताले SPSS सफ्टवेयर प्रयोग गरी प्रविष्ट गरे पश्चात विश्लेषण गरियो ।

२. संस्थागत सर्वेक्षण (गाउँपालिकाको कार्यालय, डिभिजन तथा जिल्लास्थित विषयगत कार्यालय, शैक्षिक संस्था, स्वास्थ्य संस्था, वैकं तथा औद्योगिक/व्यवसायिक प्रतिष्ठान, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग तथा मातहतका कार्यालय, संघसंस्था, सामुदायिक संस्था आदिको अभिलेख तथा उपलब्ध विवरण)

३. सहभागितामूलक लेखाजोखा सर्वेक्षण (जानिफकार अन्तरवार्ता, लक्षित समूह छलफल, स्थलगत अध्ययन, समूहगत छलफल आदी)

(ग) प्राथमिक श्रोतवाट तथ्याङ्क संकलनका लागि गाउँ/नगर वस्तुगत विवरण कार्याविधि, २०७४ द्वारा निर्धारित संस्थागत सर्वेक्षण फारामको प्रयोग गरियो ।

(घ) केन्द्रीय तथ्याङ्कविभाग तथा अन्तर्गतका कार्यालय, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, डिभिजन तथा जिल्ला स्थित विषयगत कार्यालय, विद्यालय, श्रोत केन्द्र, सेवा केन्द्र, संघ संस्था चौकी तथा समुदायमा आधारित संस्थाआदि सबैको उपलब्ध अभिलेख तथा प्रतिवेदन, नापी विभागबाट प्रकाशित नक्शा तथा विभिन्न अध्ययन तथा सर्वेक्षण प्रतिवेदनबाट संस्थागत विवरण (द्वितीय श्रोत तथ्याङ्क) संकलन गरियो ।

(ड) जानिफकार अन्तरवार्ता, लक्षित समूह छलफल, स्थलगत अध्ययन, समूहगत छलफल गरी पारिवारीक विवरण तथा संस्थागत विवरणबाट थप सूचना संकलन गरियो ।

१.४.२ दोस्रो चरण: वस्तुगत विवरण तयारी गोष्ठी :

वस्तुगत विवरण तयारीको लागि गाउँपालिकाले कार्यपालिकाका पदाधिकारी, कर्मचारी र सरोकारवालाहरु बीच वस्तुगत विवरणको स्तरीय ढाँचा, तथ्याङ्को स्रोत तथा तयारी विधि बारे साभा धारणा, बुझाई र अपनत्व कायम गर्न छलफलबाट एक कार्ययोजना तयार गरियो । साथै विवरण तयार गर्ने कार्यको जिम्मेवारी र कार्य योजना निर्धारण| गर्नका लागि देहाय बमोजिम एक दिनको वस्तुगत विवरण तयारी गोष्ठी आयोजना गरियो :-

वस्तुगत विवरणको तयारी गोष्ठी

(क) वस्तुगत विवरण तयारीको उद्देश्य, अवधारणा, कानूनी तथा नीतिगत आधार, तयारी विधि तथा प्रक्रिया, तथांक संकलन फाराम सूचना र प्रविधि, सरोकारवालाहरुको पहिचान तथा भूमिका र कार्ययोजना सम्बन्धमा प्रस्तुति गरी सहभागितामूलक ढंगले छलफल गरियो । कार्यशालामा सिलसिलेवार रूपमा उपरोक्त विषयहरुको प्रस्तुति र छलफलमा सहजीकरण गरी साभा धारणा, बुझाई र प्रतिवद्वता कायम गरियो ।

(ख) वस्तुगतविवरण तयारी कार्यशालामा देहाय बमोजिमको सहभागिता गराइयो :-

- गाउँ कार्यपालिकाको अध्यक्ष र पदाधिकारीहरु
- गाउँ सभाका सदस्यहरु
- गाउँपालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
- वडा सचिवहरु
- विषयगत शाखाका प्रमुखहरु
- गाउँपालिकाबाट छनौट गरिएका स्थानीय स्तरको जानकार विशेषज्ञ वा नागरिक समाजका व्यक्तिहरु
- संघ संस्थाका प्रतिनिधिहरु

(ग) गाउँ/ नगर वस्तुगत विवरण तयारी कार्याविधि, २०७४ परिच्छेद १ मा उल्लेख भए बमोजिमको वस्तुगत विवरण तयारीको उद्देश्य, अनुसूची १ बमोजिमको कानूनी तथा नीतिगत आधार, अनुसूची २ बमोजिमको सूचकगत स्तरीय

ढाँचा, अनुसूची ३ (क) र (ख) बमोजिमका तथ्याङ्क संकलन फारामहरुका बारेमा संक्षिप्त प्रस्तुती गरी छलफल गरियो ।

१.४.३ तेशो चरण: सर्वेक्षण वा तथ्याङ्क संकलन:

वस्तुगत विवरणका लागि गाउँ/ नगर वस्तुगत विवरण तयारी कार्यविधि, २०७४ बमोजिम निर्धारित फाराम प्रयोग गरी आवश्यक तथ्याङ्क, सूचना वा विवरण संकलन गरियो । वस्तुगत विवरणको स्तरीय सूचकगत ढाँचा अनुसार मुख्य गरेर संस्थागत र पारिवारिक सर्वेक्षण गरी प्राथमिक र द्वितीय दूई प्रकारका श्रोतबाट तथ्याङ्क संकलन गरियो ।

तथ्याङ्क संकलन (बडा भेला)

(क) देहायमा उल्लिखित स्रोतलाई संस्थागत/आधारभूत (द्वितीय श्रोत) को रूपमा लिई सूचना संकलन गरियो ।

- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागले प्रकाशन गर्ने जनसंख्या सर्वेक्षण, आर्थिक सर्वेक्षण प्रतिवेदनहरु ।
- जिल्ला स्तरमा विषयगत कार्यालय र सरोकारवाहरुबाट प्रकाशित प्रगति प्रतिवेदन, विवरण तथा अभिलेखहरु ।
- साविकका गा. वि. स. का पाश्वर्चित्रहरुको विवरण ।

(ख) संस्थागत (आधारभूत) तथ्याङ्क विवरण संकलनका लागि गाउँ/ नगर वस्तुगत विवरण तयारी कार्यविधि, २०७४ को अनुसूची (३ क) मा उल्लिखित तथ्याङ्क संकलन फाराम प्रयोग गरियो ।

(ग) पारिवारिक विवरण संकलनको कार्य गाउँपालिका कार्यालयले सम्पन्न गरीसकिएको ।

(घ) गाउँ/ नगर वस्तुगत विवरण तयारी कार्यविधि, २०७४ का अनुसूची ७ ले देहायको गाउँपालिकाको स्थानगत तथा वस्तुगत स्थितिलाई नक्शामा प्रस्तुत गर्न सोही कार्यविधिको अनुसूची ८ को विधि अपनाइयो ।

(ङ) श्रोत नक्शाको लागि सूचना संकलन गर्न Global Positioning System (GPS) सर्वेक्षण र Google Earth सर्वेक्षण विधिहरु अपनाइयो ।

१.४.४ चौथो चरण: तथ्याङ्क विश्लेषण, प्रस्तुति र श्रोत नक्शा तयारी :

यस चरणका कार्यहरु देहाय बमोजिम गरियो :

अ. तथ्याङ्क प्रशोधन तथा विश्लेषण: वस्तुगत विवरण तयारीको पारिवारिक विवरण तथा संस्थागत सर्वेक्षण विधिबाट संकलन गरिएको तथ्याङ्कलाई देहाय अनुसार प्रशोधन तथा विश्लेषण गरियो :-

(क) पारिवारिक विवरण सर्वेक्षणबाट प्राप्त तथ्याङ्कलाई कम्प्युटरमा MS Excel र SPSS सफ्टवेयर प्रयोग गरी प्रविष्ट गरियो ।

(ख) सहभागितामूलक लेखाजोखा तथा संस्थागत सर्वेक्षणबाट प्राप्त तथ्याङ्कलाई कम्प्युटरका MS Excel सिटमा तथ्याङ्क प्रशोधन गरी तथ्याङ्कशास्त्रीय विधिबाट विश्लेषण गरियो । तथ्याङ्क विश्लेषण गरीएका लेखा चित्रहरु यो प्रतिवेदनको अनुसूची ३ मा राखिएको छ ।

आ. श्रोत नक्षा तयारी: गाउँको स्थानगत तथा वस्तुगत विशेषता दर्शाउने विवरणलाई नक्षामा प्रस्तुत गर्न वस्तुगत विवरणमा उल्लेखित सूचनालाई नक्षामा प्रस्तुत गरी श्रोत नक्षा तयार गर्न नक्षालाई गाउँ वस्तुगत विवरणको महत्वपूर्ण भागको रूपमा देहाय बमोजिम तयार गरियो :

(क) वस्तुगत विवरणमा प्रस्तुत स्थानीय प्राकृतिक, भौतिक, साँस्कृतिक

स्रोत साधनहरुको अवस्थिति एवं सामाजिक र आर्थिक अवयवहरुको स्थानगत स्थिति भल्काउने देहायका विवरणलाई नक्षामा प्रस्तुत गरी श्रोत नक्षा तयार गरियो:-

१. प्राकृतिक श्रोत साधन (वन जंगल, नदीनाला, खानी, कृषि, चरण क्षेत्र आदि),

२. साँस्कृतिक सम्पदा (मठमन्दिर, धार्मिक तथा साँस्कृतिक स्थल आदि),

३. पूर्वाधार विकास (पैदल मार्ग, सडक, पुल, कलभर्ट, नहर, कुलो, पैनी, खेल मैदान, आवास, खुल्ला क्षेत्रआदि),

४. सेवा केन्द्रहरु (गाउँपालिका केन्द्र, स्वास्थ्य केन्द्र, विद्यालय/शैक्षिक संस्था, सेवा केन्द्र, वित्तीय संस्था, सामुदायिक भवन, क्लब आदि)

(ख) उपरोक्त बमोजिमको विवरणलाई श्रोत नक्षाको रूपमा प्रस्तुत गर्न विद्युतीय स्वरूप/भौगोलिक सूचना प्रणाली (जिआइएस) मा तयार गरियो ।

(ग) Global Positioning System (GPS) Survey, Google Earth Survey, नापी विभागले तयार गरेको GIS Database लाई आधार मानी GIS Software प्रयोग गरी जिआइएसमा आधारित श्रोत नक्षा बनाइयो ।

(घ) श्रोत नक्षामा समावेश गर्नु पर्ने नक्साको विवरण र तयारी विधि गाउँ/नगर वस्तुगत विवरण कार्यविधि, २०७४ को अनुसूची ७ बमोजिम गरियो ।

नक्साङ्कन गरीएका नक्साहरु यो प्रतिवेदनको अनुसूची २ मा राखिएको छ ।

१.४.५ पाँचौ चरण: वस्तुगतविवरण मस्यौदा तयारी:

वस्तुगत विवरणको ढाँचा, सर्वेक्षण औजार तथा कार्यविधि, वस्तुगत विवरण तयारी कार्यशाला, तथ्याङ्क संकलन तथा विश्लेषण प्रक्रियाको अन्तिम परिणाम वस्तुगत विवरण प्रतिवेदन अनुसूची २ मा दिइएको ढाँचा अनुसार तथ्याङ्क विश्लेषणबाट प्राप्त सूचना तथा विवरण र श्रोत नक्षाको आधारमा वस्तुगत विवरणको मस्यौदा तयार गरियो ।

१.४.६ छैठौ चरण: गाउँ वस्तुगत विवरण प्रमाणिकरण कार्यशाला (

Validation Workshop):

निर्धारित ढाँचामा गाउँ वस्तुगत विवरणको पहिलो मस्यौदा तयार भए पश्चात वस्तुगत विवरणको मस्यौदामा छलफल गर्न गाउँपालिकाले देहाय अनुसार एक दिने प्रमाणिकरण कार्यशाला (Validation

तथ्याङ्क संकलन (नक्सांकन)

प्रमाणिकरण कार्यशाला

Workshop) को आयोजना गरियो र कार्यशालाको छलफल एवं सुभावलाई समावेश गरी वस्तुगत विवरण प्रतिवेदनलाई अन्तिम रूप दिईयो ।

१.४.७ सातौं चरण : वस्तुगत विवरणको प्रतिवेदन तथारी तथा प्रकाशनः

प्रमाणिकरण कार्यशालाबाट प्राप्त भएका सुभावहरूलाई समावेश गरी वस्तुगत विवरणलाई अन्तिम रूप दिई प्रकाशन गरियो ।

१.५ वस्तुगत विवरणको सीमा

यो अध्ययन त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको पार्श्वचित्र अथवा वस्तुगत विवरण निमार्णमा केन्द्रित रहेको छ । यो अध्ययनका कार्य, सीमा देहाय अनुसार रहेका छन् ।

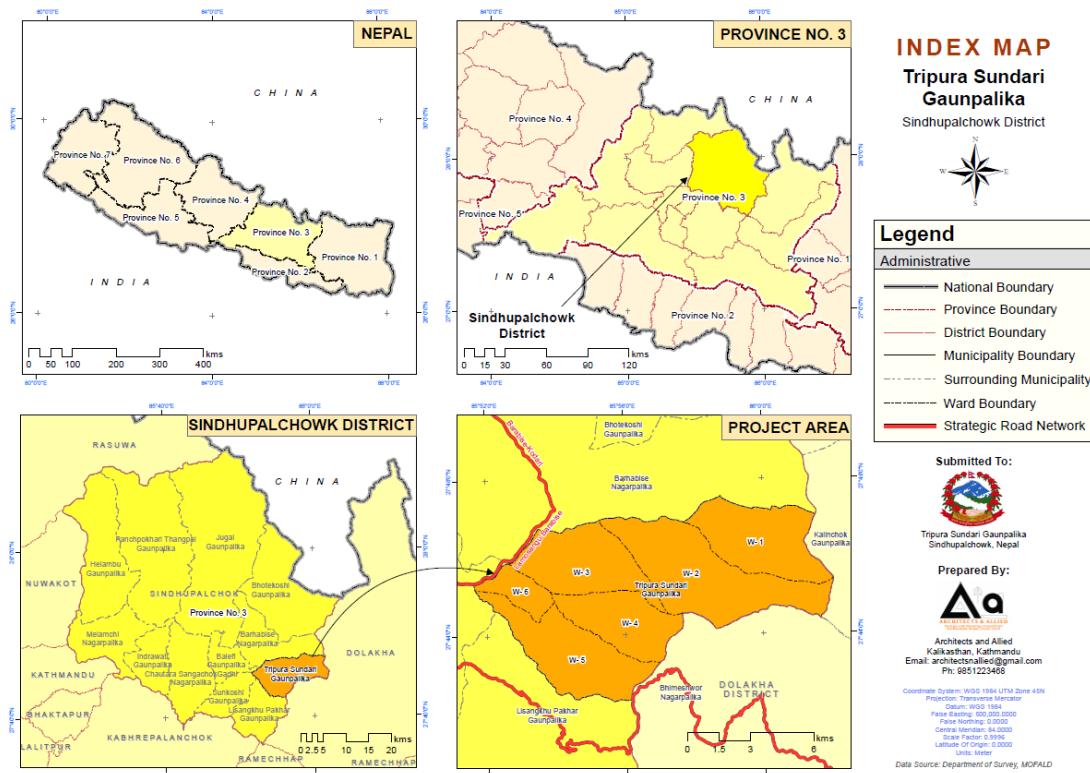
- गाउँ क्षेत्रको भौगोलिक अवस्था, जनसंख्या, सामाजिक, आर्थिक, प्राकृतिक, भौतिक, वातावरणीय र संस्थागत वस्तु स्थिति भल्क्ने र भौगोलिक (वडा) तथा सामाजिक रूपमा खण्डीकृत विवरणको विश्लेषण गर्ने ।
- गाउँपालिकाको कार्यालय स्वयम्द्वारा गरिएको घरपरिवार सर्वेक्षणको तथ्याङ्क विश्लेषण गर्ने ।
- वस्तुगत विवरणमा प्रस्तुत स्थानीय प्राकृतिक, भौतिक, साँस्कृतिक स्रोत साधनहरूको अवस्थिति एवं सामाजिक र आर्थिक अवयवहरूको स्थलगत स्थिति भल्काउने देहायका विवरणलाई नक्शामा प्रस्तुत गरी श्रोत नक्शा तयार गर्ने ।
- गाउँपालिकाको विषयगत क्षेत्रका विद्यमान, संभावना र समस्याहरु अवगत गराउने ।

२. त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको चिनारी

२.१ भैगोलिक अवस्थिति

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका नेपालको प्रदेश नं. ३ को बागमती अञ्चलको सिन्धुपाल्चोक जिल्लामा अवस्थित छ। यो गाउँपालिका काठमाडौंबाट ८३.६ कि. मी. उत्तर पूर्व, चौताराबाट ५० कि. मी पूर्व र बाह्रविसे बजारबाट २ कि. मी. दक्षिण पूर्वमा रहेको छ। मानचित्रमा यो गाउँपालिका ८५.८६१ देखि ८६.०३४ पूर्वी देशान्तर, २७.७९२ देखि २७.७०५ उत्तरी अक्षांशसम्म फैलिएको छ। यसको क्षेत्रफल ९४.२९ वर्ग कि. मी. अथवा नेपालको भू-भागको ०.०६४ प्रतिशत रहेको छ।

यस गाउँपालिकाको पूर्वमा कालिन्चोक गाउँपालिका, पश्चिममा सुनकोशी गाउँपालिका र बलेफी गाउँपालिका, उत्तरमा बाह्रविसे नगरपालिका र दक्षिणमा लिसाङ्गु आखर गाउँपालिका र भीमेश्वर नगरपालिका रहेका छन्।

२.२ ऐतिहासिक चिनारी तथा नामाकरण

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको नामाकरण वडा नं. ५ तौथलीको प्रशिद्ध मन्दिर त्रिपुरासुन्दरी रहेकोले त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका नाम राखिएको हो। त्रिपुरासुन्दरी मन्दिरको स्थापना एक हजार वर्ष अघि लिच्छवी कालमा भएको विश्वास गरिन्छ। तौथलीमा जितेस नामका एक व्यक्ति आएर बसेका थिए। तौथलीको खागल डाँडामा त्रिपुरासुन्दरी माईको पूजा गरिन्थ्यो। तौथलीको पहिला नाम हाजिपुर थियो। त्रिपुरासुन्दरी माई एकै ठाउँ नबसी पुजारीलाई भुक्काउनको लागि कहिले काहीं खागल डाँडामा नबसी यता उता पनि भाग्ने गरेको र त्यहाँका पुजारीले हाल मन्दिर

रहेको स्थानमा मन्दिर निर्माण गरी त्यहाँ पूजा गर्ने गरेको थियो । मन्दिर निर्माण पश्चात त्रिपुरासुन्दरी माईको बास स्थान एउटै भएको विश्वास गरिन्छ । त्रिपुरासुन्दरीको लिखित इतिहास भने छैन । त्रिपुरासुन्दरी माईलाई दसैंको बेला कालरात्रीमा मानिसको बलि दिने चलन थियो । विस्तारै त्रिपुरासुन्दरी माईले ३२ लक्षण युक्त मानिसको बलि चढाउन पुजारीलाई आग्रह गरेपछि ३२ लक्षण भएको मानिस नभेटे पछि त्रिपुरा सुन्दरी माईले पुजारी कै छोराको बलि मागेपछि पुजारीले नमानेको र पछि बोका बलि दिने प्रथा चलनमा आएको र यो चलन हाल सम्म पनि कायम रहेको अवस्था छ ।

२.३ राजनीतिक अवस्थिति

स्थानीय निकाय स्थानीय तह भएलगतै साविकका घोर्थली गा. वि. स. को केही भाग, चोकटी गा. वि. स., धुस्कुन गा. वि. स., पिस्कर गा. वि. स., तौथली गा. वि. स. र टेकानपुर गा. वि. स. लाई मिसाएर त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको कार्य क्षेत्र बनाइयो । त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको उद्घाटन २०७३/१२/२ गते भएको हो । घोर्थलीको साविकको १ देखि ४ वडा सम्म बाह्रविसे नगरपालिकामा मिसीन गयो भने साविकका ५ देखि ९ का वडाहरु भने वडामा यथावत रह्यो । साविकका गा. वि. स. हरुको क्षेत्रफल तथा कार्यक्षेत्र साविकै अनुसार विभिन्न वडाहरुमा कायम भएको छ । हाल गाउँपालिका र ६ वटै वडा कार्यालयहरुमा जनप्रतिनिधिहरुले नेतृत्व गरिरहेका छन् ।

२.४ क्षेत्रफलको विवरण

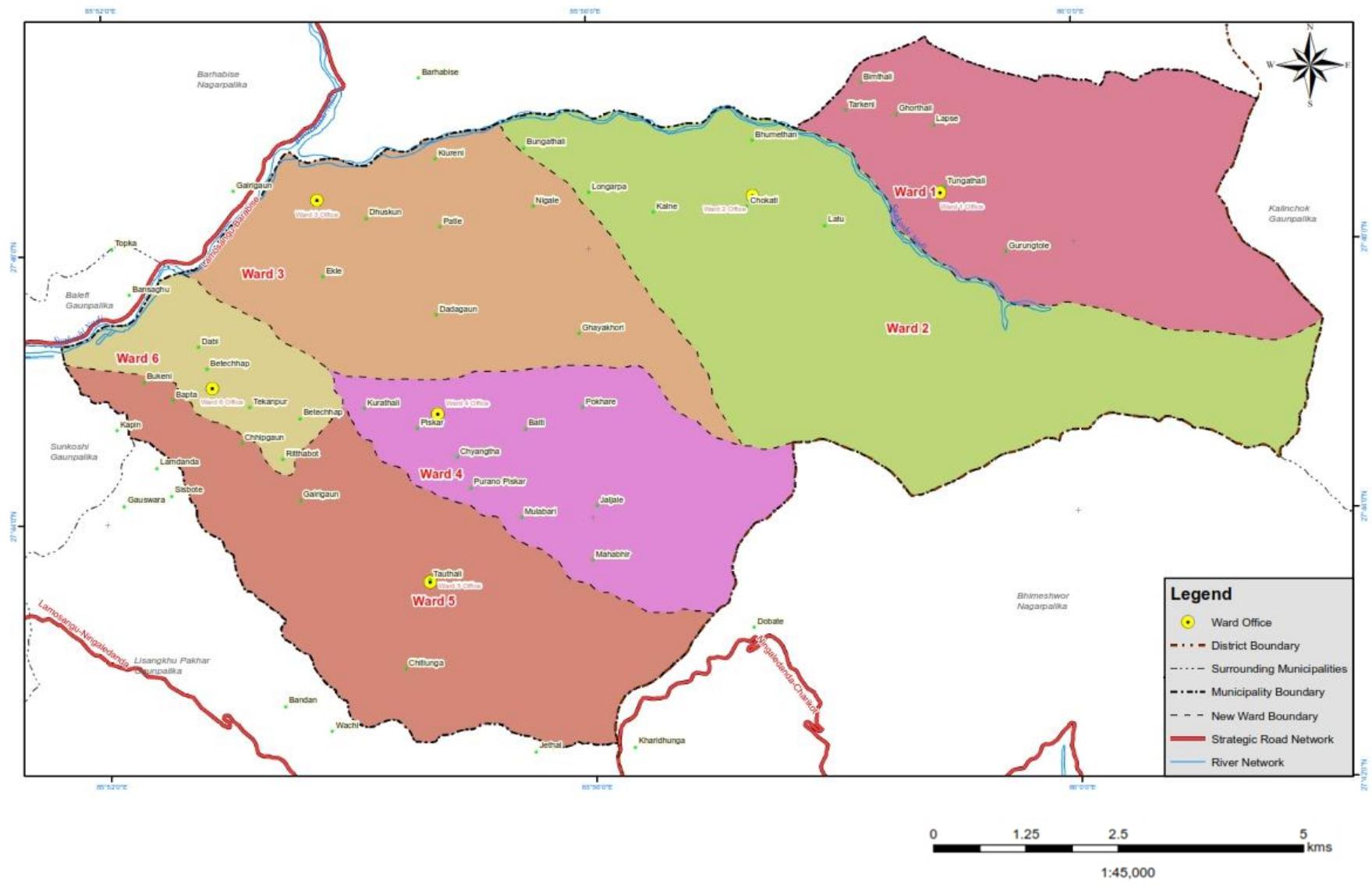
त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफल ९४.२९ वर्ग कि. मी. मा सबैभन्दा बढी प्रतिशत भू भाग (२७.५%) वडा नं. २, चोकटीको रहेको छ भने जम्मा ४.८४ % ओगट्ने वडा नं. ६, टेकानपुर हो । यसैगरी वडा नं. ५, १, ३ र ४ को क्षेत्रफल भने क्रमशः १९.२ %, १८ %, १७.१ % र १३.३ % रहेको छ । त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको क्षेत्रफलको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र.स.	वडा नं.	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मी.)	प्रतिशत (%)
१	१	१६.९८	१८
२	२	२५.९	२७.५
३	३	१६.१५	१७.१
४	४	१२.५८	१३.३
५	५	१८.१२	१९.२
६	६	४.५६	४.८४
जम्मा		९४.२९	१००

श्रोत : नापी विभाग, आधार वर्ष २०५३

त्रिपुरासुन्दरी मन्दिर

वडा सिमाना नक्सा

२.५ जनघनत्वको विवरण

यस गाउँपालिकाको जनघनत्व २१५.११ व्यक्ति प्रति वर्ग कि.मी रहेको छ । वडा नं. ६ मा जनघनत्व सबैभन्दा बढी अर्थात ५२९.६१ छ, भने वडा नं. १ को जनघनत्व सबैभन्दा कम अर्थात ८५.२१ रहेको छ । वडा नं. २, ३, ४ र ५ का जनघनत्व क्रमशः १५४.८६, २६०.४३, २३९.२७ र २८६.७० रहेका छन् ।

यस गाउँपालिकाका जनघनत्वको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

वडा नं.	जनसंख्या	क्षेत्रफल	जनघनत्व (व्यक्ति प्रति वर्ग कि.मी)
१	१४४६	१६.९७	८५.२१
२	४०११	२५.९	१५४.८६
३	४२०६	१६.१५	२६०.४३
४	३०१०	१२.५८	२३९.२७
५	५१९५	१८.१२	२८६.७०
६	२४१५	४.५६	५२९.६१

श्रोत : नापी विभाग, आधार वर्ष २०५३, घरधुरी सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

२.६ धरातलिय अवस्था

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको अधिकतम उचाइ भएको घोरथलीको पहाड तोमागेको उच्च भाग ३७०७.६६ मी. हो भने सबैभन्दा होचो स्थान वडा नं. ३ धुस्कुनको सुनकोशीको वगर ७६४.७६ मी. हो । यस गाउँपालिकाका वडा नं. ३, ४, ५ र ६ का अधिकांस भू-भाग पहाडी भेगमा पर्दछ भने वडा नं. १ र २ मध्य हिमाली भेगमा पर्दछन् ।

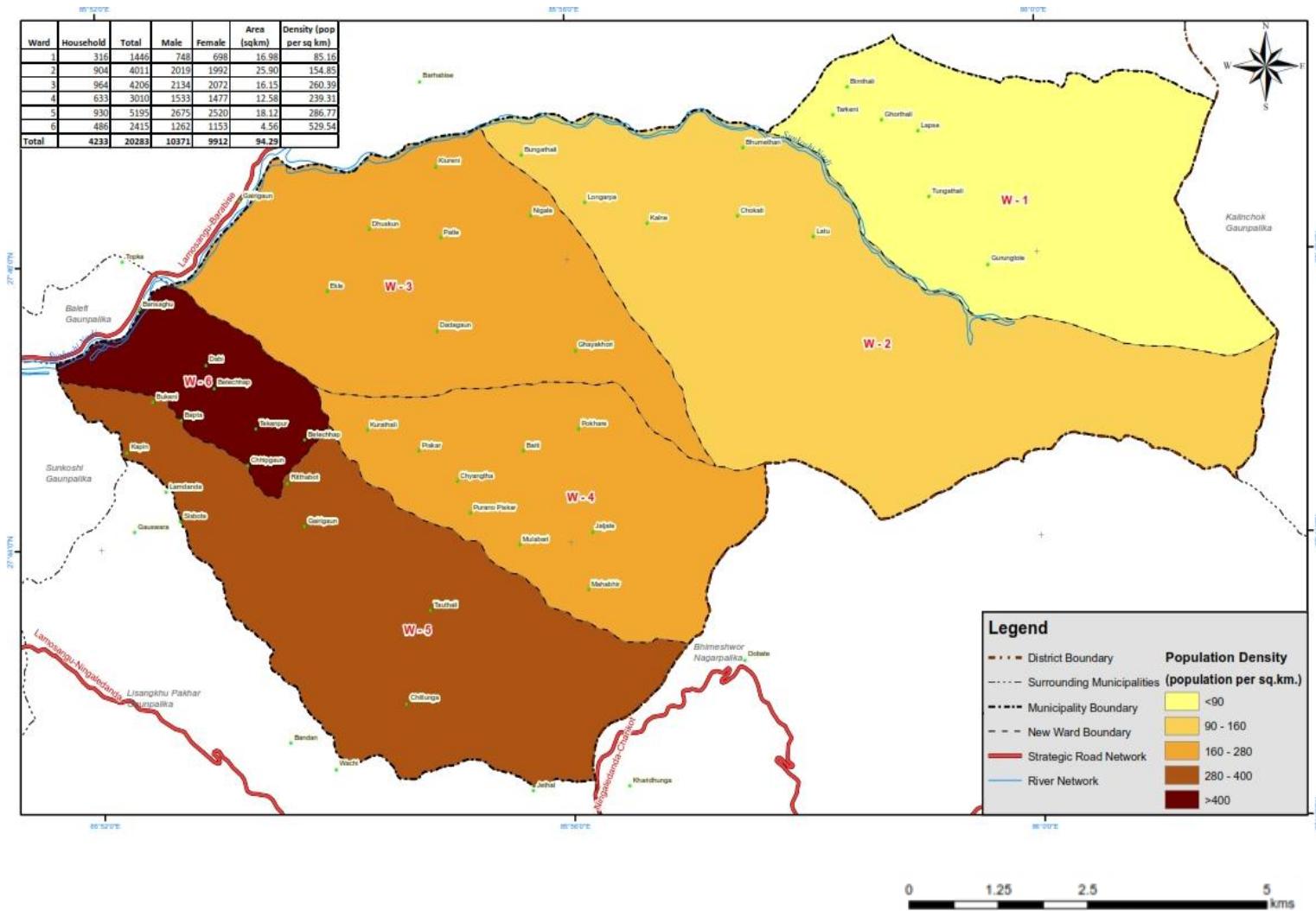

चोकटी बस्ती

यस गाउँपालिकाको धेरै भू भाग वन जंगलले ढाकेको छ । वडा नं. २ चोकटी र वडा नं. ४ पिस्करमा प्रशस्त खानेपानी मुहानहरु रहेका छन् । यो गाउँपालिका सुनकोशी नदीको जलप्रवाह क्षेत्रसंग आवद्ध छ । यस क्षेत्रमा बग्ने प्रमुख नदीहरु सुनकोशी, हाडि खोला, घटेखोला, तौथली खोला, दावी खोला आदि हुन् ।

२.७ सांस्कृतिक उत्कृष्टता

यस गाउँपालिकामा मुख्यतः हिन्दु तथा बौद्ध धर्म मान्ने मानिसहरुको बसोबास रहेको पाइन्छ । केहि समय यता यस गाउँपालिकाका थोरै जनसङ्ख्याले ईसाई धर्म मान्न थालेको देखिन्छ । यसैरारी यस गाउँपालिकामा विभिन्न जातजातिहरु जस्तै ब्राह्मण, क्षेत्री, थामी, पहरी, नेवार, तामाङ्ग, शेर्पा, जिरेल, भूजेल, विश्वकर्मा, नेपाली, गुरुड, मगर, घर्ती, घले, आदिको सौहार्दपूर्ण समिश्रण रहेको पाइन्छ । यस गाउँपालिकामा मुख्य गरी दशै, तिहार, हरीबोधनी एकादशी, शिवरात्री, तीज, धान्यपूर्णिमा, माघे सकान्ति, साउने सकान्ति, क्रिसमस, भुमे, ल्होसार, चैते दशै, आमा खुवाउने औंशी, उभौली, आदि जस्ता मूल्य चाडपर्वहरु मनाइन्छ ।

जनघनत्व नक्सा

२.९ प्रमुख बस्तीहरुको विवरण

यस गाउँपालिकाका प्रमुख बस्तीहरुको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र.सं.	वडा नं.	बस्तीका नामहरु
१	१	तर्किनी, भिमथली, घोर्थली, टुङ्गाथली, लप्से, गुरुङ गाउँ
२	२	लाटु, चोकटी, लुङ्गरुपा, बुङ्गाथली, भुमेस्थान, कान्ले, सल्लेनी, हिले
३	३	सुनकोशी, भस्मे, केउरेनी, पटेरी, ढुंगेपाटी, काभ्रे, सिम्नेरी, सालघारी, ख्यालडाँडा, फापरचौर, सल्ले, तर्केनी, माने डाँडा, घैयाखोरी, दुरागाउँ, डाँडा गाउँ, एक्ले, आहालडाँडा, खाजिलुङ्ग, देउराली, ऐसेलुखर्क, जात्राथली, भन्डारी गाउँ, वेते, मिनारडाँडा, बाघभैरव, कालीपोखरी, चित्रेपाटी
४	४	कुराथली, पिस्कर, पुरानो पिस्कर, वैती, पौखरे, मुलाबारी, महभीर, जलजले
५	५	देवीथान, राष्ठोवा, विष्णुटोल, डबली टोल, बाछ्य टोल, चोकछेमा, भिमसेन टोल, तिपाती टोल, गंगाती टोल, थिलछोवा, जप्सीले, गणेशथान, माहाजान, पुराणछें, खारती, छैटुड, धामी टोल, कुण्डल, देस्तल, ढोकटी, खागल, गैरीगाउँ, डाँडा गाउँ, चहारा, टुङ्गसी, तौथली
६	६	घटेडाँडा, एक्ले, बुकेनी डाँडा, रातामाटा, धारापानी, दावी, साउनेपानी, बाघखोर, पाण्डेगाउँ, वेते

२.१० विकासका सम्भावनाहरु

यो गाउँपालिका विशेष गरी वनजंगल तथा चट्टाने भीरले ढाकेकोले धेरै जसो वन उत्पादनहरु तथा ढुङ्गा खानीहरुको राम्रो सम्भावना बोकेको क्षेत्र हो । साथै यो गाउँपालिका प्राकृतिक सुन्दरता तथा मठ-मन्दिरहरुले भरिपूर्ण भएकोले यहाँ पर्याप्त पर्यटन व्यवसायको पनि अवसर देखिन्छ । त्यसैगरी यस क्षेत्रका भीरहरुमा भीर माहुरीहरु पाइने भएकोले यहाँ गुणस्तरीय मह उत्पादन हुने सम्भावना देखिन्छ ।

यहाँ विशेष गरी ढुङ्गा खानी रहेको पाइन्छ । यी खानीहरु वडा नं. १ घोर्थलीको थला र चिहान डाँडामा, वडा नं. २ चोकटीको सैला नदी र गगरेमा, वडा नं. ३ को काली पोखरीमा साथै वडा नं. ४ को मेहेले, सुक्दल र च्याङ्थामा रहेका छन् ।

यसै सन्दर्भमा यस गाउँपालिको वडा नं. २ चोकटीको १०८ वटा कुण्ड भएको शैला नदी, वडा नं. ३ धुस्कुनको बुद्ध पार्क, सानिमा जलविद्युत कम्पनी र सुनकोशी नदी, वडा नं. ४ पिस्करको सहीद पार्क, मंगला माईको मन्दिर, वडा नं. ५ तौथलीको प्राचीन त्रिपुरासुन्दरी माइको मन्दिर, खागल डाँडा, महभीर झरना, बुढाबुढी डाँडा, जप्सिले र शिखरचुली सामुदायिक वन, साथै वडा नं. ६ टेकानपुरको कालिका मन्दिर छेउको View Tower, पिपल डाँडाको पार्क जस्ता रमणीय पर्यटकीय स्थलहरुले पर्यटन व्यवसायको लागि राम्रो सम्भावना बोकेका क्षेत्रहरु हुन् ।

यस गाउँपालिकामा भीरमह उत्पादनको पनि राम्रो सम्भावना छ । विशेषगरी वडा नं. २ चोकटीको महभीर, ठुलो महभीर, धरानधुन, घन्जीवरा, साम्जुङवरा, सल्यानी जस्ता भीर चट्टानहरुमा र वडा नं. ५ तौथलीको महभीरमा राम्रो व्यपस्थापन हुने हो भने व्यासायिक रूपमा मह उत्पादन गर्न सकिने प्रवल सम्भावना छ ।

यस गाउँपालिकाका अधिकांश भू-भागमा विभिन्न प्रकारका घाँसहरु प्रशस्त पाइने भएकोले यहाँ पशुपालन र सोसँग सम्बन्धित व्यवसायको प्रशस्तै सम्भावना रहेको छ । विशेषगरी व्यवसायिक रूपमा वडा नं. ३ धुस्कुनमा र वडा नं. ६ टेकानपुरमा बाखापालन व्यवसायमा लाग्नेहरुको संख्या बढी छ भने वडा नं. २ चोकटीमा कुखुरा पालन व्यवसायमा लाग्नेहरुको संख्या बढी रहेको छ ।

यहाँ वन धेरै भएकोले विभिन्न किसिमका जडिबुटीहरु जस्तै चिराइतो, अर्गेली, पाखनबेद, नारावेली, ठूलो ओखती, सतुवा, शक्ति वरण, मछिनो, आदी उत्पादनका साथै बाँसका सामाग्रीको रूपमा उत्पादन गरी आर्थिक लाभ लिन सकिने प्रसस्त संभावना रहेको छ ।

पिस्कर र चोकटीमा पानीको मुहान प्रशस्त मात्रामा भएकोले यी वडाहरुमा व्यवसायिक तरकारी खेतीको पनि राम्रो सम्भावना छ ।

साथै यस गाउँपालिकामा दक्ष डकर्मी तथा सिकर्मीहरुको बाहुल्यता भएकोले यस्ता दक्ष जनशक्तिहरुलाई भुकम्प पछिको पुर्ननिर्माण कार्यमा परिचालन गर्न सकिन्छ ।

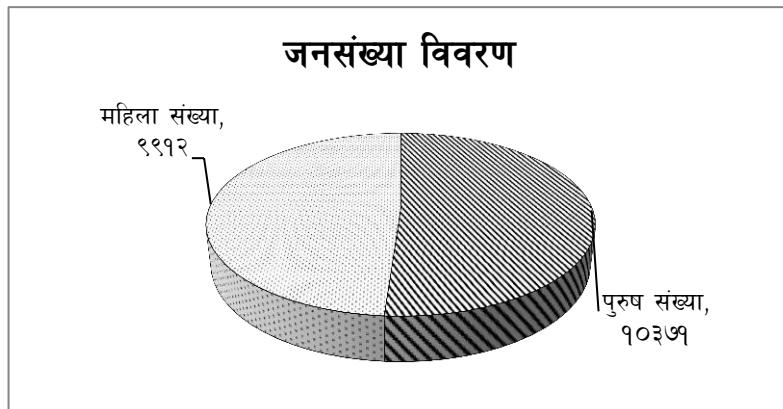
२.११ ग्राहस्थ उत्पादन

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको कुल वार्षिक आमदानी रु. ६३,२०,७३,९९८/- र वार्षिक कृषि उत्पादनको मौद्रिक मुल्य रु. ४,४५,३०,५६०/- रहेकोले दुबै लाई जोडेर यस गाउँपालिकाको कुल ग्राहस्थ उत्पादन रु. ६७,६६,०४,५५८/- हुन आउँदछ जसबाट प्रति व्यक्ति औसत वार्षिक आमदानी रु. ३३,३५८/- हुने देखिन्छ ।

३ पारिवारिक विवरण तथा जनसंख्याको अवस्था

३.१ जनसंख्या विवरण

जम्मा घरधुरी	४,२३३
कूल जनसंख्या	१२०,२८३
पुरुष संख्या	१०,३७१
महिला संख्या	९,९१२
औसत परिवार संख्या	४.७४
लैङ्गिक अनुपात	१०५

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

३.२ जनसंख्या वितरण अवस्था

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको जम्मा घरधुरी संख्या ४,२३३ रहेको छ। वडा नं. १, २, ३, ४, ५ र ६ मा क्रमशः ३१६, ९०४, ९६४, ६३३, ९३० र ४८६ रहेका छन्। यस गाउँपालिकामा सबैभन्दा वढी घरधुरी भएको वडा ३ नं. हो भने सबैभन्दा कम घरधुरी भएको वडा १ नं. हो।

यस गाउँपालिकाको जनसंख्याको वितरण अवस्थाको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

वडा नं.	घरधुरी संख्या	जनसंख्या		
		पुरुष	महिला	जम्मा
१	३१६	७४८	६९८	१४४६
२	९०४	२०१९	९९२	४०११
३	९६४	२१३४	२०७२	४२०६
४	६३३	१५३३	१४७७	३०१०
५	९३०	२६७५	२५२०	५१९५
६	४८६	१२६२	११५३	२४१५
जम्मा	४२३३	१०३७१	९९१२	२०२८३

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

३.३ २०६८ र २०७४ को घरधुरीको तथा जनसंख्याको तुलनात्मक विवरण

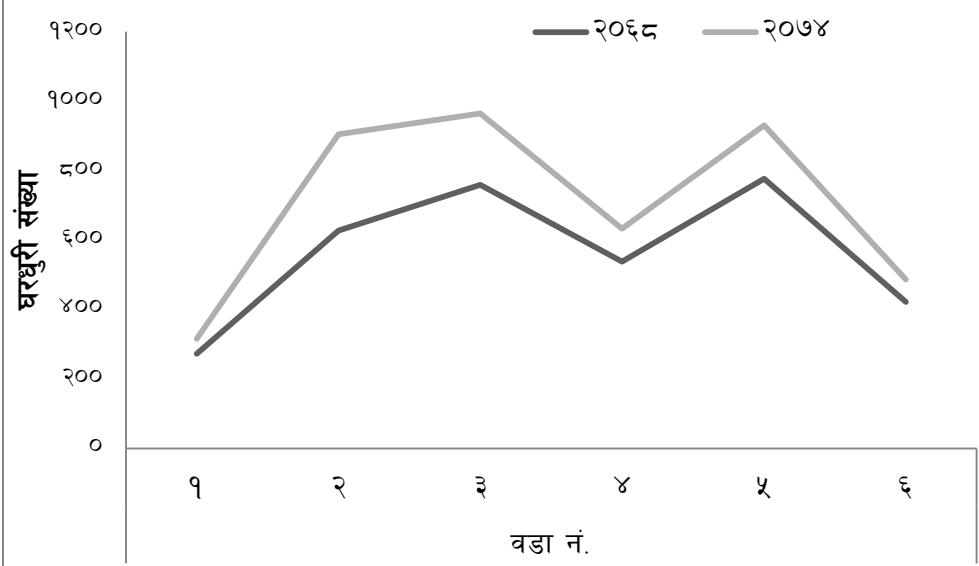
वडा नं. १ को घरधुरी संख्या २०६८ को २७२ बाट बढेर २०७४मा ३१६ मा पुगेको देखिन्छ भने जनसंख्या १११७ बाट बढेर १४४६ पुगेको छ। सोही सात वर्षको अन्तरालमा वडा नं. २ को घरधुरी संख्या र जनसंख्या क्रमशः ६२७ र २४९७ बाट बढेर ९०४ र ४०११ पुगेको छ, वडा नं. ३ को घरधुरी संख्या र जनसंख्या क्रमशः ७५९ र २९२६ बाट

बढेर ९६४ र ४२०६ पुगेको छ, वडा नं. ४ को घरधुरी संख्या र जनसंख्या क्रमशः ५३८ र २२८६ बाट बढेर ६३३ र ३०१० पुगेको छ, वडा नं. ५ को घरधुरी संख्या र जनसंख्या क्रमशः ७७६ र २७६२ बाट बढेर ९३० र ५१९५ पुगेको छ र वडा नं. ६ को घरधुरी संख्या र जनसंख्या क्रमशः ४२२ र १६०९ बाट बढेर ४८६ र २४९५ पुगेको छ। वडा नं. ५ मा भने जनसंख्या अन्य वडाहरु भन्दा तुलनात्मक रूपमा बढी नै बढेको देखिन्छ। २०६८ मा औसत परिवार संख्या ३.८८ थियो भने २०७४ मा ४.७४ पुगेको छ। यस गाउँपालिकाको २०६८ र २०७४ को घरधुरीको तथा जनसंख्याको तुलनात्मक विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

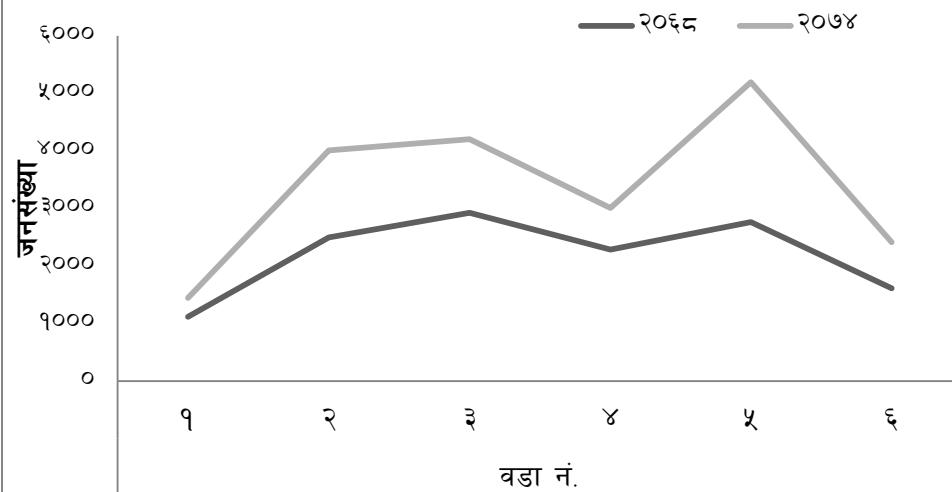
वडा नं.	२०६८				२०७४			
	घरधुरी संख्या	जनसंख्या			घरधुरी संख्या	जनसंख्या		
		पुरुष	महिला	जम्मा		पुरुष	महिला	जम्मा
१	२७२	५७७	५४०	१११७	३१६	७४८	६९८	१४४६
२	६२७	११६३	१३३४	२४९७	९०४	२०१९	१९९२	४०११
३	७५९	१३३६	१५९०	२९२६	९६४	२१३४	२०७२	४२०६
४	५३८	१११५	११७१	२२८६	६३३	१५३३	१४७७	३०१०
५	७७६	१२५५	१५०७	२७६२	९३०	२६७५	२५२०	५१९५
६	४२२	७६९	८४०	१६०९	४८६	१२६२	११५३	२४९५
जम्मा	३३९४	६२१५	६९८२	१३१९७	४२३३	१०३७१	९९१२	२०२८३

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७४, केन्द्रिय तथ्याङ्क विभाग २०६८

२०६८ र २०७४ को घरधुरीको तुलनात्मक विवरण

२०६८ र २०७४ को जनसंख्याको तुलनात्मक विवरण

३.४ उमेर तथा लिंगको आधारमा जनसंख्या विवरण

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको कूल जनसंख्या २०,२८३ मध्ये ५१.१३% पुरुषको जनसंख्या हो भने वाँकी ४८.८७% महिला जनसंख्या रहेको छ ।

यस गाउँपालिकामा सबैभन्दा बढी जनसंख्या भएको क्षेत्र वडा नं. ५ हो जहाँ गाउँपालिकाको कूल जनसंख्या (२०,२८३) को भन्दै २६% जनसंख्याको बसोबास रहेको छ भने सबैभन्दा कम जनसंख्या भएको क्षेत्र वडा नं. १ हो जहाँ जम्मा गाउँपालिका भरिको ७% मात्र जनसंख्याको बसोबास रहेको छ । वडा नं. ३, २, ४ र ६ मा क्रमशः ४२०६, ४०११, ३०१० र २४१५ जनसंख्या रहेको छ ।

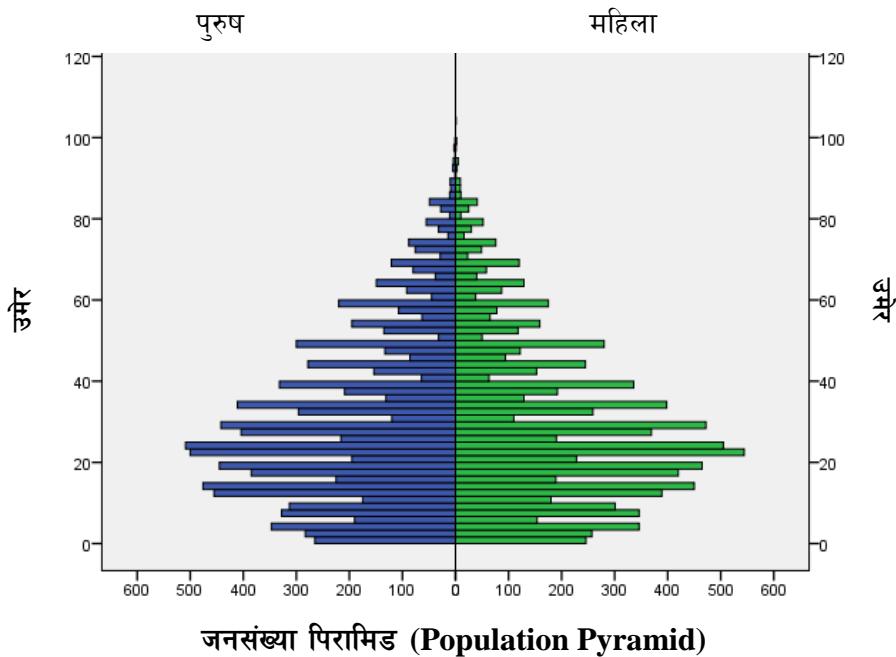
यस गाउँपालिकाको उमेरको आधारमा जनसंख्या विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

वडा नं.	०-४	५-१४	१५-५९	६०+
१	१११	२६४	९२०	१५१
२	२८७	७१४	२५४६	४६४
३	२७२	८०५	२७०९	४२८
४	२०७	५७५	१९२७	३०१
५	३७८	९१०	३३७६	५३१
६	१२७	३८३	१६७३	२३२
जम्मा	१३८२	३६५१	१३१४३	२१०७

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाका सबै वडाहरूमा अधिकांश जनसंख्या १५ देखि ५९ वर्ष उमेरका रहेका छन् र समग्र गाउँपालिकामा कूल जनसंख्याको ६५% रहेको छ । यो स्थिति आर्थिक दृष्टिकोणले हेर्ने हो भने राम्रो मानिन्छ किनभने १५ देखि ५९ उमेरका जनसंख्या स्वयम् पनि सक्रिय र आत्मनिर्भर हुन्छन् र अरु निर्भर जनसंख्याहरु जस्तै वृद्ध र बालबालिकाहरूलाई समेत साहारा दिई कुनै पनि क्षेत्रको आर्थिक स्थिति सबल बनाउन मदत गर्छन् ।

लिङ्ग

३.५ मातृभाषाको आधारमा जनसंख्या विवरण

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाका ९०% जनसंख्याको मातृभाषा नेपाली नै रहेको छ भने ९% जनसंख्याको मातृभाषा नेवारी हो र बाँकी २% भन्दा कम जनसंख्याको मातृभाषा तामाङ र थामी रहेको छ। वडा नं. ५ मा नेवार जातीय जनसंख्या धेरै भएको हुनाले त्यहाँका ३५% जनसंख्याको मातृभाषा नेवारी रहेको छ। यस गाउँपालिकाको मातृभाषाको आधारमा जनसंख्या विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

वडा नं.	मातृभाषा अनुसार वडागत जनसंख्या विवरण				
	नेपाली	नेवारी	तामाङ	थामी	अन्य
१	१४०३	०	३५	०	८
२	४००२	०	०	९	०
३	४१९८	४	०	४	०
४	२९६०	३	२	४५	०
५	३३६९	१७९६	०	३०	०
६	२४१०	५	०	०	०
जम्मा	१८३४२	१८०८	३७	८८	८

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

३.६ धर्म अनुसार जनसंख्या विवरण

यस गाउँपालिकाको कूल जनसंख्याको ९७% ले हिन्दू धर्म मान्छन् भने बौद्ध र इसाई धर्मावलम्बीहरु क्रमशः २% र १% ले रहेका छन् । वडा नं. २ का केही मानिसहरुले इसाई धर्म मान्छन् भने वडा नं. १ र ३ का केही मानिसहरु बौद्ध धर्ममा आस्था राख्दछन् । यस गाउँपालिकाको धर्म अनुसार जनसंख्या विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

वडा नं.	धर्म अनुसार वडागत जनसंख्या विवरण		
	हिन्दु	बौद्ध	इसाई
१	१२२३	१९७	२६
२	३९२३	१८	७०
३	३९९४	२०८	४
४	२९८२	२८	०
५	५१६६	०	२९
६	२४११	०	४
जम्मा	१९६९९	४५१	१३३

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

३.७ जातिगत आधारमा जनसंख्या विवरण

समग्रमा यस गाउँपालिकामा नेवार जातिको बाहुल्यता छ भने वडा नं. १ देखि ४ सम्म थामी जातिको बाहुल्यता रहेको छ । यसैगरी वडा नं. ६ मा क्षेत्री जातिका मानिसहरुको जनसंख्या बढी छ ।

धेरै जसो बाह्मण र तामाङ जातिका मानिसहरु वडा नं. ३ मा बसोबास गर्दछन् भने वडी दलित जातिका मानिसहरु वडा नं. २ मा छन् ।

यस गाउँपालिकाको जातिगत आधारमा जनसंख्या विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

वडा नं	वडागत जातीय जनसंख्या विवरण							
	बाह्मण	क्षेत्री	नेवार	तामाङ	थामी	दलित	अन्य	जम्मा
१	४१	२४८	२१६	१४७	३६४	११२	३१८	१४४६
२	८५	५०५	१३०	९	१४१२	३९९	१४७१	४०११
३	४९४	१६३३	१९५	२७७	४९३	१७२	९४२	४२०६
४	१९६	५१३	९४५	३३	१०९४	११५	११४	३०१०
५	८८	६१	४४१४	१९	२४५	२८५	८३	५१९५
६	११२	१९०७	२५६	०	०	१२१	१९	२४१५
जम्मा	१०१६	४८६७	६१५६	४८५	३६०८	१२०४	२९४७	२०२८३

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

३.८ पेशाको आधारमा जनसंख्या विवरण

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाका कुल सक्रिय जनसंख्याको ६५% जनसंख्या कृषि पेशामा आवद्ध छन् र बाँकी ११%, ६%, ५% जनसंख्या क्रमशः व्यापार, गैरसरकारी संस्था र सरकारी कार्यालयमा आवद्ध छन् । यस गाउँपालिकाको पेशाको आधारमा जनसंख्या विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

वडा नं.	वडागत पेशा विवरण					
	सरकारी जागिर	गैर सरकारी जागिर	कृषि	व्यापार	अन्य	जम्मा
१	१५	२९	६९०	६३	१२५	९२२
२	१४०	१७३	१६६६	१६३	३८६	२५२८
३	२६४	३०६	१४६१	२३६	४२४	२६९१
४	२८	१०७	१५३९	१८६	११५	१९७५
५	१५७	१९२	१६७६	७४८	५९६	३३६९
६	१७	७	१४८१	२६	११४	१६४५
जम्मा	६२१	८१४	८५१३	१४२२	१७६०	१३१३०

नोट: आर्थिक रूपमा सक्रिय जनसंख्याको मात्र विवरण

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

३.९ हाल बसोबास गर्ने ठेगानाको आधारमा जनसंख्या विवरण

यस गाउँपालिकाको कूल जनसंख्याको ५४% जनसंख्या मात्र हाल आफ्नै स्थायी ठाउँमा बसोबास गरिरहेका छन् । बाँकी ३०% जनसंख्या काठमाडौंमा, ११% गाउँपालिकाभित्रको अन्यत्र ठाउँमा, २% जिल्ला भित्र नै अन्यत्र ठाउँमा, २% विदेशमा, १% देशका अन्य ठाउँहरुमा, र थोरै जनसंख्या हाल छिमेकी राष्ट्र भारतमा बसोबास गरिरहेका छन् । वडा नं. ५ का भन्डै ५८% जनसंख्या भने काठमाडौंमा बसोबास गरिरहेका छन् । यस गाउँपालिकाको हाल बसोबास गर्ने ठेगानाको आधारमा जनसंख्या विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

वडा नं.	हाल बसोबास गर्ने ठेगाना						
	स्थायी ठाउँ	गाउँपालिका भित्र	जिल्ला भित्र	काठमाडौं	देशका अन्य ठाउँहरुमा	भारत	विदेश
१	१०३६	९८	८५	१७२	६	०	४९
२	२३३९	५३६	१७	९८७	४८	४	८०
३	२५३५	३३४	१४३	१०७३	१४	१४	९३
४	२१९०	५१	११६	५४७	१०	५	९१
५	१८७८	१५६	१४	२९९९	१०६	०	४२
६	१०३९	१०६९	६	२७८	१०	०	९३
जम्मा	११०१७	२२४४	३८१	६०५६	१९४	२३	३६८

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

३.१० स्वास्थ्य स्थिति अनुसार वडागत जनसंख्या विवरण

यस गाउँपालिकाका ९८% जनसंख्या स्वस्थ छन् भने १% जनसंख्यालाई सामान्य रोग लागेको छ र बाँकी १% लाई दीर्घकालीन रोग लागेको छ । वडा नं. २ मा सामान्य रोगीहरु सबैभन्दा धेरै संख्यामा देखिन्छ र वडा नं. ५ मा दीर्घकालीन रोगीहरु अन्य वडाहरुमा भन्दा बढी देखिन्छ । स्वास्थ्य स्थिति अनुसार वडागत जनसंख्या विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र.स.	वडा नं.	स्वास्थ्य स्थिति अनुसार वडागत जनसंख्या विवरण			
		स्वस्थ	सामान्य रोग भएको	दीर्घकालीन रोग भएको	जम्मा
१	१	१४४२	४	०	१४४६
२	२	३७८५	१९६	३०	४०११
३	३	४१५४	२९	२३	४२०६
४	४	२९९९	९	२	३०१०
५	५	५११८	३२	४५	५१९५
६	६	२३९८	१	१६	२४१५
जम्मा		१९८९६	२७१	११६	२०२८३

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

३.११ शैक्षिक स्थिति तथा जागिरको विवरण

यस गाउँपालिकाका ६८% जनसंख्या पढ्न र लेख्न जान्दछन् र सबै पेशाहरुमा सामान्य लेख-पढ गर्न जान्ने मानिसहरुको नै बाहुल्यता देखिन्छ ।

शैक्षिक स्थिति तथा जागिरको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र.स.	शैक्षिक स्थिति	पेशा				
		सरकारी जागिर	गैर सरकारी जागिर	कृषि	व्यापार	अन्य
१	पढ्न जान्ने	१	१६	१०९	९	२३
२	पढ्न लेख्न जान्ने	३९२	४४०	५५१२	९६९	११७३
३	SLC/ SEE	४०	९९	४३३	१५१	१०४
४	प्रमाण पत्र	७४	१२०	३११	१२७	७९
५	स्नातक	४१	१९	५०	२७	८
६	स्नाकोत्तर	६	३	४	३	७
७	विद्या वारिधि	२	०	०	१	०
८	पढ्न लेख्न नजान्ने	६५	११७	२०६६	१३५	३६६
जम्मा		६२१	८१४	८४८५	१४२२	१७६०

नोट: आर्थिक रूपमा सक्रिय जनसंख्याको मात्र विवरण

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

३.१४ लिङ्ग अनुसार शैक्षिक स्थिति विवरण

पढन जान्ने, लेखन जान्ने र पढन लेखन नजान्नेहरुमा महिला संख्या पुरुषको भन्दा बढी देखिन्छ, भने एस. एल. सी. देखि विद्यावारिधि गरेकाहरु मध्ये भने महिला संख्या भन्दा पुरुष संख्या नै बढी छ । लिङ्ग अनुसार शैक्षिक स्थिति विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र. स.	लिङ्ग	लैंगिक शैक्षिक स्थिति विवरण									
		औपचारीक शिक्षा शुरू नगरेका	पढन जान्ने	पढन र लेखन जान्ने	एस. एल. सी.	प्रमाण पत्र तह	स्नातक	स्नाकोत्तर	विद्या वरिधि	पढन लेखन जान्ने	जम्मा
१	पुरुष	५५३	७८	७०८१	६५२	५४१	१०९	१७	२	१३३८	१०३७
२	महिला	५२३	९८	६७४१	५३०	३७४	७०	८	१	१५६७	९९९२
जम्मा		१०७६	१७६	१३८२२	११८२	९९५	१७९	२५	३	२९०५	२०२८३

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

३.१५ जात अनुसार शैक्षिक स्थिति विवरण

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका भरी ३ जनाले विद्यावारिधि हासिल गरेका मध्ये तीनै जना नेवार भएता पनि हाल सम्म औपचारिक शिक्षा हासिल नगरेकामा पनि सबैभन्दा धेरै नेवार नै रहेका छन् र सबैभन्दा बढी संख्यामा पढन र लेखन नजान्ने पनि नेवार नै रहेका छन् । अन्य जातमा भन्दा तामाङ्ग जातमा बढी प्रतिशत मानिसहरु (२१%) पढन र लेखन जान्दैनन् । ६.९% थामी र ६.१% दर्लित जातिका मनिसहरुले हाल सम्म पनि औपचारिक शिक्षा हासिल गरेका छैनन् । सबै जातिका मानिसहरुमा पढन र लेखन सक्नेको संख्या बढी देखिन्छ । यस गाउँपालिकाको जात अनुसार शैक्षिक स्थिति विवरण प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र.सं.	जात	हाल सम्म औपचारिक शिक्षा हासिल नगरेका	पद्धन सक्ने	पद्धन र लेखन सक्ने	एस्. एल्. सी.	प्रमाण पत्र	स्नातक	स्नाकोत्तर	विद्या वरिधि	पद्धन र लेखन नजान्ने	जम्मा
१	ब्राह्मण	४१ (४%)	८ (०.७%)	६७९ (६६.९%)	५८ (६%)	७१ (७%)	३३ (३%)	५ (०.४%)	० (०%)	१२१ (१२%)	१०१६
२	क्षेत्री	२१२ (४.४%)	१०० (२.१%)	३४७९ (७१.५%)	२७८ (५.७%)	२८४ (५.८%)	५७ (१.२%)	५ (०.१%)	० (०%)	४५२ (९.३%)	४८६७
३	नेवार	३३३ (५.४%)	२७ (०.४%)	४०६१ (६६%)	४९३ (८%)	२८५ (४.६%)	६५ (१.१%)	१० (०.१६%)	३ (०.०४%)	८७९ (१४.३%)	६१५६
४	तामाङ्ग	११ (२.३%)	१४ (२.९%)	३०५ (६२.९%)	२१ (४.३%)	३२ (६.६%)	० (०%)	० (०%)	० (०%)	१०२ (२१%)	४८५
५	थामी	२५० (६.९%)	५ (०.१%)	२५१५ (६९.७%)	२१२ (५.९%)	११६ (३.२%)	८ (०.०८%)	१ (०.०२%)	० (०%)	५०१ (१३.९%)	३६०८
६	दलित	७४ (६.१%)	३ (०.२%)	८२७ (६८.७%)	४३ (३.६%)	३९ (३.२%)	५ (०.४%)	० (०%)	० (०%)	२१३ (१७.७%)	१२०४
७	अन्य	१५५ (५.३%)	१९ (०.६%)	१९५६ (६६.४%)	७७ (२.६%)	८८ (३%)	१३ (०.४%)	२ (०.१%)	० (०%)	६३७ (२१.६%)	२९४७
जम्मा		१०७६ (५.३%)	१७६ (०.९%)	१३८२२ (६८.१%)	११८२ (५.८%)	९९५ (४.५%)	१८१ (०.९%)	२३ (०.०९%)	३ (०.०१%)	२९०५ (१४.३%)	२०२८३

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

३.१६ पेशा अनुसार हालको ठेगानाको विवरण

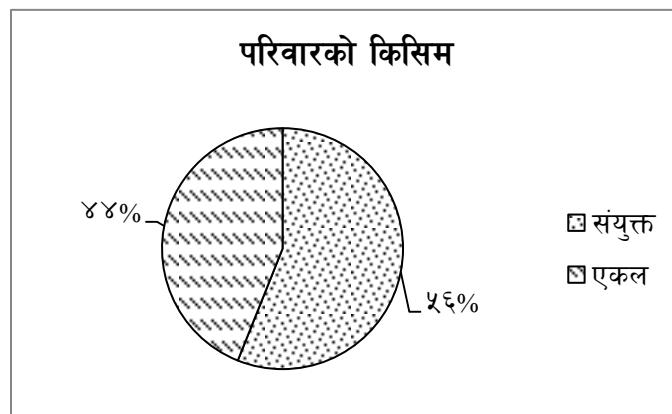
यस गाउँपालिकामा स्थायी ठाउँमा बसोबास गर्ने अधिकांश जनसंख्या कृषक हुन् भने व्यापारीहरु भने धेरै काठमाडौं तिर नै बसोबास गरिरहेका छन्। त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको पेशा अनुसार हालको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र. स.	पेशा	स्थाई ठाउँ	गाउँपालि का भित्र	जिल्ला भित्र	काठमाडौं	देशका अन्य ठाउँहरुमा	भारत	विदेश	जम्मा
१	सरकारी जागिर	१९८	७८	८	३२५	१०	२	०	६२९
२	गैर सरकारी जागिर	२६२	१३	२८	४४०	१२	१	५८	८१४
३	कृषि	५६४७	१३२४	१६४	१२८९	५८	१२	१९	८५१३
४	व्यापार	३६९	४६	२४	८४३	२३	०	११७	१४२२
६	अन्य	५५१	११४	२४	८९१	२६	२	१५२	१७६०
जम्मा		७०२७	१५७५	२४८	३७८८	१२९	१७	३४६	१३१३०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

३.१७ परिवारको किसिमको विवरण

समग्र गाउँपालिकामा संयुक्त परिवार ५६% र एकल परिवार ४४% देखिएता पनि वडा नं. २, ३, ४ मा भने एकल परिवार भएका घरधुरीहरु बढी प्रतिशतमा छन्। वडा नं. २, ३ र ४ मा संयुक्त परिवार क्रमशः ६३%, ७४% र ५२% छन् भने वडा नं. १, ५ र ६ मा संयुक्त परिवार कूल घरधुरीको क्रमशः ५३%, ७७% र ८८% ले रहेका छन्।

३.१८ व्यक्तिगत घटना सम्बन्धी विवरण

यस गाउँपालिकामा २०७४ सालमा २८७० जना शिशुको जन्म भयो भने ४१० जनाको मृत्यु भएको छ। ६३१ वटा जोडीहरुको विवाह भयो भने ६ वटा जोडीहरुको सम्बन्ध विच्छेद भएको छ। १२ घरधुरीहरु यस गाउँपालिकाबाट अन्यत्र ठाउँबाट बसाइँ सराई गरी आएका छन् भने २३२ घरधुरीहरु यस गाउँपालिकाबाट अन्यत्र ठाउँमा बसाई सराई गरी गएका छन्। यस गाउँपालिकाको व्यक्तिगत घटना सम्बन्धी विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र. स.	वडा नं.	जन्म	मृत्यु	विवाह	सम्बन्ध विच्छेद (जोडी)	बसाइं सराई	
						आएका	गएका
१	१	४०	१०	१६	-	-	१
२	२	१४२	३०	५४	-	१	३
३	३	७६	२५	६९	-	१	८
४	४	२४५८	३०२	४१६	३	१०	२१९
५	५	८०	२७	४१	३	-	१
६	६	७४	१६	३५	-	-	-
जम्मा		२६७०	४१०	६३१	६	१२	२३२

श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

३.१९ सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमबाट लाभान्वित विवरण

सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमबाट ९२१ जेष्ठ नागरिकहरु, ४१६ एकल महिलाहरु, ४४ पूर्ण अपाङ्ग व्यक्तिहरु, ५९ आंशिक अपाङ्ग व्यक्तिहरु, ६८ दलित बालबालिका तथा ३१ दलित वर्गहरु लाभान्वित भएका छन्। यस कार्यक्रमले मासिक प्रति व्यक्ति जेष्ठ नागरिकहरुलाई रु. २०००/-, एकल महिलाहरुलाई रु. १०००/-, पूर्ण अपाङ्गता भएकाहरुलाई रु. २०००/-, आंशिक अपाङ्गता भएकाहरुलाई रु. ६००/- र दलित बालबालिकाहरुलाई रु. ४००/- भत्ता उपलब्ध गराउँछ। यस गाउँपालिकामा सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमबाट लाभान्वित विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र. स.	वडा नं.	जेष्ठ नागरिक			एकल महिला	पूर्ण अपाङ्ग			आंशिक अपाङ्ग			बाल सुरक्षा अनुदान			दलित वर्ग		
		म	पु	जम्मा		म	म	पु	जम्मा	म	पु	जम्मा	म	पु	जम्मा	म	पु
१	१	२५	३१	५६	३५	२	२	४	१	१	२	-	-	-	५	४	९
२	२	९४	७९	१७३	६२	१	२	३	२	५	७	९	१२	२१	४	१०	१४
३	३	१०८	९३	२०१	१२६	४	११	१५	८	१२	२०	९	३	१२	१	-	१
४	४	७३	६८	१४१	५०	१	३	४	७	७	१४	३	५	८	३	४	७
५	५	१४६	१२३	२६९	८३	९	३	१२	४	७	११	१०	६	१६	-	-	-
६	६	४९	३२	८१	६०	२	४	६	२	३	५	३	८	११	-	-	-
जम्मा		४९५	४२६	९२१	४१६	१९	२५	४४	२४	३५	५९	३४	३४	६८	१३	१८	३१

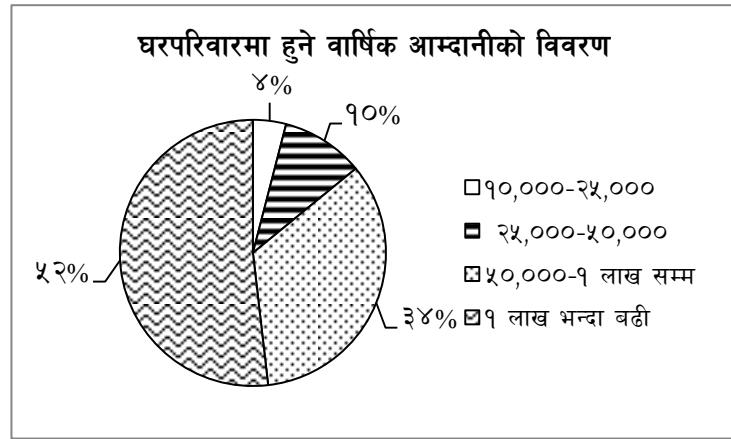
श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

४ आर्थिक अवस्था

४.१ प्रमुख आर्थिक विवरण

४.१.१ घरपरिवारमा हुने वार्षिक आमदानीको विवरण

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकामा २१९४ अर्थात् ५२% घरधुरीहरूले वार्षिक १ लाख भन्दा पनि बढी आमदानी गर्दछन् भने १४४३ अर्थात् ३४% घरधुरीहरूले वार्षिक रु.५०,०००/- देखि रु.१ लाख आमदानी गर्दछन् । बाँकी १०% र ४% घरधुरीहरूले भने क्रमशः रु. २५,०००/- देखि रु. ५०,०००/- र रु. १०,००० /- देखि रु. २५,०००/- वार्षिक आमदानी गर्दछन् । वडा नं.

५ र ६ का अधिकांश घरधुरीहरूले वार्षिक रु.५०,०००/- देखि रु.१ लाख आमदानी गर्दछन् भने अन्य वडाहरूका अधिकांश घरधुरीहरूले रु.१ लाख आमदानी गर्दछन् । त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको घरपरिवारमा हुने वार्षिक आमदानीको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

वडा नं.	घरपरिवारमा हुने वार्षिक आमदानीको विवरण				
	१०,०००-२५,०००	२५,०००-५०,०००	५०,०००-१ लाख सम्म	१ लाख भन्दा बढी	जम्मा
१	४	४०	१३२	१४०	३१६
२	१४	९९	३३४	४५७	९०४
३	३०	१०३	१९८	६३३	९६४
४	२३	३९	५०	५२०	६३३
५	५७	९०	४०९	३७३	९३०
६	४२	५४	३१९	७१	४८६
जम्मा	१७०	४२५	१४४३	२१९४	४२३३

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

४.१.२ घर परिवारमा हुने क्षेत्रगत वार्षिक आमदानी विवरण

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका भरीको कूल वार्षिक आमदानी रु. ६३,२०,७४,०००/- मा ३२% आमदानी ज्याला मजदुरीबाट हुन्छ, भने २२% आमदानी व्यापार व्यवसायबाट हुन्छ । बाँकी १७ %, १५ %, ९%, ४ % र १ % आमदानी भने क्रमशः जागिरबाट, खाद्यान्न विक्रीबाट, पशुपंक्षी /दूध विक्रीबाट, फलफूल/तरकारी विक्रीबाट र घरभाडाबाट हुने देखिन्छ । सबैभन्दा बढी जागिरबाट आमदानी हुने वडा नं. ३ हो भने सबैभन्दा बढी व्यापार व्यवसायबाट आमदानी हुने वडा नं. ५ हो । यसैगरी सबैभन्दा बढी पशुपंक्षी/दूध विक्रीबाट आमदानी हुने वडाहरू ३ र ४ हुन् भने सबैभन्दा बढी खाद्यान्न

तथा फलफूल विक्रीबाट आम्दानी हुने बडाहरु ५ र ६ हुन् । यस गाउँपालिकाका २.४% घरधुरीहरुले सार्वजनिक कम्पनीको शेयरमा पनि लगानी गरेका छन् ।

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको घर परिवारमा हुने क्षेत्रगत वार्षिक आम्दानी विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ:

बडा नं.	घर परिवारमा हुने क्षेत्रगत वार्षिक आम्दानी विवरण (रु. हजारमा)							
	जागिर	घरभाडा	उच्चोग व्यापार	ज्याला मजदुरी	खाद्यान्न विक्री	फलफूल तरकारी	पशुपंक्षी/दूध विक्री	जम्मा
१	३१२३	०	१८४	५३७३	९२६	०	७७०	१०३७५
२	१८८४७	४७१	७८५४	६९९२९	२८७	९	६०३४	९५४३१
३	५४२७२	११२८	१९५८१	५७३३६	५५९	५३८	२२७२३	१५६१३८
४	६७४४	१५१५	६०३९	४६८३६	२४५४	३६४३	१४६५९	८१८८८
५	१६७८३	१८४६	१०००८१	२५८६८	४०२९६	१२३५२	७३४७	२०४४९३
६	१००८३	०	३६५७	४३५९	४९८५२	९८६७	५९३०	८३७४९
जम्मा	१०९८५३	४९५९	१३७३९६	२०९७०१	९४२९५	२६४०९	५७४६२	६३२०७४

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

४.१.३ घरपरिवारमा हुने वार्षिक खर्चको विवरण

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाका कूल घरधुरीहरु मध्य २३४५ अर्थात ५५% घरधुरीहरुको वार्षिक खर्च रु. १ लाख भन्दा बढी हुन्छ भने १५३५ अर्थात ३६% घरधुरीहरुको वार्षिक खर्च रु. ५०,०००/- देखि रु. १ लाख सम्म हुन्छ । बाँकी ७% र २% घरधुरीहरुको क्रमशः रु. २५,०००/- देखि रु. ५०,०००/- सम्म र रु. १०,००० /- देखि २५,०००/- सम्म हुने गर्दछ । त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको घरपरिवारमा हुने वार्षिक खर्चको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ:

बडा नं.	घरपरिवारमा हुने वार्षिक खर्चको विवरण				
	१०,०००-२५,०००	२५,०००-५०,०००	५०,०००-१ लाख सम्म	१ लाख भन्दा बढी	जम्मा
१	४	२९	१३६	१४७	३१६
२	१४	६१	२९२	५३७	९०४
३	१३	५६	२४५	६५०	९६४
४	२३	२७	८२	५०९	६३३
५	४	७५	४५६	३९५	९३०
६	२	४४	३२४	११५	४८६
जम्मा	६०	२९३	१५३५	२३४५	४२३३

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

४.१.४ घरपरिवारमा हुने क्षेत्रगत वार्षिक खर्चको विवरण

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका भरीको कूल वार्षिक खर्च रु. ६८,२८,९६,०००/- मा ३२% खर्च खानामा हुन्छ भने २६% चाडपर्वमा हुन्छ । बाँकी १४%, १३%, ११% र ४% खर्च भने क्रमशः पढाइ/लेखाइमा, लत्ताकपडामा, औषधोपचारमा र मल/बीउ/ज्यामीमा हुने देखियो ।

वडा नं. ४ मा भने खानामा भन्दा बढी खर्च चाडपर्वमा हुने देखियो । वडा नं. ५ मा भने खाना पछि पढाइ लेखाइमा र लत्ताकपडामा बढी खर्च हुने देखियो ।

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको घर परिवारमा हुने क्षेत्रगत वार्षिक खर्च विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

वडा नं.	पारिवारिक खर्चको क्षेत्रगत विवरण (रु. हजारमा)							
	पढाइ, लेखाइ	खाना	औषधोपचार	लत्ताकपडा	चाडपर्व	मल, बीउ, ज्यामी	अन्य	जम्मा
१	४५९६	१२०४८	३०६१	५८०८	८८३३	६८२	४	३५०३२
२	१४७०४	२६९६५	१५२७५	१८०९६	३५४९७	७९८	०	११११७४
३	२१२६१	४७९९९	१७५३७	१६८१८	२९६९९	७९६४	१२२७	१४२५०५
४	१६३५५	७१२७९	१३४०५	१५४११	७७१४७	४५२६	६२	१९८१८५
५	२९५८९	५३१४३	२०४२१	२२४३५	१९५९३	६७२९	१८०	१५२०८९
६	८२५३	८५३७	६३५७	८०३९	८४०९	४२३४	०	४३८२९
जम्मा	९४७५८	२१९९७१	७६०५६	८६६०८	१७९०९९	२४८५२	१४७२	६८२८९

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

४.१.५ वार्षिक बचत गर्ने घरधुरीको विवरण

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको वडा नं. ३ का ६५% घरधुरीहरूले वार्षिक बचत गर्दछन् भने वडा नं. ४ का ६०% घरधुरीहरूले बचत गर्दछन् । साथै वडा नं. ५ र १ का क्रमशः ४६% र १९% घरधुरीहरूले वार्षिक बचत गर्दछन् । वडा नं. ६ र २ का भने जम्मा १७% घरधुरीहरूले वार्षिक बचत गर्दछन् ।

४.१.६ गरिवीको दर (गरिवीको रेखामुनि रहेको जनसंख्या)

उपलब्ध तथ्याङ्को आधारमा गरिवीको रेखा मुनि रहेको जनसंख्या तल देहाएका २ तरिकाले विश्लेषण गरियो :

क) औसत आमदानीको आधारमा:

संयुक्त राष्ट्र संघको दिगो विकास कार्यक्रमको लक्ष्य अनुसार औसतमा १.९ अमेरिकी डलर प्रति व्यक्ति प्रति दिन भन्दा कम आय हुने व्यक्ति गरिवी रेखा मुनि पर्दछ । यही मापदण्ड अनुसार त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको कूल घरधुरीहरू ४२३३ मा जम्मा १५६० अर्थात ३७% घरधुरीहरू गरिवीको रेखा मुनि पर्दछन् भने २६७३ अर्थात ६३% घरधुरीहरू गरिवी रेखामाथि पर्दछन् ।

ख) वार्षिक बचतको आधारमा:

यस गाउँपालिकाका जम्मा १७२६ अर्थात ४२% घरधुरीहरू वार्षिक बचत गर्ने भएकोले यी घरधुरीहरू वार्षिक बचतको आधारमा गरिवी रेखा माथि पर्दछन् भने बाँकी २५०७ अर्थात ५८% घरधुरीहरू गरिवी रेखा मुनि पर्दछन् ।

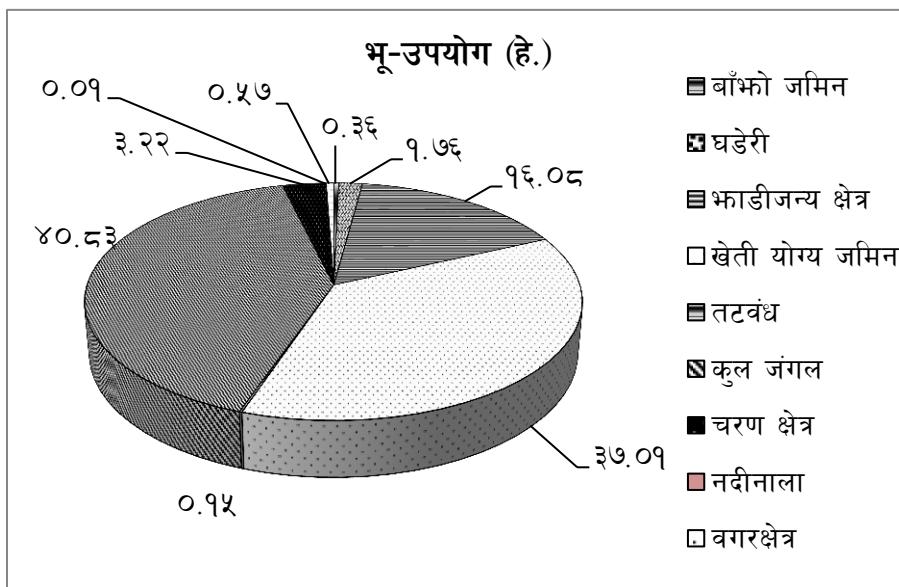
४.२ भू-उपयोग तथा स्वामित्व

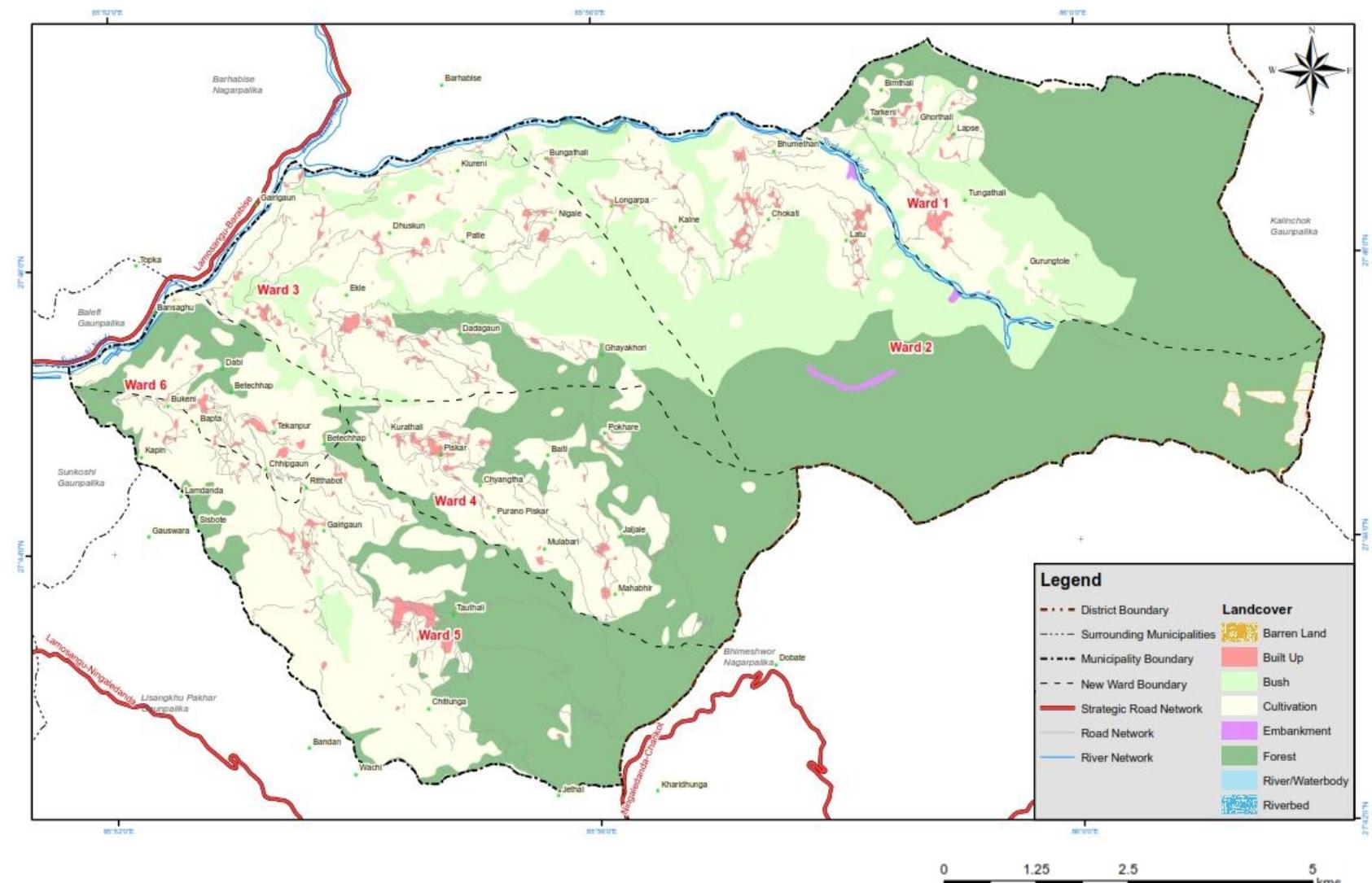
४.२.१ वर्तमान भू-उपयोग

यस त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको कूल भू-भाग ९४.२९ हेक्टर मध्ये सबैभन्दा बढी भाग (४०.८३ %) जंगलले ढाकेको छ भने ३७ % खेती योग्य जमीनले ढाकेको छ। साथै भाडी जन्य क्षेत्र १६.०८ %, चरणक्षेत्र ३.२२ र घडेरी १.७६ % ले ढाकेको छन्। यसै गरी न्यून प्रतिशत भू-भाग ढाकेको वगरक्षेत्र, तटवंध तथा नदीनाला क्रमशः ०.५७ %, ०.१५ % र ०.०१५ % ले रहेका छन्। त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको भू-उपयोगको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र.स.	भू-उपयोग	कूल क्षेत्रफल (हे.)	प्रतिशत
१	बाँझो जमिन	०.३४	०.३६%
२	घडेरी	१.६६	१.७६%
३	भाडीजन्य क्षेत्र	१५.१७	१६.०८%
४	खेती योग्य जमीन	३४.९०	३७.०१%
५	तटवंध	०.१४	०.१५%
६	कूल जंगल	३८.५०	४०.८३%
७	चरण क्षेत्र	३.०४	३.२२%
८	नदीनाला	०.०१	०.०१%
९	वगरक्षेत्र	०.५३	०.५७%
कूल जम्मा		९४.२९	१००.००%

श्रोत : नापी विभाग, आधार वर्ष २०५३

भू-उपयोग नक्सा

४.२.२ भू-क्षेत्र (टोपोग्राफी र भिरालोपन)

जमिनको भिरालोपनामा आउने वृद्धिसँगै जमिनको उर्वराशक्ति, भू-क्षयको सम्भावना, उत्पादन विभिन्नत र अवसर तथा सम्भावनाहरूको अवस्थामा प्रतिकूल परिवर्तन आउने गर्दछ । अधिकांश मुलुकले १८ डिग्री भन्दा कम भिरालो जमीनलाई वस्ती तथा खेतीको लागि उपभोग गरी त्यस भन्दा बढी डिग्री भिरालो जमीनको उपयोगमा नियन्त्रण तथा ५० डिग्री भन्दा बढी भिरालो जमीनलाई पूर्ण सुरक्षित गरेको देखिन्छ । Ecological Zone को आधारमा यो गाउँपालिका मध्य पहाडी क्षेत्रमा पर्छ । नेपालको सन्दर्भमा ३० डिग्री भन्दा भिरालो जमीनलाई खतरायुक्त जमिन मान्दा त्रिपुरा सुन्दरी गाउँपालिकाका ५०.५% जमिन यस प्रकृतिको रहेको छ । भिरालोको आधारमा ५ तहका जमिन निम्न अनुसार रहेका छन् । त्रिपुरा सुन्दरी गाउँपालिकाको भू क्षेत्रको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र.सं.	भू क्षेत्रको भिरालेपना	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मी.)	प्रतिशत
१	<५	०.६१	०.६५%
२	५ - १५	४.००	४.२४%
३	१५ - ३०	४२.०३	४४.५७%
४	३० - ६०	४७.३६	५०.२३%
५	>६०	०.२९	०.३०%
कूल जम्मा		९४.२९	१००.००%

श्रोत : नापी विभाग, आधार वर्ष २०५३

१) ५ डिग्री भन्दा कम भिरालो जमिन

यस्तो जमिन पहाडको वेशी तथा नदी खोला किनारहरूमा पाइन्छ । यसमा सामान्यतया गरा प्रणाली अपनाएर खेती गर्न सकिन्छ । भू-क्षयलाई सजिलै नियन्त्रण गर्न सकिने हुँदा यो बसोबास र खेतीको लागि उत्तम जमिन हो । त्रिपुरा सुन्दरी गाउँपालिकाको जम्मा ०.६५% जमिन यस क्षेत्रमा अवस्थित छ ।

२) ५ डिग्री देखि १५ डिग्री भिरालो जमिन

यस्तो जमीनलाई मध्यम श्रेणी भिरालो जमिनको रूपमा लिइन्छ । साधारणतय गरा प्रणाली अपनाएर यसको उपयोग गर्न सकिन्छ । त्रिपुरा सुन्दरी गाउँपालिकामा ४.२४% जमिन यस प्रकृतिको रहेको छ ।

३) १५ डिग्री देखि ३० डिग्री भिरालो जमिन

यस्तो जमीनलाई भिरालो श्रेणीको जमिनको रूपमा लिइन्छ । सावधानिपूर्वक गरा प्रणाली अपनाएर यसको उपयोग गरी भू-संरक्षण र मैत्रीपूर्ण वातावरण सृजना गर्न सकिन्छ । तर सामान्यतया यसमा भू-क्षयको सम्भावना बढी रहन्छ । त्रिपुरा सुन्दरी गाउँपालिकामा यस्तो जमिन ४४.५७% रहेकोछ ।

४) ३० देखि ६० डिग्री भिरालो जमीन

यो जमिन अत्यन्त भिरालो श्रेणीमा पर्ने भएकोले यहाँ बढी भू-क्षय हुन सक्ने र वस्ती तथा खेतीका लागि कम उपयुक्त जमिन हो । यो वन क्षेत्रको लागि उपयुक्त र भू-संरक्षणको लागि चरन पनि नियन्त्रण गर्नु पर्ने हन्छ । त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकामा अधिकांश जमिन (५०.२३%) यो श्रेणीको भिरालो जमिनमा पर्दछ ।

५) ६० डिग्रीभन्दा बढी भिरालो जमीन

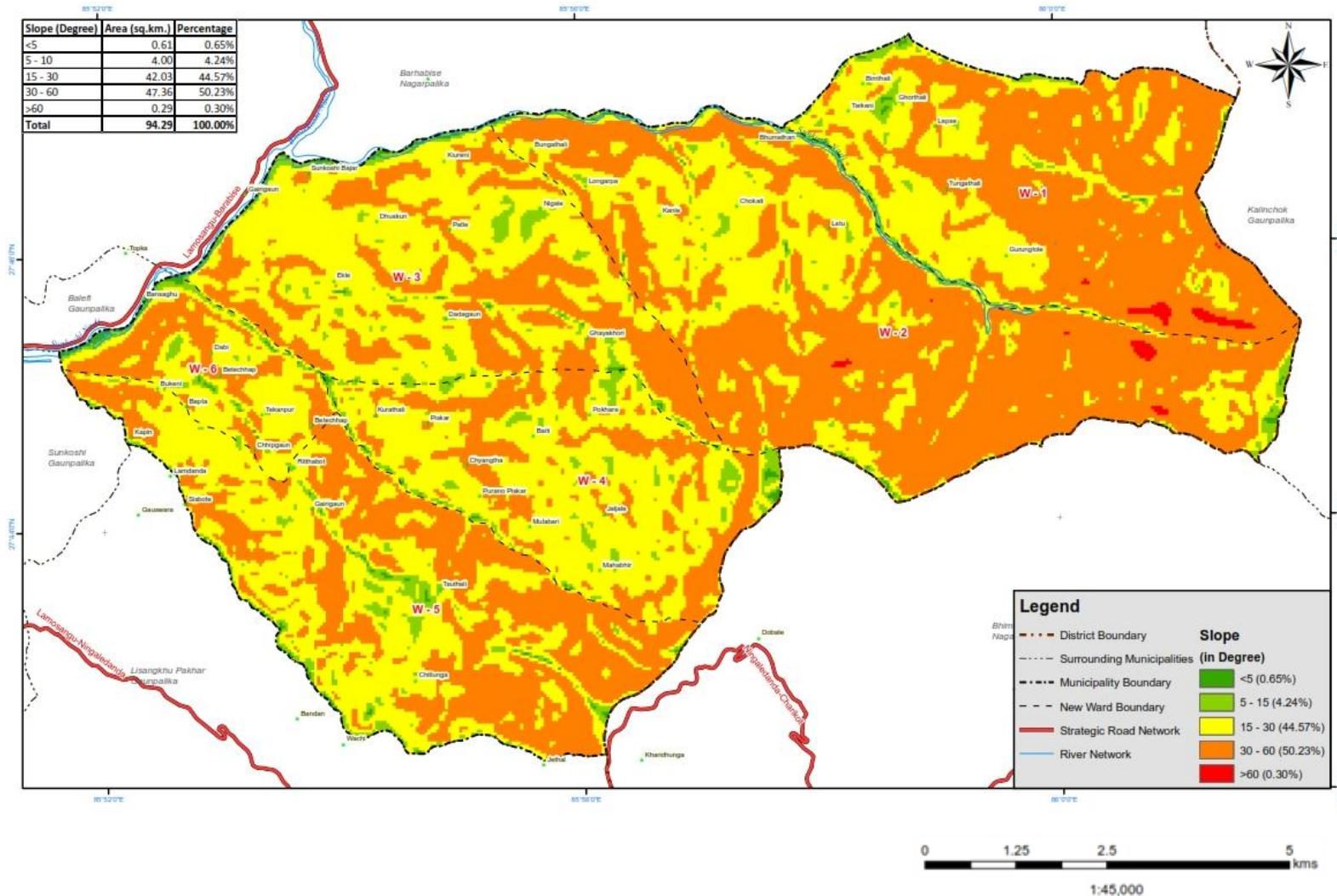
यस्तो जमीनलाई अत्याधिक भिरालो जमिनको श्रेणीमा लिइन्छ र यहाँ भू-क्षय हुने सम्भावना अत्याधिक हुने भएकोले वसोबास र खेतीको लागि अयोग्य मानिन्छ । यस गाउँपालिकामा ०.३०% जमीन यस प्रकृतिका रहेका छन् ।

४.३ भू ढलानको मोहोडा

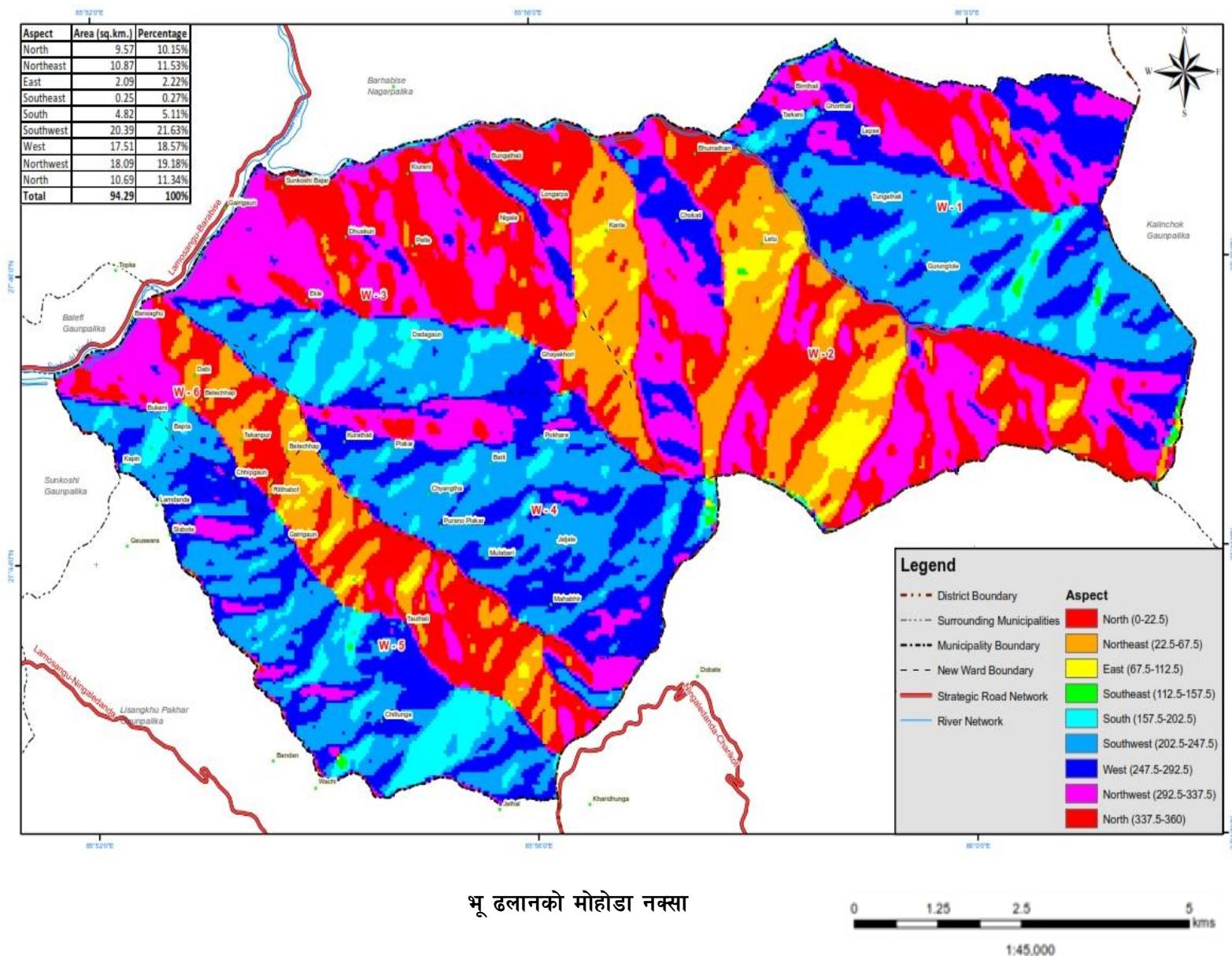
दक्षिणतर्फ फर्केको भू-ढलानमा धेरै वर्षा हुने र धेरै घाम लाग्ने भएकोले यो मोहोडाको जमिनको माटोको उर्वरा शक्ति उत्तरी मोहोडाको जमिनको माटोको भन्दा बढी हुन्छ । त्रिपुरा सुन्दरी गाउँपालिकाको कूल ९४.२९ वर्ग कि. मी. को भू-भाग मध्ये जम्मा ५.११% जमीन मात्र सोभै दक्षिण फर्केको छ भने दक्षिण पश्चिम तथा दक्षिण पूर्व फर्केको भू-ढलान भने कूल जमीनको क्रमशः २१.६३% र ०.२७% रहेको छ । यसैगरी सोभै उत्तर तर्फ फर्केको भू-ढलान कूल भू-भागको १०.१५% छ भने उत्तर पश्चिम र उत्तर पूर्व तिर फर्केको भू-ढलान क्रमशः १९.१९% र ११.५३% छ । यसरी कूल दक्षिण तर्फ फर्केको भू-ढलान कूल भू-भागको मात्र २७.०१% छ भने कूल उत्तर तर्फ फर्केको भू-ढलान भने कूल भू - भागको ४०.८६% भएकोले त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको माटोको उर्वरा शक्ति कम हुन सक्ने अनुमान गर्न सकिन्छ । भू ढलानको मोहोडाको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र.स.	भू ढलानको मोहोडा	क्षेत्रफल (वर्ग. कि. मी.)	प्रतिशत
१	उत्तर	९.५७	१०.१५%
२	उत्तर पूर्व	१०.८७	११.५३%
३	पूर्व	२.०९	२.२२%
४	दक्षिण पूर्व	०.२५	०.२७%
५	दक्षिण	४.८२	५.११%
६	दक्षिण पश्चिम	२०.३९	२१.६३%
७	पश्चिम	१७.५१	१८.५७%
८	उत्तर पश्चिम	१८.०९	१९.१५%
कूल जम्मा		९४.२९	१००%

श्रोत : नापी विभाग, आधार वर्ष २०५३

भिरालोपन विश्लेषण नक्सा

४.३.१ जग्गाको स्वामित्वको बारेमा विवरण

त्रिपुरा सुन्दरी गाउँपालिकाको कूल घरधुरीहरु मध्य ६४% घरधुरीहरुको हाल जग्गा १ देखि ५ रोपनी रहेको छ, २१% घरधुरीहरुको ६ देखि १० रोपनी जग्गा रहेको छ। बाँकी १०%, ३% र २% घरधुरीको क्रमशः १० रोपनी भन्दा, ४ आना सम्म र ५ देखि १५ आना जग्गा रहेको छ। त्रिपुरा सुन्दरी गाउँपालिकाको जग्गाको स्वामित्वको बारेमा विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

वडा नं.	४ आना सम्म	५ देखि १५ आना	१ देखि ५ रोपनी	६ देखि १० रोपनी	१० रोपनी भन्दा बढी	जम्मा
१	०	०	२०२	३३	४०	२७६
२	५२	२८	४९४	१५५	१२२	८५२
३	२६	१३	३४०	२३७	१२१	७३६
४	३१	४	३२६	१७९	७८	६१७
५	१८	१८	७०७	१६९	११	९२३
६	५	०	४३७	४४	०	४८६
जम्मा	१३२	६३	२५०७	८१७	३७२	३८९०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

४.३.२ आफ्नो खेत बारी भएको/नभएको विवरण

यस गाउँपालिकाको ९०% घरधुरीहरुका आफ्नो खेतबारी छ भने १०% घरधुरीहरुका आफ्नो खेतबारी छैन। अन्य वडाहरुमा भन्दा वडा नं. ३ का धेरै घरधुरीहरुका आफ्नो खेतबारी छैन। यस गाउँपालिकाका आफ्नो खेत भएको/नभएको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

वडा नं.	घरधुरी संख्या		
	आफ्नो खेत बारी भएका	आफ्नो खेत बारी नभएका	जम्मा
१	२७६	४०	३१६
२	८०५	९९	९०४
३	७१०	२५४	९६४
४	५९०	४३	६३३
५	९२६	४	९३०
६	४८६	०	४८६
जम्मा	३७९३	४४०	४२३३

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

४.३.३ करेसाबारी भएको घरधुरीको विवरण

गाउँपालिका भरीका ८१% घरधुरीहरुमा करेसाबारी छन् भने जम्मा १९% घरधुरीहरुमा मात्र करेसा बारी छैन। वडा नं. ५ का घरधुरीहरुमा अन्य वडाहरुमा भन्दा सबैभन्दा कम घरधुरीहरु (६१%) मा करेसा बारी छन् तर वडा नं. ६ मा अन्य वडाहरुको तुलनामा भन्दा बढी घरधुरीहरु (९८%) मा करेसाबारी छन्।

४.४ कृषि तथा पशु विकास

४.४.१ सिंचाइ सुविधाको उपलब्धता

त्रिपुर सुन्दरी गाउँपालिकाको कूल क्षेत्रफलको जम्मा १.६८% भू-भाग मात्र सिर्चित छ । वडा नं. १ मा जम्मा दुईवटा सिंचाइ आयोजना, खामादिङ च्यालेवन र तर्किनीले सो वडाको ५.३% भू-भागमा सिंचाइ सेवा उपलब्ध गराएको छ भने वडा नं. २ मा पाँचवटा सिंचाइ आयोजना भएता पनि जम्मा सो वडाको १.७% भू-भागमा सिंचाइ सेवा उपलब्ध गराएको छ । वडा नं. ३ मा एउटा मात्र सिंचाइ योजनाले नै वडाको १.४९% भू-भागमा सिंचाइ सेवा उपलब्ध गराउदै आएको छ । गाउँपालिकाभरीको २% जति भू भागमा सिंचाइ आयोजनाले सिंचाइ गरेको छ । सिंचाइ सेवाका विवरणहरु तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

सं. क्र.	वडा नं.	सिंचाइ सुविधा वा आयोजनाको नाम	सिंचाइको किसिम (सतह, (कूलो/नहर), लिफ्टड, बाँध, ट्युबेल/बोरिङ, पोखरी वा अन्य)	सिंचाइको माध्यम (कूलो, नहर, पाइप, आदि)	स्रोतको विवरण		सिंचाइको उपलब्धता (बर्षभरी वा मासिक)	स्थिति (हेक्टर)	वाभान्ति घरधुरी
					इकाइ (हेक्टर)	मी. (क्षेत्रफल)	परिमाण		
१	१	खामादिङ च्यालेवन सिंचाइ आयोजना	HDPE पाइप	HDPE पाइप	२.५	१	वर्षभरी	५०	१६०
२	१	तर्किनी सिंचाइ आयोजना	-	कूलो, पाइप	२	१	वर्षभरी	४०	९०
३	२	चुच्चेदुङ्गा भत्के खोला	कूलो, पोखरी	नहर, पाइप, कूलो	१६	१	हिउँद मौसम	५	२००
४	२	टोपरा सिंचाइ	कूलो, नहर	कूलो, पाइप	३	१	हिउँद मौसम	२	८०
५	२	जोरधारा लडगुर्पा सिंचाइ योजना	पाइप	पाइप, कूलो	१.५	१	हिउँद मौसम	१.१	१७
६	२	महादेव खोला सिंचाइ	पाइप, ट्याडकी	पाइप, कूलो	२	१	मौसमी	२०	२०
७	२	च्यानडाँडा खेत सिंचाइ	पाइप, ट्याडकी	पाइप, कूलो	१	१	मौसमी	१.१	१६
८	३	सुकदल फापर चौर सिंचाई योजना	-	पाइप	३	१	वर्षभरी	२५	१३०
जम्मा		-	-	-	३१	८	-	१२३.१	७१३

श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

४.४.२ आधुनिक पशुपालन (फार्म) सम्बन्धी विवरण

यस गाउँपालिकामा जम्मा तीन वटा फार्महरु वडा नं. २, ३ र ६ मा छन् जसमा वर्षेनी १६० वटा बाखा र ४ वटा वंगुर उत्पादन हुन्छ । यी फार्महरुमा चार जना महिला र ४ जना पुरुष कर्मचारीहरु आवद्ध छन् । पशुपालन सम्बन्धी विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र. स.	वडा नं.	पशुपालन फार्म (गाई, भैसी, बाखा र कुखुरा) का नाम	फार्म रहेका ठेगाना (स्थान)	वार्षिक उत्पादन			प्रोप्राइटरको नाम	रोजगारी संख्या	
				उत्पादित वस्तु	इकाई	परिमाण		महिला	छ
१	२	बाखा फार्म	चोकटी लडगुरपा	मासु	१०	१५०	सुर्य बहादुर गुरुङ	१	२
२	३	पात्ले धुस्कुन वंगुर फार्म	पात्ले	पाठापाठी	१	४	दिल बहादुर तामाङ	२	१
३	६	सुनकोशी अर्गानिक कृषि फार्म	पाडेगाउँ, टेकानपुर	बाखा	वटा	१०	राम शरण पाण्डे	१	१
जम्मा								४	४

श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

४.४.३ कृषि तथा पशु सेवासंग सम्बन्धित मानव संसाधन

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकामा जम्मा १३ जना व्यवसायिक तथा अगुवा कृषकहरु छन् भने सक्रिय ग्रामीण कृषि कार्यकर्ता (जेटीए), सक्रिय ग्रामीण पशुस्वास्थ्य कर्ता र व्यवसायक नर्सरी संचालक क्रमशः ११, १० र २ जना रहेका छन् । कृषि तथा पशु सेवासंग सम्बन्धित मानव संसाधन तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र. स.	वडा नं.	व्यवसायक/अगुवा कृषक	सक्रिय ग्रामीण कृषि कार्यकर्ता (जेटीए)	सक्रिय ग्रामीण पशुस्वास्थ्य कर्ता	व्यवसायक नर्सरी संचालक
१	१	-	१	३	-
२	२	२	१	-	२
३	३	५	-	४	-
४	४	३	१	-	-
५	५	-	२	१	-
६	६	३	६	२	-
जम्मा		१३	११	१०	२

श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

४.४.४ मील तथा संकलन सम्बन्धी विवरण

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकामा जम्मा ४ वटा सुधारीएको पानी घट्ट, वडा नं. ३ मा २ वटा जडिबुटी प्रशोधन केन्द्र, गाउँपालिका भरी २३ वटा कुटानी, पिसानी र पेलानी विद्युतीय मील र ४ वटा कृषि उपज संकलन केन्द्रहरु छन्। मील तथा संकलनसम्बन्धी विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र. स.	वडा नं.	कुटानी, पिसानी र पेलानी (विद्युत मिल) संख्या	कृषि उपज संकलन केन्द्र संख्या
१	१	४	-
२	२	१	१
३	३	४	२
४	४	३	१
५	५	५	-
६	६	६	-
जम्मा		२३	४

श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

४.४.५ कृषक उद्यमी तथा बचत समूहको विवरण

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकामा जम्मा १० वटा दर्ता गराएका कृषक उद्यमी बचत समूहहरु छन् जसमध्ये वडा नं. १ र २ मा दुई दुई वटा सहकारी संस्थाहरु छन् भने वडा नं. ३ मा तीन वटा सहकारी संस्थाहरु छन्, वडा नं. ४, ५ र ६ मा भने एउटा एउटा सहकारी संस्थाहरु छन्। यस गा. प. का कृषक तथा बचत समूहहरुको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र.सं.	वडा नं.	कृषक, उद्यमी तथा बचत समूह वा संस्था नाम र ठेगाना	समूहमा आवद्ध परिवार तथा सदस्य विवरण							बचत रकम (रु.)	लगानी रकम (रु.)	लगानीका मुख्य क्षेत्र			
			सदस्य संख्या			समेटेको परिवार									
			महिला	पुरुष	जम्मा	दलित	जनजाति	अन्य	जम्मा						
१	१	राधाकृष्ण कृषि सहकारी संस्था	६	१५	२१	-	१३	८	२१	४,०००/-	८,०००/-	कृषि			
२	१	गणेश आय आर्जन कृषि सहकारी संस्था	१२	१५	२७	३	२१	३	२७	-	७,०००/-	कृषि			
३	२	कन्ने बचत तथा ऋण सहकारी संस्था	१४५	१०५	२५०	४	११९	१२७	२५०	३५०००/- महिना	२३ लाख	व्यक्तीगत ऋण लगानी			
४	२	चोकटी ग्रामीण कृषि सहकारी संस्था	१२०	८०	२००	२२	१५१	२७	२००	८८००/-	४ लाख	व्यक्तीगत ऋण लगानी			
५	३	नमूना जागरण कृषि सहकारी संस्था	१४	१०	२४	-	-	-	-	-	-	-			
६	३	चौतारा कृषि सहकारी संस्था	१७	३	२०	-	-	-	-	-	-	-			
७	३	सिद्धिकाली कृषि सहकारी संस्था	२८	०	२८										
८	४	महादेवश्वरी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था	३३४	२५६	५९०	२०	४९०	८०	५९०	१,१०,०००/-	३० लाख	व्यक्तीगत ऋण व्यवसाय			
९	५	छिपी गाउँ महिला कृषि समूह	२०	२	२२	-	२२	-	२२	१००/-	५०,०००/-	घर निर्माण, औषधी उपचार,			

क्र.सं.	वडा नं.	कृषक, उद्यमी तथा बचत समूह वा संस्था नाम र ठेगाना	समूहमा आवद्ध परिवार तथा सदस्य विवरण							बचत रकम (रु.)	लगानी रकम (रु.)	लगानीका मुख्य क्षेत्र			
			सदस्य संख्या			समेटेको परिवार									
			महिला	पुरुष	जम्मा	दलित	जनजाति	अन्य	जम्मा						
													कृषि मल		
१०	६	श्री आमा समूह/ कृषक समूह	२३	-	२३	-	-	-	-	१००/-	३५,०००/-		समूह भित्रका सदस्यहरूलाई बाखापालन लगायत आवश्यक लगानी		
११	६.	चिरादेवी महिला कृषक समूह	२१	-	२१	-	-	-	-	१००/-	३५,०००/-		समूह भित्रका सदस्यमा बाखापालन, औषधि उपचार लगायत घर बनाउने ऋण दिएको		
जम्मा			७४०	४८६	१,२२६	४९	८१६	२४५	१,११०	१,५८,०००/-	५८,३५,०००/-				

श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

४.४.८ उन्नत कृषि तथा पशुपालन सम्बन्धी विवरण

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाका ३३८२ घरधुरीहरुले आफ्ना खेतबारीहरुमा रासायनिक मल प्रयोग गर्दछन् भने १७७९ घरधुरीहरुले किटनाशक औषधी प्रयोग गर्दछन् । ५३२ घरधुरीहरुले उन्नत कृषि औजार प्रयोग गर्दछन् र ७१८ घरधुरीले उन्नत गाई बस्तुहरु पालेका छन् । यस गाउँपालिकाका उन्नत कृषि तथा पशुपालनसम्बन्धी विवरणको तालिका तल प्रस्तुत गरिएको छ :

वडा नं.	किटनाशक औषधी	उन्नत कृषि औजार	उन्नत गाई बस्तु
१	०	०	२१३
२	९	०	५
३	४८२	०	०
४	५४६	५१०	४८३
५	५०६	१४	७
६	२३५	७	१०
जम्मा	१७७९	५३२	७१८

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

४.५ पर्यटन विकास

४.५.१ धार्मिक, ऐतिहासिक तथा पर्यटकीय स्थलसम्बन्धी विवरण

त्रिपुरा सुन्दरी गाउँपालिकामा प्राकृतिक सम्पदाहरुको अतिरिक्त साँस्कृतिक सम्पदाहरुको पनि उतिकै बाहुल्यता रहेकोले यो गाउँपालिकाले निकै राम्रो पर्यटकीय सम्भावना बोकेको छ । यस गाउँपालिकामा प्राचीन कालदेखि नै मानिसहरु बसोबास गर्दै आएको स्थान भएकोले यो ठाउँको आफ्नो अलग्गै पहिचान छ । त्रिपुरा गाउँपालिकाको नाम नै एक हजार वर्ष अघि लिच्छवी कालमा स्थापना भएको तौथलीको त्रिपुरा सुन्दरी मन्दिरबाट राखिएको हो । वडा नं. ५ को तौथलीमा परापूर्व कालदेखि नै नेवारहरु बसोबास गर्दै व्यापार गर्दै आएको ठाउँ भएकोले यो वडा अन्य वडाहरु भन्दा विकसित छ र यो स्थानमा होमस्टेको पनि राम्रो सम्भावना देखिन्छ । त्यसैगरी वडा नं. ४ को पिस्करमा वि. सं. २०४० सालको पिस्कर हत्याकाण्डमा सहिद वीरबहादुर थामी र इली थामीले वीरगति प्रप्त गरेको स्थलमा हाल सहिद पार्क स्थापना भएको छ । सोही स्थानमा महादेवको मन्दिर पनि भएको हुनाले सहिद पार्क एक धार्मिक र ऐतिहासिक महत्व बोकेको ठाउँ हो । साथै नेपालको फिल्म सिटी दोलखा जिल्ला देखि त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको वडा नं. ४ को डाडडुड्गोसम्म फैलिएको छ । चोकटीको सैला नदीमा विचित्र चम्किला हुङ्गाहरु पाइने हुनाले तथा यहाँ १०८ वटा कुण्डहरु भएकोले यो नदी धार्मिक दृष्टिकोणले अत्यन्तै महत्वपूर्ण मानिन्छ । खडेरी भएको बेला यो नदीमा पाठ गयो भने पानी पर्ने विश्वार गरिन्छ । बच्चाहरु बोल्न शुरु गरेन् भने वडा नं. २ को लट्टेश्वर महादेवको मन्दिरको कुण्डमा डुबायो भने ती बच्चाहरु बोल्न थाल्छन् भन्ने विश्वास गरिन्छ । अन्य पर्यटकीय स्थलहरुको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र. सं.	वडा नं.	स्थलको नाम	भैतिक पूर्वाधार			स्वामित्व (निजी, पब्लिक लि., सामुदायिक)	विशेषता (धार्मिक, साँस्कृतिक, ऐतिहासिक, पर्यटकीय र अन्य)	बार्षिक पर्यटक आगमन संख्या
			सडकका पहुँच पुगेको/नपुगेको	होटल, लज, रेस्टुराँ संख्या	नजिकको बजार केन्द्र सम्मको दुरी (कि. मी.)			
१	१	सेती देवी	पुगेको	छैन	-	-	धार्मिक	-
२	१	कागेश्वरी	पुगेको	छैन	-	-	धार्मिक	-
३	१	भुमेथान	पुगेको	छैन	-	-	धार्मिक	-
४	१	देविथान	पुगेको	छैन	-	-	धार्मिक	-
५	१	भुमिस्थान	पुगेको	छैन	-	-	धार्मिक	-
६	२	लाट्टेश्वर महादेव मन्दिर	पुगेको	लज होटल १	१७	सामुदायिक	धार्मिक	५०००
७	२	लाटु मन्दिर परिसर	पुगेको	लज होटल १	१७	सामुदायिक	पर्यटकीय	१०००
८	२	सैला नदी	पुगेको	लज होटल १				
९	३	खाजिलुङ बुद्ध पार्क	पुगेको	छैन	१७	सामुदायिक	पर्यटकीय	निर्माणको चरणमा
१०	३	मनकामना मन्दिर	पुगेको	छैन	४	सामुदायिक	धार्मिक	निर्माणको चरणमा
११	३	सिद्धेश्वर महादेव मन्दिर	पुगेको	छैन	१०	सामुदायिक	धार्मिक	निर्माणको चरणमा
१२	३	क्षमा देवी मन्दिर	पुगेको	छैन	४	विद्यालयको जग्गा	धार्मिक	निर्माणको चरणमा
१३	३	छुमी पोतला गुम्बा	पुगेको	छैन	५	निजि	धार्मिक	निर्माणको चरणमा
१४	३	इमानोयल चर्च	पुगेको	छैन	४	निजि	धार्मिक	निर्माणको चरणमा
१५	४	महादेवस्थान	पुगेको	होटल १	१५	सामुदायिक	धार्मिक पर्यटकीय ऐतिहासिक	१८०
१६	४	महभीर भरना	पुगेको	होटल १	३	सरकारी	पर्यटकीय	२००
१७	४	मंगला माई	पुगेको	होटल १	५	सरकारी	मन्दिर, धार्मिक, पर्यटकीय	३००

क्र. सं.	वडा नं.	स्थलको नाम	भैतिक पूर्वाधार			स्वामित्व (निजी, पब्लिक लि., सामुदायिक)	विशेषता (धार्मिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक, पर्यटकीय र अन्य)	बार्षिक पर्यटक आगमन संख्या
			सडकका पहुँच पुगेको/नपुगेको	होटल, लज, रेस्टुराँ संख्या	नजिकको बजार केन्द्र सम्मको दुरी (कि. मी.)			
१८	४	मन्दिर वैति	पुगेको	होटल १	-	-	-	-
१९	४	डाडुडुगो फिल्म सिटि	पुगेको	होटल १	-	सरकारी	संस्कृतिक, पर्यटकीय	-
२०	५	त्रिपुरा सुन्दरी मन्दिर	पुगेको	होटल १	०	सामुदायिक	धार्मिक	-
२१	५	भीमसेन स्थान मन्दिर	पुगेको	होटल १	०	सामुदायिक	धार्मिक	-
२२	५	तौथलीको गणेश चा	पुगेको	होटल १	०	सामुदायिक	धार्मिक	-
२३	५	जप्सिले महादेव मन्दिर	पुगेको	छैन	०.३	सामुदायिक	धार्मिक	-
२४	५	गैरी गाउँ खागलको रक्तकाली मन्दिर	पुगेको	छैन	५	सामुदायिक	धार्मिक	-
२५	५	डाँडा गाउँको महांकाल मन्दिर	पुगेको	छैन	५	सामुदायिक	धार्मिक	-
२६	५	चक्रछेको सेतीदेवी मन्दिर	पुगेको	होटल १	०	सामुदायिक	धार्मिक	-
२७	५	नातेश्वर मन्दिर	पुगेको	होटल १	०	सामुदायिक	धार्मिक	-
२८	६	कालिका वेतो काली	पुगेको	छैन	६	सामुदायिक	धार्मिक	२५००
२९	६	कालीका माई	पुगेको	छैन	४	सामुदायिक	धार्मिक	२०००
३०	६	रक्तदेवी माई	पुगेको	छैन	४	सामुदायिक	धार्मिक	१५००
३१	६	गौरखेश्वर महादेव मन्दिर	पुगेको	छैन	५	सामुदायिक	धार्मिक	१५००

श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

४.६ उद्योग व्यापार तथा बैंकिङ्ग

४.६.१ स्थानीय बजार तथा व्यापारिक केन्द्रहरुको विवरण

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाका स्थानीय बजारहरुको धेरै नभएको र थोरै पसलहरु भएको क्षेत्रहरुलाई नै बजार क्षेत्रको रूपमा लिने गरेको छ । यस गाउँपालिकाका स्थानीय बजार केन्द्रहरुको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र.स.	वडा नं.	प्रमुख बजार क्षेत्र
१	१	टुङ्गाथली
२	२	लाटु
३	३	ढङ्गेपाटी
४	४	पिस्कर
५	५	तौथली
६	६	साउनेपानी

श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

४.६.२ बैंक तथा वित्तीय संस्था बारे विवरण

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकामा हालसम्म तौथलीमा शाखारहित नेपाल इन्डेप्टमेन्ट बैंकले र टेकानपुरको शाखारहित ग्लोबल आइ एम् बी बैंकले सेवा उपलब्ध गराइरहेका छन् । सहकारीहरुमा बचत तथा ऋण सहकारी, कृषि सहकारी तथा बहुउद्देशीय सहकारीहरु रहेका छन् । कृषि उत्पादन विक्री वितरण देखि बचत ऋण प्रवाह सम्मका वित्तीय कारोबारहरु यी सहकारीहरुले गरिरहेका छन् । हाल यो गाउँपालिकामा रहेको बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुसम्बन्धी विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र.स.	वडा नं.	बैंक तथा सहकारी संस्थाको नाम
१	५	शाखारहित नेपाल इन्डेप्टमेन्ट बैंक
२	६	शाखारहित ग्लोबल आइ एम् बी बैंक
३	३	लहेरे धुस्कुन कृषि सहकारी
४	३	इसाड बचत तथा ऋण सहकारी
५	३	हातेमालो बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.
६	४	महादेवश्वरी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था
७	५	भीमेश्वर महिला बचत कृषि समूह,
८	५	निगरानी महिला कृषि समूह
९	५	सबल आमा कृषि समूह

क्र.स.	वडा नं.	बैंक तथा सहकारी संस्थाको नाम
१०	५	गणेशस्थान महिला विकास कृषि समूह
११	५	लालुपाटे महिला बचत कृषि समूह
१२	५	आमा महिला कृषि समूह
१३	५	त्रिपुरासुन्दरी स्वावलम्बन महिला कृषि समूह
१४	५	सृजनशलि महिला कृषि बचत समूह
१५	५	प्रगतिशील महिला कृषि बचत समूह
१६	५	सेतीदेवी महिला कृषि समूह
१७	५	त्रिसुन्दरी साना किसान कृषि सहकारी संस्था
१८	५	त्रिपुरासुन्दरी बहुउद्देशिय सहकारी संस्था
१९	५	नातेश्वर बचत तथा ऋण सहकारी संस्था
२०	५	सितल चौतारी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था
२१	५	लाकुरी डाँडा कृषि सहकारी संस्था
२२	५	प्रकृति कृषि सहकारी संस्था
२३	५	देवी दर्शन ऋण तथा सहकारी संस्था
२४	६	चिरादेवी महिला कृषि सहकारी संस्था
२५	६	साना किसान सहकारी संस्था

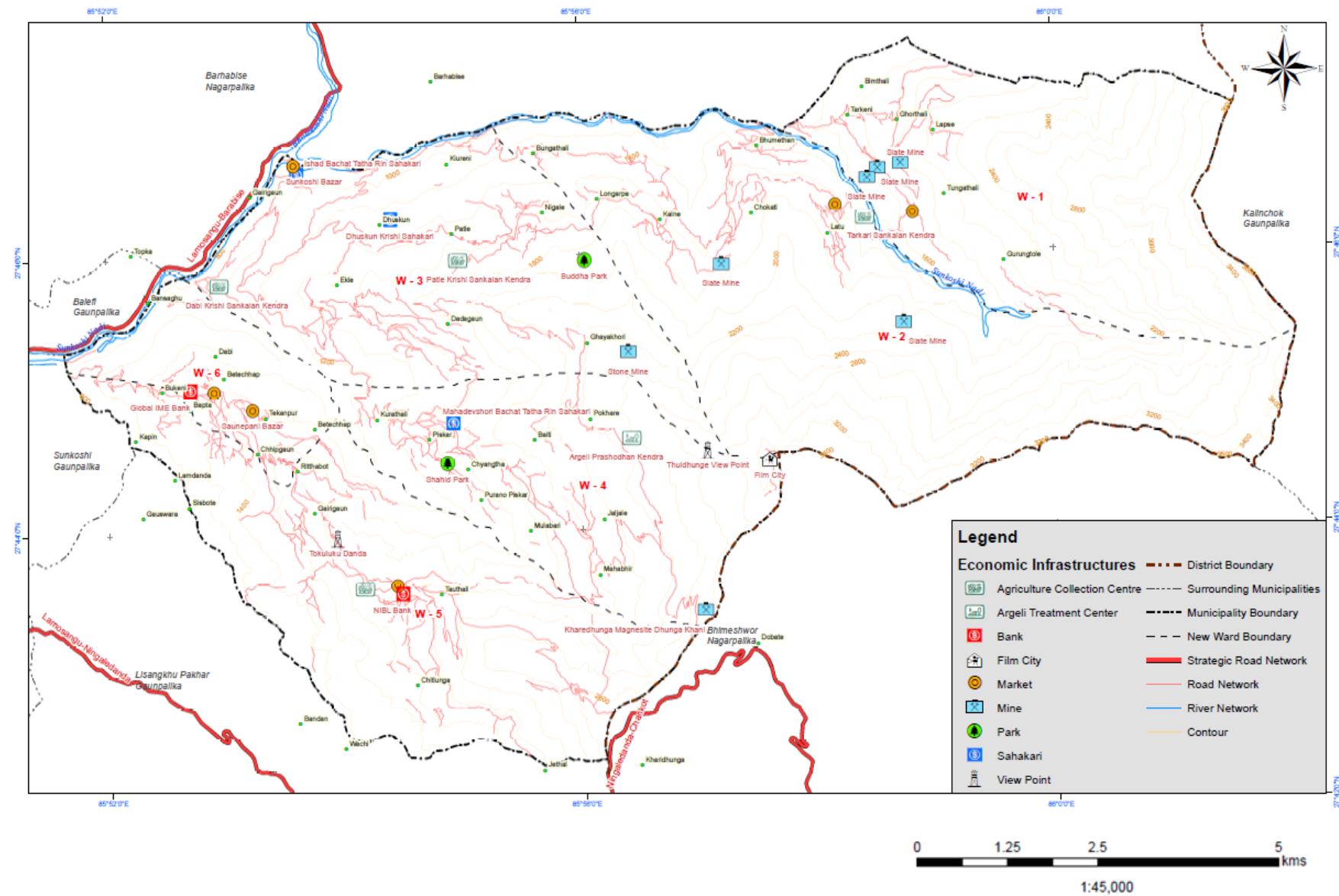
श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

४.६.३ खानी सम्बन्धी विवरण

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाका धेरैजसो स्थानहरुमा चट्टानहरु भएकोले यहाँ धेरै ढुंगाका खानीहरु छन् । यस गाउँपालिकाका ढुंगाका खानीहरुका विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र.स.	वडा नं.	स्थान
१	१	थला
२	१	च्यान डाँडा
३	२	शैला नदी
४	२	गगरे
५	३	काली पोखरी
६	४	मेहेले
७	४	सुक्दल
८	४	च्याङ्खा

श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

आर्थिक पूर्वाधार नक्सा

५ सामाजिक अवस्था

५.१ शैक्षिक तथा मानव संशाधन विकास

५.१.१ विद्यालय संख्या विवरण

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका भरी २४ वटा आधारभूत विद्यालयहरु र ६ वटा माध्यामिक विद्यालयहरु गरी जम्मा ३० वटा विद्यालयहरु छन् । वडा नं. १ र ६ मा दुइ दुइ वटा आधारभूत विद्यालयहरु छन् भने अन्य वडाहरूमा पाँच पाँच वटा आधारभूत विद्यालयहरु छन् । सबै वडाहरूमा एक एक वटा माध्यामिक विद्यालय छन् । वडा नं. ६ मा मात्रै एउटा निजी प्राथमिक विद्यालय छ । त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाका विद्यालय संख्याको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र.स.	वडा नं.	संख्या	
		आधारभूत विद्यालय	माध्यामिक विद्यालय
१	१	२	१
२	२	५	१
३	३	५	१
४	४	५	१
५	५	५	१
६	६	२	१
जम्मा		२४	६

श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

कूल ३०४१ विद्यार्थीमा १४२१ छात्र छन् भने १६२० छात्रा छन् । दलित विद्यार्थी जम्मा २९० जना छन् (छात्र संख्या १४६, छात्रा संख्या १४४) भने जनजाति, सीमान्तिकृत र विशेष विद्यार्थी संख्या क्रमशः १६१४, ८९६ र २० छन् । बाल विकास केन्द्रहरु २० वटा विद्यालयहरूमा रहेका छन् ।

५.१.२ विद्यालयको किसिम, विद्यार्थी तथा शिक्षक विवरण

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका भरीका विद्यालयहरूमा जम्मा १५८ शिक्षकहरु छन् । विद्यार्थी शिक्षक अनुपात १९ रहेको छ । यही सन्दर्भमा एउटा शिक्षकले १९ जना विद्यार्थीलाई पढाउने देखियो । ३० वटा विद्यालयहरु मध्य १० वटा विद्यालयहरूमा बाल विकास केन्द्र छन् भने लाटुमा एउटा छुटै बाल विकास केन्द्र रहेकोले यस गा. प. मा कुल २१ वडा बाल विकास केन्द्रहरु रहेका छन् ।

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकामा विद्यालयहरूको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

राम माध्यामिक विद्यालय, वडा नं २

क्र. स.	वडा नं.	विद्यालयको नाम	तह	विद्यार्थी संख्या	छात्र	छात्रा	दलित (छात्र)	दलित (छात्रा)	जनजाति	सिमान्तकृत	विशेष विद्यार्थी	शिक्षक	वाल विकास केन्द्र	स्थापित साल
१	१	श्री सुनधारा आ. वि.	आ. वि. (१-२)	१९	८	११	०	०	८	५	०	१	X	२०६६
२	१	श्री कागेशवरी मा. वि.	मा. वि. (१-१०)	२१४	१०९	१०५	५	९	१०७	४२	०	९	✓	२००९
३	१	श्री सेतीदेवी आ. वि.	आ. वि. (१ - ५)	११३	४८	५६	५	७	८०	५९	१	२	✓	२०५५
४	२	श्री बच्छलादेवी आधारभूत विद्यालय	आ. वि. (१-४)	३२	९	२३	०	०	२	१६	०	१	X	२०५२
५	२	श्री नन्दलादेवी आ. वि.	आ. वि. (१-५)	५२	२३	२९	२	४	४४	४२	२	४	X	२०४६
६	२	श्री राम मा. वि.	मा. वि. (१-१०)	३१४	१४५	१६९	१६	२३	२५३	२२२	०	११	✓	२०३०
७	२	श्री सेतीदेवी भुमेस्थान आ. वि.	आ. वि. (१-३)	४२	२१	२१	२	०	४०	४०	०	१	X	२०६४
८	२	श्री गोल्माराज आ. वि.	आ. वि. (१-५)	७४	४०	३४	९	९	३८	१४	०	५	✓	२००९
९	२	श्री गणेश आ. वि.	आ. वि. (१ - ५)	७७	३५	४२	०	०	०	६८	१	३	✓	२०४७
१०	३	श्री धुस्कुन आ. वि.	नि. मा. वि. (१-८)	९३	४२	५१	०	२	२२	१०	०	१	✓	२०३८
११	३	श्री लालीगुराँस आ. वि.	आ. वि. (१-५)	६९	३५	३४	१	०	०	१८	०	४	✓	२०४७
१२	३	श्री बुद्ध आ. वि.	आ. वि. (१-५)	१९	५	१४	०	०	१४	१३	०	३	✓	२०४७
१३	३	श्री महेन्द्रप्रताप मा. वि.	मा. वि. (१-१२)	३२३	१६३	१७०	१	५	१५८	०	०	१६	✓	२०१७
१४	३	श्री हरिसिंह आ. वि.	आ. वि. (१ - ५)	४५	२४	२१	०	४	२१	०	०	३	✓	२०५०
१५	३	श्री सेतीदेवी आ. वि.	आ. वि. (१ - ५)	५२	२९	२३	०	०	०	५१	१	२	✓	२०५०
१६	३	सिंहिकाली आ. वि.	आ. वि. (१-५)	९०	५८	३२				२१		९	X	
१७	४	श्री जनसहयोग आ. वि.	आ. वि. (१-३)	२२	१३	९	०	०	०	०	०	२	X	२०५०
१८	४	श्री मंगलामाई मा. वि.	मा. वि. (१-१०)	३४४	१४२	२०२	११	९	२४७	२०२	०	११	✓	२०१९
१९	४	श्री सेतीदेवी आ. वि.	आ. वि. (१-२)	२९	१२	१७	०	०	१७	१७	१२	१	✓	२०६६

क्र. स.	वडा नं.	विद्यालयको नाम	तह	विद्यार्थी संख्या	छात्र	छात्रा	दलित (छात्र)	दलित (छात्रा)	जनजाति	सिमान्तकृत	विशेष विद्यार्थी	शिक्षक	वाल विकास केन्द्र	स्थापित साल
२०	४	श्री जनता आ. वि.	आ. वि. (१-८)	१३८	७८	६०	०	०	१३८	०	०	७	७	२०४२
२१	४	श्री जनशिक्षा आ. वि.	आ. वि. (१-३)	१३	७	६	०	०	०	०	०	२	X	२०६४
२२	५	श्री बाघभैरव आ. वि.	नि. मा. वि. (१-८)	१२१	५३	६८	२६	२७	५९	९	०	८	८	२०२४
२३	५	श्री छिपि गाउँ आ. वि.	आ. वि. (१-३)	१६	१०	६	०	०	१४	९	०	२	X	२०४७
२४	५	श्री त्रिपुरासुन्दरी मा. वि.	मा. वि. (१-१२)	२४७	९४	१५३	१५	११	२३७	२	०	१४	८	२००८
२५	५	श्री सेतीदेवी आ. वि.	आ. वि. (१-३)	३१	१९	१२	०	०	३१	१९	०	२	८	२०५१
२६	५	श्री भिमेश्वर आ. वि.	आ. वि. (१-३)	११	५	६	०	०	११	०	०	२	X	२०५३
२७	५	श्री नातेश्वर आ. वि.	आ. वि. (१-३)	१९	७	१२	७	४	१३	०	०	२	X	२०५३
२८	६	श्री कालिका मा. वि.	मा. वि. (१-१२)	३६१	१६५	१९६	४५	३०	५८	१७	३	१६	८	२०२४
२९	६	श्री तौथली आ. वि.	आ. वि. (१-३)	१३	७	६	०	०	०	०	०	२	८	२०३४
३०	६	श्री खाँदहुङ्गा आ. वि.	आ. वि. (१-५)	३८	१५	२३	१	०	२	०	०	४	८	२०५०
जम्मा				३०४१	१४२१	१६२०	१४६	१४४	१६१४	८९६	२०	१५८	२०	-

श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

५.१.३ तहगत रुपमा विद्यालय तथा विद्यार्थी संख्या

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको तहगत रुपमा विद्यालय तथा विद्यार्थी संख्या तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र. स.	वडा नं.	विद्यालयको नाम	तह	पूर्व प्राथमिक			आधारभूत (१ देखि ८)			माध्यमिक (९ देखि १२)			जम्मा		
				छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा
१	१	श्री सुनधारा आ. वि.	आ. वि. (१-२)	०	०	०	११	८	१९	०	०	०	११	८	१९
२	१	श्री कार्गेश्वरी मा. वि.	मा. वि. (१-१०)	४	६	१०	६९	७४	१४३	३२	२९	६१	१०५	१०९	२१४
३	१	श्री सेतीदेवी आ. वि.	आ. वि. (१ -५)	१०	८	१८	५५	४०	९५	०	०	०	६५	४८	११३
४	२	श्री बच्छलादेवी आधारभूत वि.	आ. वि. (१-४)	०	०	०	२३	९	३२	०	०	०	२३	९	३२
५	२	श्री नन्दलादेवी आ. वि.	आ. वि. (१-५)	०	०	०	२९	२३	५२	०	०	०	२९	२३	५२
६	२	श्री राम मा. वि.	मा. वि. (१-१०)	१३	७	२०	१२०	१२१	२४१	३६	१७	५३	१६९	१४५	३१४
७	२	श्री सेतीदेवी भुमेस्थान आ. वि.	आ. वि. (१-३)	०	०	०	२१	२१	४२	०	०	०	२१	२१	४२
८	२	श्री गोल्माराज आ. वि.	आ. वि. (१-५)	३	७	१०	३१	३३	६४	०	०	०	३४	४०	७४
९	२	श्री गणेश आ. वि.	आ. वि. (१ -५)	१०	६	१६	३२	२९	६१	०	०	०	४२	३५	७७
१०	३	श्री धुस्कुन आ. वि.	नि. मा. वि. (१-८)	११	१०	२१	४०	३२	७२	०	०	०	५१	४२	९३
११	३	श्री लालीगुराँस आ. वि.	आ. वि. (१-५)	७	१२	१९	२७	२३	५०	०	०	०	३४	३५	६९
१२	३	श्री बुद्ध आ. वि.	आ. वि. (१-५)	५	२	७	९	३	१२	०	०	०	१४	५	१९
१३	३	श्री महेन्द्रप्रताप मा. वि.	मा. वि. (१-१२)	६	४	१०	८९	७६	१६५	७५	८३	१५८	१७०	१६३	३३३
१४	३	श्री हरिसिंह आ. वि.	आ. वि. (१ -५)	५	४	९	१६	२०	३६	०	०	०	२१	२४	४५
१५	३	श्री सेतीदेवी. आ. वि.	आ. वि. (१ -५)	६	१०	१६	१७	१९	३६	०	०	०	२३	२९	५२

५.१.४ विद्यालय छाडेका विद्यार्थी दर

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकामा ३३% विद्यार्थीहरुले आधारभूत तहमा, २३% विद्यार्थीहरुले पूर्व प्राथमिक तहमा र १४% विद्यार्थीहरुले माध्यामिक तहमा विद्यालय छाडेका देखिन्छ ।

५.१.५ विद्यालय निरन्तरता दर

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकामा निरन्तरता दर आधारभूत तहमा ६७%, पूर्व प्राथमिक तहमा ७७% तथा माध्यामिक तहमा ८६% रहेको छ ।

५.१.६ सिकाई उपलब्धी दर

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाका विद्यालयहरुको सिकाई उपलब्धी दर कक्षा ८ मा ७२% रहेको छ भने कक्षा १० र १२ मा क्रमशः ६९% र ५१% रहेका छन् । सिकाई उपलब्धी दर कक्षा ८ देखि कक्षा १२ सम्म क्रमशः घट्दै गएको देखिन्छ ।

५.१.७ उतिर्ण दर

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाका विद्यालयहरुको उतिर्ण दर कक्षा ८ मा ८९% रहेको छ भने कक्षा १० र १२ मा क्रमशः ८६% र ८०% रहेका छन् । उतिर्ण दर कक्षा ८ देखि कक्षा १२ सम्म क्रमशः घट्दै गएको देखिन्छ ।

५.१.८ विद्यालयको भवन संख्या बारे विवरण

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाका १५ वटा विद्यालयहरुका एक एक वटा भवन छन् । दुईवटा भवन संख्या हुने ६ वटा विद्यालयहरु छन्, तीन वटा भवन संख्या हुने ५ वटा विद्यालयहरु छन्, ४ वटा भवन संख्या हुने ३ वटा विद्यालयहरु छन् र ६ वटा भवन संख्या हुने एउटा मात्रै विद्यालय छ ।

५.१.९ विद्यालयहरुको शौचालयको अवस्था

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाका ५०% विद्यालयहरुको शौचालयको स्थिति राम्रो रहेको छ, २१% विद्यालयहरुको शौचालयका अवस्था ठिकै छ, १८% विद्यालयहरुको शौचालयको अवस्था निर्माण गर्नुपर्ने देखिएको छ भने ११% विद्यालयहरुको शौचालयहरु निर्माणाधीन अवस्थामा छन् ।

५.१.१० विद्यालयहरुको खानेपानीको अवस्था

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको जम्मा ३६% विद्यालयहरुमा मात्रै खानेपानी पर्याप्त छ भने ४०% विद्यालयहरुमा खानेपानी अपर्याप्त छ । १६% विद्यालयहरुमा खानेपानी निर्माण गर्नु पर्ने अवस्था रहेको छ र ८% विद्यालयहरुमा खानेपानी निर्माणाधीन अवस्थामा रहेको छ ।

५.१.११ विद्यालयहरुमा खेलमैदानको अवस्था

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकामा जम्मा ५७% विद्यालयहरुमा खेलमैदानहरु छन् भने ३६% विद्यालयहरुमा खेलमैदानहरु छैनन् र ७% विद्यालयहरुमा खेलमैदानहरु निर्माणाधीन अवस्थामा रहेको छ ।

५.१.१२ छात्रवृति तथा अन्य लक्षित सुविधा उपलब्ध विवरण

त्रिपुरा सुन्दरी गाउँपालिकाका विद्यालयहरुमा जम्मा १४६ जना दलित विद्यार्थीहरुले, ८ जना अपाङ्ग विद्यार्थीहरुले, १०८ जना छात्राहरु, ५६५ जना विपन्न विद्यार्थीहरुले, २८ जना जेहेन्दार विद्यार्थीहरुले, १५२ जना सीमान्तकृत विद्यार्थीहरुले र १६ जना विपद जिल्ला बाल संजालबाट छात्रवृति सुविधा पाएका छन्। यसरी कुल छात्रवृति पाउने विद्यार्थी संख्या १०२४ जना रहेका छन्। यस गाउँपालिकाको छात्रवृति तथा अन्य लक्षित सुविधाको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र.स.	छात्रवृत्तिको किसिम	संख्या		
		छात्र	छात्रा	जम्मा
१	दलित	६६	८१	१४७
२	अपाङ्ग	५	३	८
३	छात्रा	-	१०८	१०८
४	विपन्न	२३४	३३१	५६५
५	जेहेन्दार	१७	११	२८
६	सीमान्तकृत	७४	७८	१५२
७	विपद जिल्ला बाल संजाल	१६	-	१६
जम्मा		४९२	६१२	१०२४

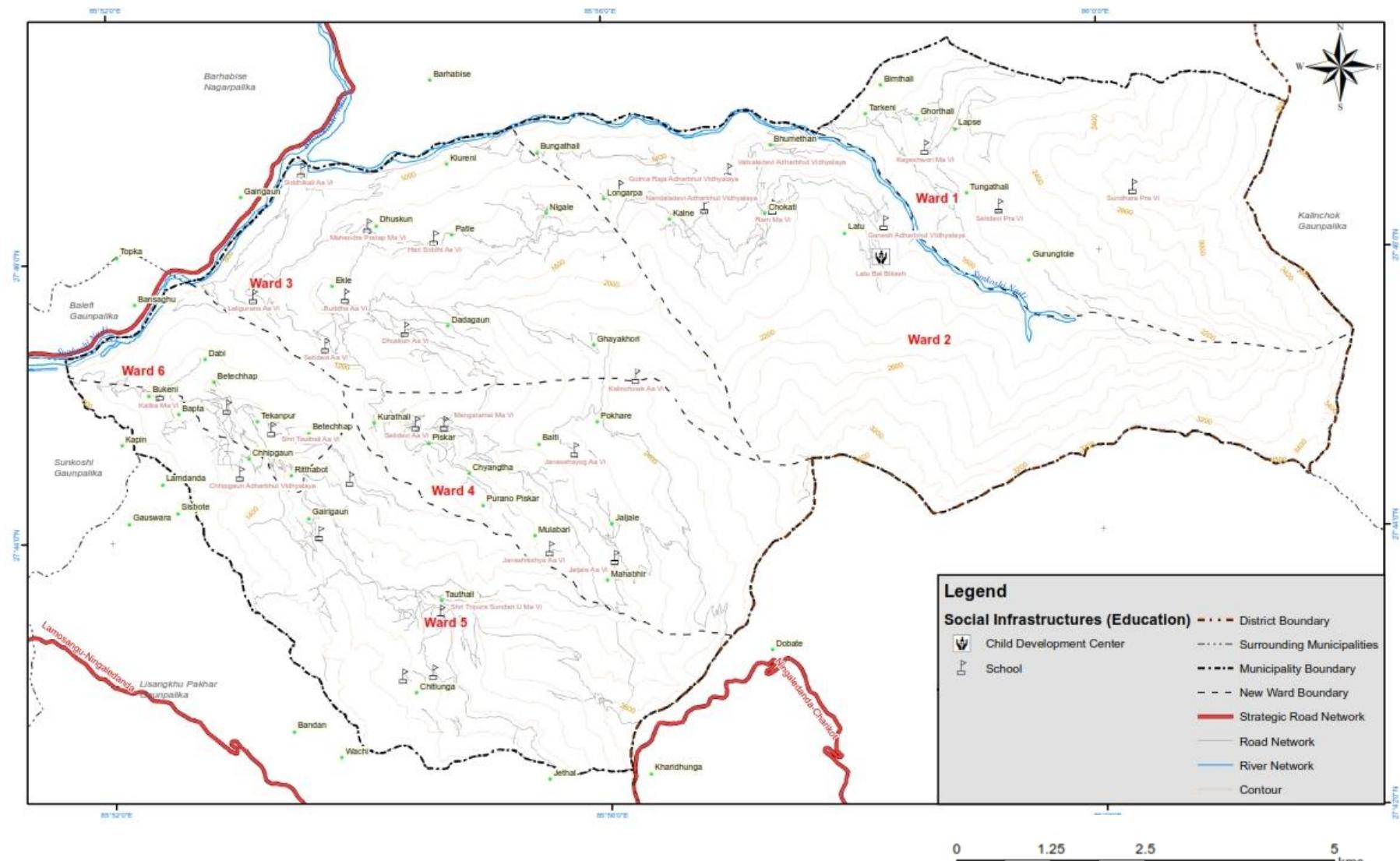
श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

५.१.१३ शैक्षिक संस्थाहरुमा सुविधाहरुको विवरण

यस गाउँपालिकाका ३०% विद्यालयहरुमा पुस्तकालय सेवा, २०% विद्यालयहरुमा प्रयोगशाला सेवा, ३२% विद्यालयहरुमा एकीकृत पाठ्यक्रम सेवा, ७% विद्यालयमा इन्टरनेट सेवा उपलब्ध भएको ८६% विद्यालयहरुका विद्यालय सुधार योजना भएका छन् भने शत प्रतिशत विद्यालयहरुमा बाल क्लब गठन भएका छन् र शत प्रतिशत विद्यालयहरुमा बालमैत्री शिक्षण विधि भएका छन्। यस गाउँपालिकाका कुनै पनि विद्यालयहरुमा अपाङ्ग स्रोत कक्षा सेवा, CBGRA कार्यान्वयन भएको र छुटौटै प्रधानाध्यापक दरबन्दी भने छैन। यस गाउँपालिकाको शैक्षिक संस्थाहरुमा सुविधाहरुको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र.स.	सुविधाहरु	% विद्यालय	क्र.स.	सुविधाहरु	% विद्यालय
१	पुस्तकालय र अध्ययन केन्द्र	३०	६	इन्टरनेट सुविधा भएको	७
२	प्रयोगशाला	२०	७	छुटौटै प्रधानाध्यापक दरबन्दी	०
३	अपाङ्ग विद्यार्थी स्रोत कक्षा	०	८	विद्यालय सुधार योजना भएको	८६
४	CBGRA कार्यान्वयन भएको	०	९	बाल क्लब गठन भएको	१००
५	एकीकृत पाठ्यक्रम भएको	३२	१०	बालमैत्री शिक्षण विधि भएको	१००

श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

सामाजिक पूर्वाधार (शिक्षा) नक्सा

५.२ स्वास्थ्य तथा पोषण

५.२.१ स्वास्थ्य संस्थाको विवरण

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकामा प्रत्येक वडामा एक एक वटा गरी जम्मा ६ वटा स्वास्थ्य चौकीहरु रहेका छन् भने वडा नं. ५ मा एउटा आयुर्वेद औषधालय छ। स्वास्थ्यकर्मीहरुको ३७ वटा स्वीकृत दरवन्दीमा जम्मा २३ वटा पूर्ति भएको अवस्था छ। ६ वटा स्वास्थ्य चौकीहरु मध्ये, वडा नं. २ मा एउटा र वडा नं. ५ मा ३ वटा गरी जम्मा ४ वटा शैयाको सुविधा रहेको छ।

पिस्कर स्वास्थ्य चौकी

यस गाउँपालिकामा सबै वडाहरुका स्वास्थ्य चौकीहरुमा परिवार नियोजन सेवा, खोप सेवा, परामर्श सेवा र सुरक्षित मातृत्व सेवा उपलब्ध छन्। यसैगरी वडा नं. ४ मा मात्रै हाल प्रसुति सेवा उपलब्ध छ भने वडा नं. २ मा प्रसुति सेवा सुरुहुन लागेको अवस्था छ र अन्य बाँकी कुनै पनि वडाका स्वास्थ्य चौकीहरुमा प्रसुति सेवा उपलब्ध छैन। साथै वडा नं. ५ मा मात्रै क्लिनिक सेवा उपलब्ध छ भने ल्याब, एक्स रे, एससिटि र रक्तसंचार सेवाहरु कुनै पनि वडाका स्वास्थ्य चौकीहरुमा उपलब्ध छैन।

त्रिपुरा सुन्दरी गाउँपालिकाको स्वास्थ्य संस्थाहरुको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

वडा नं.	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	संस्थाको प्रकार	स्वास्थ्यकर्मी		शैया संख्या
			स्वीकृत दरवन्दी	पूर्तिको अवस्था	
१	घोर्थली स्वास्थ्य चौकी	स्वास्थ्य चौकी	६	३	-
२	चोकटी स्वास्थ्य चौकी	स्वास्थ्य चौकी	६	४	१
३	धुस्कुन स्वास्थ्य चौकी	स्वास्थ्य चौकी	६	५	-
४	पिस्कर स्वास्थ्य चौकी	स्वास्थ्य चौकी	६	४	१
५	तौथली स्वास्थ्य चौकी	स्वास्थ्य चौकी	६	३	३
५	आयुर्वेद औषधालय तौथली	आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्र	६	२	-
६	टेकानपुर स्वास्थ्य चौकी	आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्र	६	४	-
	जम्मा		४२	२५	५

श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

५.२.२ स्वास्थ्य संस्थामा उपलब्ध तथा कार्यरत चिकित्सक, स्वास्थ्यकर्मी र अन्य जनशक्ति विवरण

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाका ६ वटा स्वास्थ्य चौकीहरु तथा एउटा आयुर्वेद औषधालयमा ५ जना हे. अ., १ जना सि. अहेव ६ जना अ. हे. व., १० जना अनमी र अन्य ९ जना कर्मचारीहरु गरी जम्मा ३१ जना कर्मचारीहरु कार्यरत छन् भने महिला स्वयम सेविका ५० जना कार्यरत छन्। कुनै पनि स्वास्थ्य चौकीहरुमा विशेषज्ञ चिकित्सक, नर्स र ल्याब

टेक्निसियनको दरबन्दी छैन । यस गाउँपालिकाको स्वास्थ्य संस्थामा उपलब्ध तथा कार्यरत चिकित्सक, स्वास्थ्यकर्मीर अन्य जनशक्ति विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र.स.	वडा नं.	स्वास्थ्य संस्थाको नाम र ठेगाना	प्रकार	कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीको संख्या				
				हे. अ.	सि. अहेव	अहेव	अनमी	अन्य
१	१	घोर्थली स्वास्थ्य चौकी	स्वास्थ्य चौकी	१	-	१	१	१
२	२	चोकटी स्वास्थ्य चौकी	स्वास्थ्य चौकी	१	-	१	२	१
३	३	धुस्कुन स्वास्थ्य चौकी	स्वास्थ्य चौकी	१	-	१	२	१
४	४	पिस्कर स्वास्थ्य चौकी	स्वास्थ्य चौकी	१	-	१	२	२
५	५	तौथली स्वास्थ्य चौकी	स्वास्थ्य चौकी	-	१	-	१	२
६	५	आयुर्वेद औषधालय तौथली	आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्र	-	-	१ (वैद्य)	-	१
७	६	टेकानपुर स्वास्थ्य चौकी	स्वास्थ्य चौकी	१	-	१	२	१
जम्मा				५	१	६	१०	९

श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

५.२.३ स्वास्थ्य चौकीहरुको जग्गा र भवनका अवस्था बारे विवरण

यस गा. प. का स्वास्थ्य चौकीहरुको जग्गा र भवनका अवस्था बारे विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

वडा नं.	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	जग्गा	भवनको अवस्था
१	घोर्थली स्वास्थ्य चौकी	७ आना (सामुदायिक जग्गामा)	अस्थायी टहरा
२	चोकटी स्वास्थ्य चौकी	३ रोपनी	अस्थायी टहरा
३	धुस्कुन स्वास्थ्य चौकी	५ आना	स्थायी भवन
४	पिस्कर स्वास्थ्य चौकी	३ रोपनी	प्रि फाइभ
५	तौथली स्वास्थ्य चौकी	६ रोपनी	प्रि फाइभ
६	टेकानपुर स्वास्थ्य चौकी	१ रोपनी	स्थायी भवन निर्माणाधीन हाल वहालमा

श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

५.२.४ स्वास्थ्य सेवाको पहुँचको स्थिति

५.२.५ खोप तथा पोषण सम्बन्धी विवरण

त्रिपुरासुनदरी गाउँपालिकामा १ वर्ष मुनिका २८२ जना, २ वर्ष मुनिका ५७५ जना र ५ वर्ष मुनिका १३८८ जना बालबालिकाहरु मध्ये १२३ जनाले विसिजि खोप, १५३ जनाले पेण्टाभ्यालेण्ट खोप, १४८ जनाले पालियो तेसा खोप र

दादुरा/रुबेला खोप तथा ८० जनाले जापानिज इन्सफलाइटिसको खोप लिएका छन् । बृद्धी अनुगमन गरिएको मध्ये १ जना बालबालिका कुपोषित छ । यस गाउँपालिकाको खोप तथा पोषण सम्बन्धी विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र. स.	वडा न..	लक्षित बालबालिका संख्या			खोप लिने बालबालिकाको संख्या					५ वर्ष मुनिका बालबालिका	
		१ वर्ष मुनिका	२ वर्ष मुनिका	५ वर्ष मुनिका	विसिजि	पेण्टाभ्यालेण्ट	पालियो तेसो	दादुरा/ रुबेला	जापानिज इन्सफलाइटि स (ज. इ.)	जापानिज इन्सफलाइटि स (ज. इ.)	बृद्धी अनुगमन गरिएको मध्य कुपोषित
१	१	२५	५०	१७८	६	१०	१०	३२	२५	-	१
२	२	४४	१०९	२७५	५०	५३	४४	३५	३२	३०	-
३	३	६५	१२९	३३५	१७	२८	२८	२५	२६	२६	-
४	४	५१	१०१	२८६	१९	१९	२४	२१	२४	२४	-
५	५	५८	११५	१८१	१२	१३	१२	११	९	-	-
६	६	३९	७१	१३३	१९	३०	३०	२१	३	-	-
जम्मा		२८२	५७५	१३८८	१२३	१५३	१४८	१४५	११९	८०	१

श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

५.२.६ सुरक्षित मातृत्वसम्बन्धी विवरण

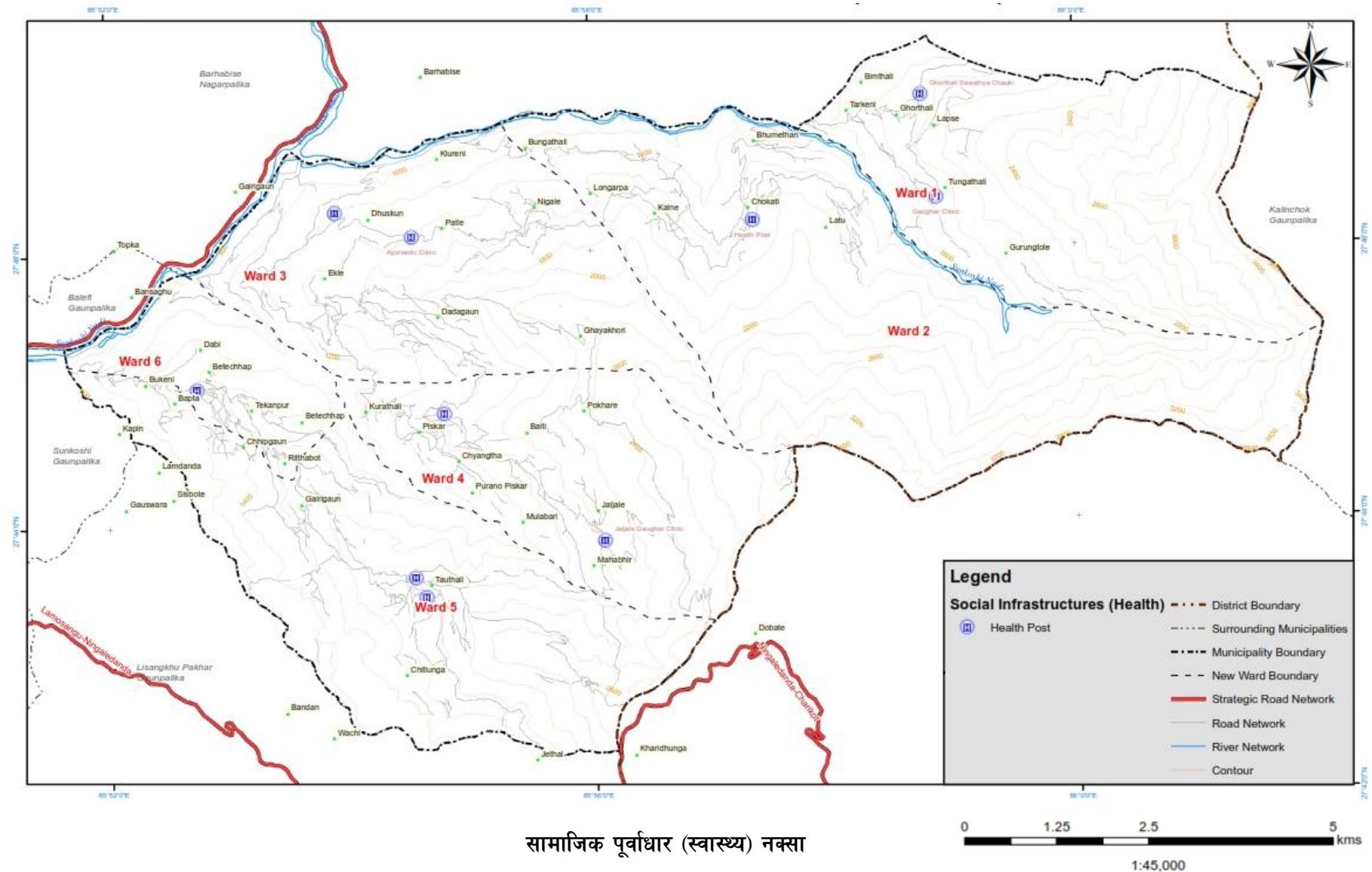
गत वर्षको गर्भवती तथा प्रसुति भएका कूल महिला संख्या १८१ मध्ये टि. टि. १ र टि. टि. २ खोप लिने क्रमशः ४६% र ६२% महिलाहरु थिए भने ५४% गर्भवती महिलाहरु गर्भावस्थाको ४ पटक जाँच गराउनेहरु थिए । यस गाउँपालिकामा २२ वटा प्रसुति स्वास्थ्य संस्थामा, २ वटा प्रसुति दक्ष स्वास्थ्यकर्मीको सहयोगमा घरमा र ३२ वटा प्रसुति स्वास्थ्यकर्मीको अनुस्थितिमा घरमा भयो । यस दृष्टिकोणले हेर्दा सुरक्षित प्रसुति निकै न्यून देखियो । त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको खोप तथा सुरक्षित मातृत्वसम्बन्धी विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

५.२.८ गाउँपालिका भित्रमा देखा परेका प्रमुख रोग र तीनका उपचार सम्बन्धी विवरण

रयास्ट्रिक वा अल्सर रोगले ३८% जनसंख्या ग्रसित छन् भने २७% जनसंख्यालाई भाडा पखालाले बेला बेलामा सताउने गरेको देखिन्छ । बाँकी निमोनिया, दम (स्वास्प्रस्वास), रक्तचाप, मुटुरोग, प्रसुतीजन्य रोग, क्षयरोग -टि. वी.) मधुमेह रोगका विरामीहरु भने क्रमशः १४%, ९%, ५%, ३%, २%, १% र १% जनसंख्या रहेको देखिन्छ । यस गाउँपालिकाभित्रमा देखा परेका प्रमुख रोग र तीनका उपचार सम्बन्धी विवरण तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

क्रस.	रोगको नाम	रोगी/विरामी संख्या	उपचार भएका संख्या	फलोअप गरीएका संख्या	रेफर गरीएको संख्या
१	रयास्ट्रिक/अल्सर	४६४	४६२	११२	८६
२	भाडा पखाला	३३०	३३०	२३	-
३	निमानिया	१६९	१६६	४२	५
४	दम (स्वास्प्रश्वास)	१११	१११	४४	३०
५	रक्तचाप	६८	-	४३	६८
६	मुटुरोग	३५	-	२३	३५
७	प्रसुतीजन्य रोग	२५	२५	१५	-
८	क्षय रोग -टि. वी.)	१७	१७	१४	३
९	मधुमेह -चिनी रोग)	९	-	९	९
जम्मा		१२२८	११११	३२५	२३६

श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

५.३ खानेपानी तथा सरसफाई

५.३.१ खानेपानी सुविधाको अवस्था

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको घरधुरी सर्वेक्षण अनुसार वडा नं. १ का ५९% घरधुरीलाई खानेपानीका श्रोतहरु पुग्न ११ देखि १५ मिनेट लाग्छ भने २८% घरधुरीबाट पानीका स्रोतहरु १ देखि ५ मिनेट टाढा छन् र जम्मा १४% घरधुरीबाट पानीका स्रोतहरु १६ देखि २० मिनेट टाढा छन् । वडा नं. २ को भने ६९% घरधुरी तथा २३% घरधुरी भन्दा पानीका स्रोतहरु क्रमशः १ देखि ५ मिनेट र ११ देखि १५ मिनेटको दुरीमा छन् । वडा नं. ३ का ४९% घरधुरीबाट पानीका स्रोतहरु पुग्न १६ देखि २० मिनेट, ११ देखि १५ मिनेट, २६ देखि ३० मिनेट लाग्छ । बाँकी ११% घरधुरीबाट पानीका स्रोतहरु १ घण्टा सम्म पनि टाढा छ । वडा नं. ४ का ४६% घरधुरीबाट पानीका स्रोतहरु पुग्न १ देखि ५ मिनेट लाग्छ भने बाँकी २३%, १५% र १६% घरधुरीबाट पानीका स्रोतहरु पुग्न क्रमशः ११ देखि १५ मिनेट, २६ देखि ३० मिनेट र ६ देखि २० मिनेट लाग्छ । वडा नं. ५ तथा वडा नं. ६ का अधिकांश घरधुरीहरुबाट भने पानीको स्रोतहरु ६ देखि १० मिनेटको दुरीमा छन् ।

५.३.२ खानेपानी स्रोतको विवरण

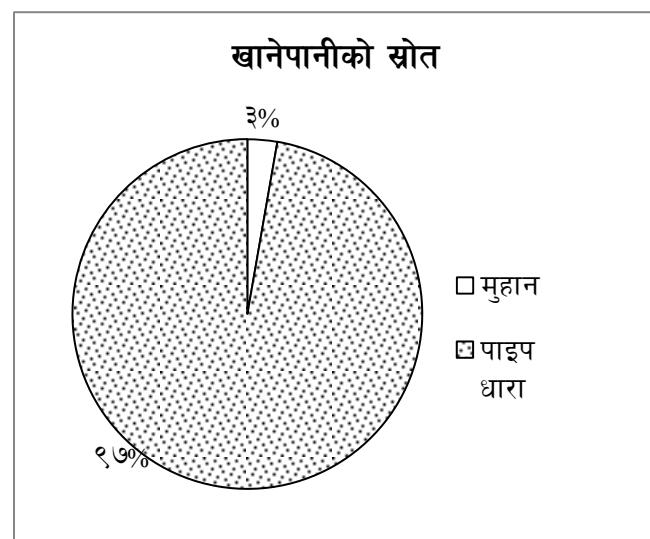
पाइप धाराहरु त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाका ९७% घरधुरीका पानीका स्रोतहरु हुन् । जम्मा ३% घरधुरीहरु जुन वडा नं. २ र ४ मा छन्, ती घरधुरीहरुले मात्र मुहानबाट सोभै खानेपानी लिने गरेका छन् । यस गाउँपालिकाको खानेपानी स्रोतको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र.स.	वडा नं.	खानेपानीको स्रोत		
		मुहान	पाइप धारा	जम्मा
१	१	०	३१६	३१६
२	२	६६	८३८	९०४
३	३	०	९६४	९६४
४	४	५०	५८३	६३३
५	५	०	९३०	९३०
६	६	०	४८६	४८६
जम्मा		११६	४९९७	४२३३

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

५.३.३ खानेपानी उपभोग गर्ने तरिका

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाका जम्मा ५४% घरधुरीले पानी छोपेर उपभोग गर्दछन् । बाँकी १८%, १५% र १२% घरधुरीहरुले उमालेर, खुल्ला/सोभै र फिल्टर गरेर खानेपानीको उपभोग गर्दछन् । । यस गाउँपालिकाको खानेपानी उपभोग गर्ने तरिकाको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र.स.	वडा नं.	खानेपानी उपभोग गर्ने तरिका					
		खुल्ला/सिधै	छोपेर	उमालेर	फिल्टर गरेर	अन्य	जम्मा
१	१	६६	२१३	१८	१८	०	३१६
२	२	२६४	५९३	१४	३३	०	९०४
३	३	११२	८३१	४	१७	०	९६४
४	४	५८	१०१	३२२	१३२	१९	६३३
५	५	१०१	३६६	२६२	१८०	२२	९३०
६	६	४७	१६४	१४५	११०	२०	४८६
जम्मा		६४७	२२६९	७६६	४९१	६१	४२३३

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

५.३.४ शौचालयको स्थिति

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाका साविका गा. वि. स. हरु सबै खुला दिसामुक्त क्षेत्र घोषणा भइसकेता पनि २०७२ को विनाशकारी भुकम्प पश्चात यहाँका धेरैजसो संरचनाहरु भग्नावशेषमा परिणत भएको हुँदा हालका कुनै पनि वडाहरु खुला दिसामुक्त वडाहरु रहेनन् । घरधुरी सर्वेक्षण अनुसार हाल ७६% घरधुरीहरुमा पक्की शौचालय बनी सकेको अवस्था छ, १४% घरका खाल्डे शौचालय छन् भने १०% घरहरु शौचालय विहिन नै छन् । यस गाउँपालिकाका ९२% घरहरुमा भने बाथरुम नभएको स्थिति छ । यस गाउँपालिकाको शौचालय स्थितिको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र. स.	वडा नं.	शौचालयको स्थिति			
		पक्की	खाल्डे	नभएको	जम्मा
१	१	१६५	८१	७०	३१६
२	२	६२६	१९३	८५	९०४
३	३	८३१	३४	९०	९६४
४	४	३६१	१३२	१४०	६३३
५	५	७४०	१८०	११	९३०
६	६	४७१	०	१५	४८६
जम्मा		३२०३	६२०	४९०	४२३३

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको बाथरुमको स्थितिको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरीएको छ :

क्र.स.	वडा नं.	बाथरुम		
		छ	छैन	जम्मा
१	१	०	३१६	३१६
२	२	२८	८७६	९०४
३	३	४७	९१७	९६४
४	४	८	६२५	६३३
५	५	२२३	७०७	९३०
६	६	१५	४७१	४८६
जम्मा		३२१	३९१२	४२३३

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

५.३.५ फोहरमैला व्यवस्थापन

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको कार्यालयले हालसम्म फोहरमैला व्यवस्थित गर्ने गरेको छैन। हालसम्म यहाँ कुनै पनि त्यान्डफिल साइट तथा फोहर संकलन केन्द्रहरु छैनन्। त्यसैले यहाँका सर्वसाधारणहरु स्वयम्भूत नै कुहिने र गल्ने फोहर जति करेसाबारीमा मलको रूपमा प्रयोग गर्दछन् भने नकुहिने फोहर जस्तै प्लास्टिकहरु बालेर र बर्षातको समयमा पानी बग्ने नाला तिर फोहर विसर्जन गरी आफै फोहर व्यवस्थापन गर्ने गरेका छन्। भान्साबाट निस्केको फोहर पानी पनि सोभै करेसा बारीमा लागाउने गरिएको छ।

५.४ महिला, बालबालिका तथा सामाजिक समावेशीकरण

५.४.१ महिला

५.४.१.१ महिनावारी बार्ने चलन बारे विवरण

गाउँपालिकाका ५१% घरधुरीका महिलाहरुले महिनावारी बार्छन् भने ४९% घरधुरीका महिलाहरुले महिनावारी बार्दैनन्। वडा नं. १, २, ४ र ५ का धेरैजसो घरधुरीहरुका महिलाहरुले महिनावारी बार्दैनन् तर वडा नं. ३ र ६ मा धेरै घरधुरीहरु वाट्मण र क्षेत्रीका भएकाले यस वडामा अधिकांस महिलाहरुले महिनावारी बार्ने चलन छ।

५.४.१.२ परिवार भित्र महिलाको निजी सम्पत्तिको विवरण

वडा नं. ३ र ४ का क्रमशः १३% र १२% घरधुरीका महिलाहरुको निजी सम्पत्ति छ, र बाँकी वडाहरु १, २, ५ र ६ का भने क्रमशः ८%, ९%, ७%, र १% घरधुरीका महिलाहरुको निजी सम्पत्ति छ। गाउँपालिकाको समग्र रूपमा हेर्नेहो भने ८% घरधुरीका महिलाहरुको निजी सम्पत्ति भएको देखिन्छ।

५.४.१.३ परिवारमा निर्णय लिने व्यक्तिको विवरण

गाउँपालिकाका ९% घरधुरीमा महिलाले घरको पारिवारिक निर्णय लिन्छन् र ३१% घरधुरीमा पुरुषले पारिवारिक निर्णय लिन्छन् भने बाँकी ६०% घरधुरीमा महिला र पुरुष दुवैले निर्णय लिन्छन्।

५.५ युवा तथा खेलकुद र मनोरञ्जन

५.५.१ खेलमैदान, पार्क, पिकनिक स्थल तथा मनोरञ्जन स्थल सम्बन्धी विवरण

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकामा खेलकुद, प्रदर्शनी, मनोरञ्जन तथा पिकनिक स्थलहरु जम्मा १२ वटा रहेका छन् भने ती मध्ये पनि खेलकुद स्थल मात्रै जम्मा ९ वटा रहेका छन्। वडा नं. ४ को महाभिर खेलमैदान भने खेलकुद स्थल तथा प्रदर्शनी स्थल दुबै रहेको छ। यस गाउँपालिकाका खेलमैदान, पार्क, पिकनिक तथा मनोरञ्जन स्थलको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ:

क्र.स . .	वडा नं.	स्थलको नाम	उपयोग -खेलकुद, प्रदर्शनी, मनोरञ्जन, पिकनिक)	क्षेत्रफल/ आकार (वर्ग मि.)	स्वामित्व (सरकारी, सामुदायिक, निजि, पब्लिक लि. वा अन्य)	सेवाग्राही/ आगन्तुक संघ्या - बार्षिक)
१	१	घोर्थली खेल मैदान	खोलकुद	१ रोपनी	सामुदायिक	२००
२	२	डाङडुङ्गे	मनोरञ्जन	५०० वर्ग मि.	सरकारी	-
३	३	सुनकोशी खेलमैदान	खोलकुद	६०००	सरकारी	-
४	३	महेन्द्रप्रताप मा. वि.	खोलकुद	२४०० वर्ग मि.	सामुदायिक	-
५	३	कालिपोखरी	खोलकुद	५००० वर्ग मि.	सरकारी	-
६	३	वेते खेलमैदान	खोलकुद	१२०० वर्ग मि.	सामुदायिक	-
७	४	महाभिर भरना खेल मैदान	खेलकुद, प्रदर्शनी	२ रोपनी	सरकारी	१७०
८	४	सेतिदेवि खेल मैदान	खेलकुद	३ रोपनी	सरकारी, निजी	३८०
९	४	इले विर ब. सहिद पार्क	प्रदर्शनी	३ रोपनी	सरकारी	१२००
१०	५	जपसिले चौर	खोलकुद	-	सामुदायिक	-
११	५	चुलीडाँडा	पिकनिक	-	सामुदायिक	-
१२	६	वेतेखेल मैदान	खेलकुद	५०००	सामुदायिक	-

श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

५.५.२ व्यवसायिक खेलाडीको विवरण

वडा नं. ३ का ४२ वर्षीय क्लब पुरस्कारबाट सम्मानित मिन न्यौपाने तेक्वान्डो ७ डनका राष्ट्रिय स्तरका व्यवसायिक खेलाडी हुन्। वडा नं. ५ तौथलीका २८ वर्षीय विशाल श्रेष्ठ नेपाली राष्ट्रिय फुटबल टिमका गोलकिपर हुन्। उनले दोस्रो ब्रिटिस गोरखा क्लब २०६७, दसौं आहा गोल्ड कप, आदर्श कप पोखरा २०६७, गोरखा कप २०७०, मार्टियरस

मेमोरियल ए डिभिजन लिग २०७० जस्ता प्रतिस्थित खेलहरुमा सर्वोक्ष्ट गोलकिपरको उपाधी हासिल गरेका छन् भने उनले खेलेको टिम आदर्श कप पोखरा, २०७६ को विजेता समेत हो ।

५.५.३ युवा क्लब सम्बन्धी विवरण

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाका धेरै युवा क्लबहरु गाउँपालिकाको प्रगतिशील विकास गर्न स्थानीय स्तरमा सक्रिय छन् । हाल यो गाउँपालिकामा रहेको युवा क्लबको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र.स.	वडा नं.	युवा क्लबका नामहरु
१	१	घोर्थली युवा क्लब
२	३	सिद्धिकाली युवा क्लब, सुनकोशी
३	३	दोर्जे युवा क्लब, पात्ले
४	३	नमूना युवा क्लब, डाँडा गाँउ
५	३	बाघभैरव युवा क्लब, बाघभैरव
६	४	सेतीदेवी युवा क्लब, सेती देवी मन्दिर
७	४	जनजागरण युवा क्लब, पिस्कर
८	४	कार्यकुशल युवा क्लब, जलजले
९	५	सिर्जनशील युवा क्लब, तौथली
१०	५	रक्तकाली युवा क्लब, खागल
११	५	चकछेमा युवा क्लब
१२	५	त्रिकला युवा क्लब, जप्सिले
१३	५	सिन्धु जागरण युवा क्लब
१४	६	त्रिशक्ति युवा क्लब, बेते
१५	६	रक्तकाली युवा क्लब, बुकेनी
१६	६	आदर्श युवा क्लब, टेकानपुर
१७	६	प्रतिवद्धता युवा क्लब

श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

५.५.४ क्लब, बचत समूह वा सहकारीमा आवद्धताको विवरण

वडा नं. ६ का ९६% घरधुरीका सदस्यहरु कुनै क्लब, बचत समूह वा सहकारीमा आवद्धता छन् । वडा नं. २, ३, ४ र ५ का क्रमशः ७२%, ८२%, ६९ % र ७८ % घरधुरीका सदस्यहरु कुनै क्लब, बचत समूह वा सहकारीमा आवद्ध छन् । जसले यी वडाहरु सामाजिक कार्यमा सक्रिय भएको संकेत गर्दछ । तर वडा नं. १ का भने जम्मा ३८% घरधुरी मात्र यस्ता सामाजिक कार्यमा सक्रिय भएको देखिन्छ ।

५.६ कला तथा संस्कृति

५.६.१ स्थानीय चाडपर्वहरु

धार्मिक सहिष्णुता तथा सांस्कृतिक विशिष्ट पहिचान बोकेको त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकामा जातजाति अनुसार चाडपर्वमा अनेकतामा एकता देख्न सकिन्छ । यहाँ विशेषगरी दसैं, तिहार, तीज, भुमे पूजा, ल्होसार, हरिबोधनी एकादशी, शिवरात्री, धान्य पूर्णिमा, क्रिसमस, माघे सक्रान्ति, साउने सक्रान्ति, फागु पूर्णिमा, चैते दशैं, कुशे औंशी, उधौली, उभौली जस्ता चाडहरु मनाइन्छ । यस गाउँपालिकामा मनाइने प्रमुख चाडपर्वहरु तल प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र.स.	मनाइने चाड, पर्व, जात्रा र मेला	मनाउने समय	मनाउने प्रमुख जातजाति तथा धर्मालम्बीहरु
१	दसैं	असोज/ कार्तिक	सबै
२	तिहार	कार्तिक/ मंसीर	सबै
३	भुमे	बैसाख, साउन, असोज,	थामी
४	ल्होसार	पुस	गुरुङ
५	हरिबोधनी एकादशी	कार्तिक	बाहुन क्षेत्री
६	शिवरात्री	फागुन	बाहुन क्षेत्री
७	तिज	भाद्र	बाहुन क्षेत्री
८	धान्य पूर्णिमा	माघ	बाहुन क्षेत्री
९	क्रिसमस	पौस	क्रिस्चियन
१०	माघे सक्रान्ति	माघ	सबै
११	साउने सक्रान्ति	साउन	सबै
१२	फागु पूर्णिमा	फागुन	सबै
१३	चैते दशैं	चैत्र	सबै
१४	कुशे औंशी	बैसाख	सबै
१५	उधौली	बैसाख	गुरुङ
१६	उभौली	मंसीर	गुरुङ

श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

माथि उल्लेखित चाडहरु मध्ये भिन्नै किसिमका चाडहरु भने वडा नं ५ का नेवार वस्तीहरुमा देख्न सकिन्छ :

क) दही जात्रा

यो गाउँपालिकामा सबैभन्दा नौलो तथा विचित्र जात्रा तौथलीमा मनाइने दही जात्रा रहेको छ । यस जात्राका सहभागीहरुले डबलीबाट त्रिपुरासुन्दरी मन्दिर जाने क्रममा मैत्रीपुर्ण भावले एक अर्कालाई दही छ्याज्ञे प्रथा रहेको छ । यो जात्रामा बालबालिका देखि वृद्धवृद्धाहरुको उत्तिकै उत्साहजनक सहभागीता हुने गर्दछ । विगतका दुख पीडाहरुलाई बिर्सेर आगामी दिनहरु राम्रो होस् भन्ने कामना गर्नका निमित्त यो जात्रा मनाउने गरिएको विश्वास यहाँका सर्वसाधारणको रहेको छ । यो जात्राको शुरुवातमा गुठीका अगुवा व्यक्तिहरु काम्दै एक एक गरी फलामको भन्याडबाट त्रिपुरासुन्दरी मार्ईको मन्दिर बाहिर निस्कन्छन् । यो समयमा ती अगुवा व्यक्तिहरुको शरीरलाई त्रिपुरासुन्दरी मार्ईले धारण गरेको विश्वास गरिन्छ । साथै विभिन्न रङ्गका कापडाहरु, स साना घण्टीहरु, ऐना, काइँयो लगायत कालो र सेतो याकको पुच्छरको कपालले सजाएको बाँसका लिङ्गहरु पनि यही जात्रामा प्रदर्शन गरिन्छ ।

दही जात्रा

ख) दशैंको नवमी जात्रा

दशैंको नवमीको दिन त्रिपुरासुन्दरी मार्ईको मन्दिरमा ६० देखि ७० वटा राँगा र ६० देखि ७० वटा बोकाको बली दिने प्रथा रहेको छ भने भिमसेन मन्दिरमा सरकारी राँगा र गणेशचा मन्दिरमा भेडा बली दिने प्रथा रहेको छ । सोही दिनमा नातेश्वर मन्दिरमा बोका, राँगा, भाले, भेडा र पोथी बली दिने प्रथा प्रचीन काल देखि रही आएको छ ।

५.७ शान्ति तथा सुरक्षा

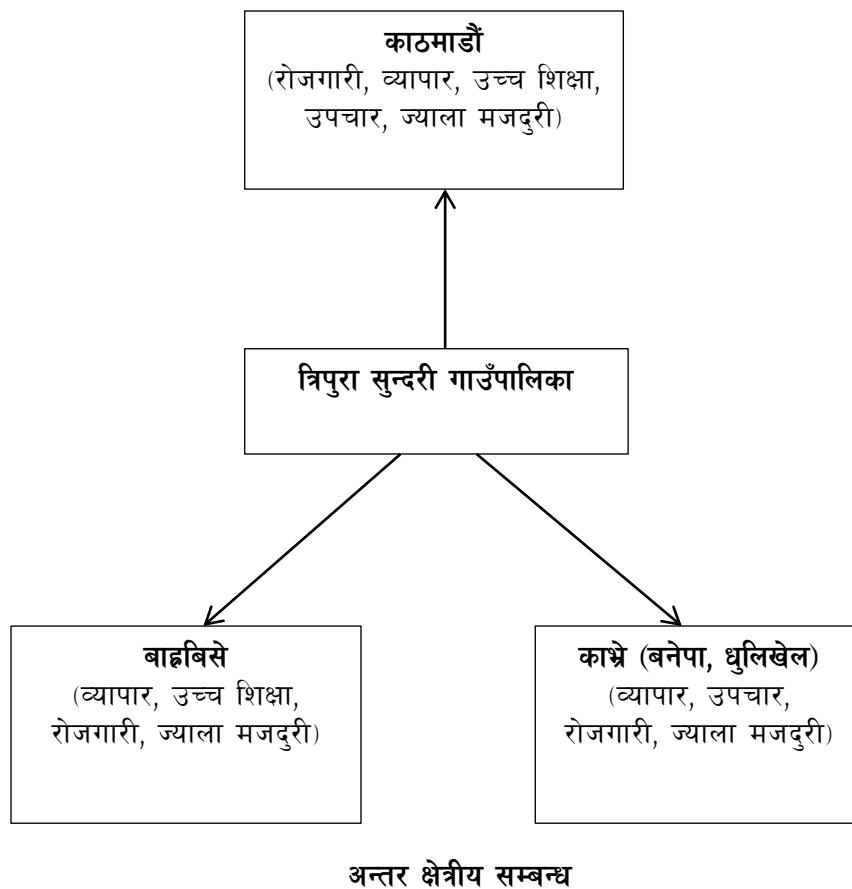
गाउँपालिकामा शान्ति र सुरक्षा कायम गर्ने जिम्मा पिस्करमा अवस्थित प्रहरी चौकीको रहेको छ । यस प्रहरी चौकीमा कार्यरत कुल ७ जना सुरक्षाकर्मीहरुले वडा नं १ देखि ६ सम्मका सम्पूर्ण सुरक्षा सम्बन्धी मामिलाहरु हेर्ने गरेको छ । नेपाल सरकार शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय शान्तिकोषको पहलमा २०६८ सालमा नया भवन निर्माण गरिएको छ ।

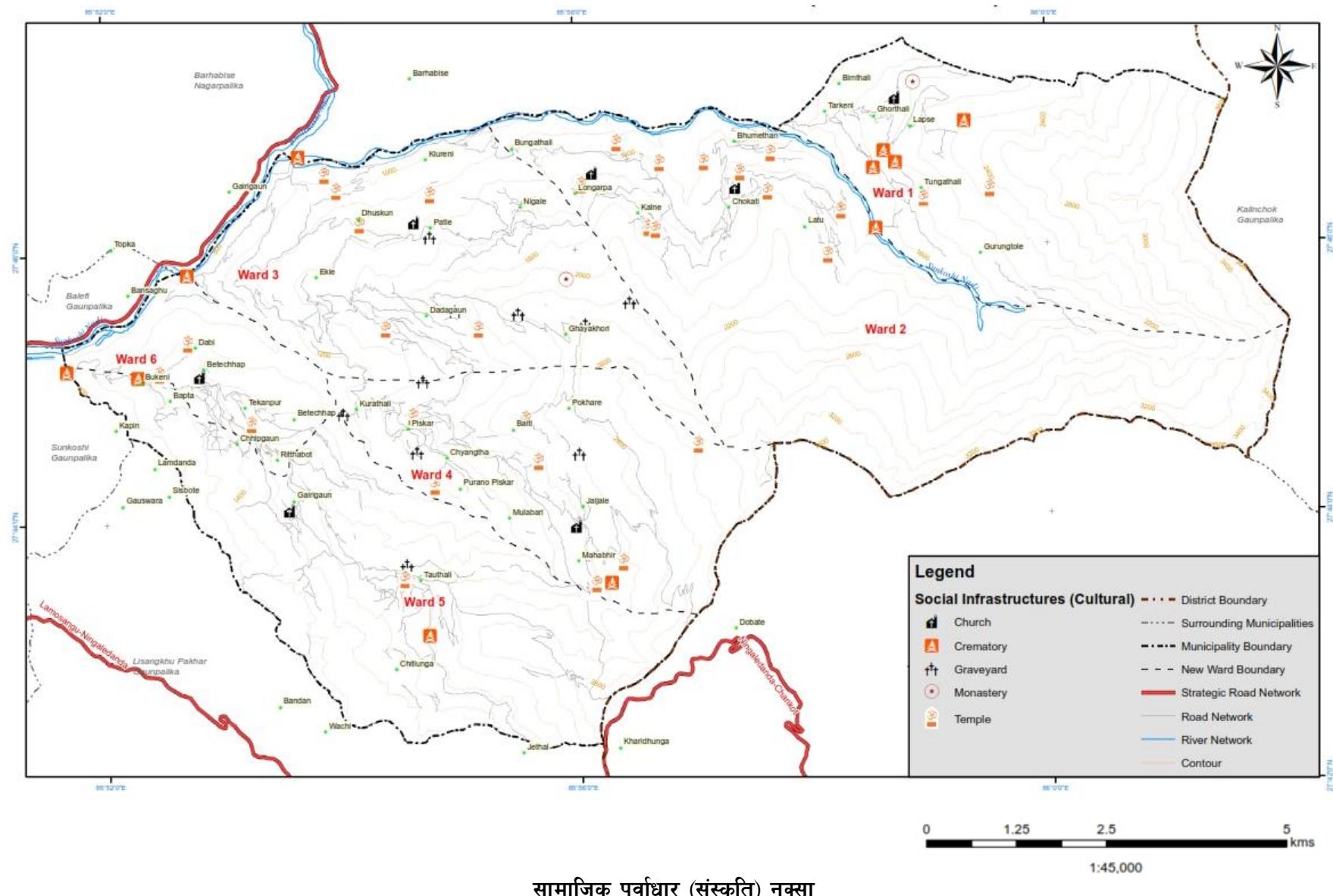

प्रहरी चौकी पिस्कर

५.८ अन्तर क्षेत्रीय सम्बन्ध

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाका धेरै मानिसहरु व्यापार व्यावसाय, रोजगारी तथा ज्याला मजदुरी गर्न बाह्रबिसे तथा छिमेकी जिल्ला काख्रे तथा काठमाडौं जान्छन् । यस गाउँपालिकामा कुनै पनि गुणस्तरीय अस्पताल नभएको कारणले गर्दा यहाँका मानिसहरु विरामी पर्दा उपचरका लागि काख्रेको बनेपा वा धुलिखेलका अस्पतालहरु जान बाध्य छन् । साथै विद्यार्थीहरुले उच्च शिक्षा हासिल गर्नका लागि काठमाडौं नै जान रुचाउने गर्दछन् ।

६. वन तथा वातावरणीय स्थिति

६.१ वन क्षेत्रको अवस्था

६.१.१ वन क्षेत्र र प्रकार सम्बन्धी विवरण

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाका वन क्षेत्र र प्रकार सम्बन्धी विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र. स.	वडा नं.	वनको नाम	वनको किसिम	समेटेका घरधुरी	क्षेत्रफल (हे.)	वन पेदावर बार्षिक उत्पादन	
						काठ (क्यू. फि.)	दाउरा (भारी)
१	१	गौरी शंकर संरक्षण क्षेत्र भित्रको तर्किनी पाखा सा. व.	सामुदायिक	७०			
२	१	कालिन्चोक सुन्धारा सा. व.	सामुदायिक	६०			
३	२	चुनी बोटे कल्लेरी सा. व.	सामुदायिक	५०	१५०		
४	२	फोकटे सुन्धारा सा. व.	सामुदायिक	५५०	११००		१५०००
५	२	मान्थाला सल्लेनी सा. व.	सामुदायिक	१५०	२००		१०००
६	३	आगेचौर सा. व.	सामुदायिक	३५०	११		
७	३	चिलाउने छारी सा. व.	सामुदायिक	२५०	११		
८	३	हिले खाजिलुड सा. व.	सामुदायिक	२००	११		
९	४	दादर सा. व.	सामुदायिक		२०		
१०	४	मंगलादेवी सा. व.	सामुदायिक		१०		
११	४	मुसुरे सा. व.	सामुदायिक		८		
१२	५	भुमेदेवी सा. व.	सामुदायिक	५००	१५	५०	
१३	५	दुधिला सा. व.	सामुदायिक	५००	९८	२५०	
१४	५	शिखरचुली सा. व.	सामुदायिक	५००	८०	३००	
१५	६	दावी भिरखर्क सा. व.	सामुदायिक	१८०	८४	१५०	३००

श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

६.१.२ जडिबुटी उत्पादन, संकलन तथा निकासी सम्बन्धी विवरण

हाडजोड, पाखन बेद, चुत्रो, चिराइतो, अगेली, लोक्ता, नारावेली, ठूलो ओखती, सतुवा, शक्तिवरण, मछिना, पदमचाले, जतामसी, वन कुरीलो, हरिचुर, टिमुर, चिराइटो, बोझो, तितेपाती, सिउँडी, वन तरुल, धूकुमारी, तुलसी, जिम्बु, बाबरी, वेदलौरी, पटपटे, गोदावरी, आदि जस्ता जडिबुटीहरु यस त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकामा पाइन्छ । धेरै जडिबुटीहरु

६.१.६ गौरी शंकर संरक्षण क्षेत्र

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको वडा नं. १ को उत्तरी सिमाना तिर गौरी शंकर संरक्षण क्षेत्रको १६.९८ वर्ग कि. मी. क्षेत्रफल अर्थात गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्रको कूल भू-भाग मध्ये ०.७८% पर्दछ ।

६.२ भूकम्प क्षति तथा राहतको विवरण

२०७२ को विनाशकारी भूकम्पबाट यस गाउँपालिकाका कुल ४६४७ घरधुरीहरु क्षति भएकोमा सबैभन्दा बढी घरधुरी वडा नं. ३ धुस्कुनको मात्रै १२३८ घरधुरीको क्षति भएको छ । राहत पाउने घरधुरीहरुको संख्या ४२३५ हुन् भने पहिलो किस्ता दोस्रो किस्ता तथा तेस्रो किस्ता पाउने घरधुरीहरु क्रमशः ४२७४, ३५७८ र ७३० छन् । ३०८३ घरधुरीहरु पुनर्निर्माण भएकोमा मापदण्ड अनुसार पुनर्निर्माण भने ३०७३ घरधुरीहरु भएका छन् । पुनर्निर्माणका लागि चाहिने ईटा, बालुवा तथा अन्य वाह्य कच्चापदार्थ ढुवानी गर्दा लाग्ने भाडाले गर्दा सो कच्चा पदार्थको कूल मूल्य दोब्बर भन्दा पनि बढी हुन आउने हँदा यहाँका सर्वसाधारण थप मारमा परेका छन् ।

भूकम्प क्षति तथा राहतको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र.स.	विवरण	वडा नं. (घरधुरी संख्या)						जम्मा
		१	२	३	४	५	६	
१	भूकम्पबाट क्षति भएका घरधुरी	४५०	७८६	१२३८	६९८	९८९	४८६	४६४७
२	राहत प्राप्त घरधुरी	४००	७७६	१०६२	६४०	८७१	४८६	४२३५
३	पहिलो किस्ता प्राप्त घरधुरी	४५०	७७६	१०५८	६३५	८७१	४८४	४२७४
४	दोस्रो किस्ता प्राप्त घरधुरी	३००	५१२	९४६	५३१	८४२	४४७	३५७८
५	तेस्रो किस्ता प्राप्त घरधुरी	-	-	८६	४४	४००	२००	७३०
६	पुनर्निर्माण भएको घर संख्या	३०६	७२६	१०३३	२७८	७४०	२१३	३२९६
७	मापदण्ड अनुसार पुनर्निर्माण भएको घर संख्या	३०६	७२६	९९४	२७८	७३०	२१३	३२८६

श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

७. भौतिक विकासको अवस्था

७.१ यातायात पूर्वाधार

७.१.१ सडक सुविधा सम्बन्धी विवरण

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका अरनिको लोकमार्ग र सिन्धुपाल्चोकको प्रमुख व्यापारिक बजार बाह्रबिसेवाट नजिक भएतापनि यो गाउँपालिकालाई कुनै लोकमार्गले छोएको छैन । वडा तथा वस्ती जोड्ने बाटोहरु निर्माणाधीन अवस्थामा भएकोले मालवाहक तथा सार्वजनिक बसहरु चलेतापनि सम्पूर्ण बाटोहरु हालसम्म पनि कच्ची नै रहेको अवस्था छ । यी सडकहरुमा वर्षायाममा पहिरो जाने जोखिम पनि उतिकै छ । हाल यो गाउँपालिकामा रहेको सडकहरुको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ :

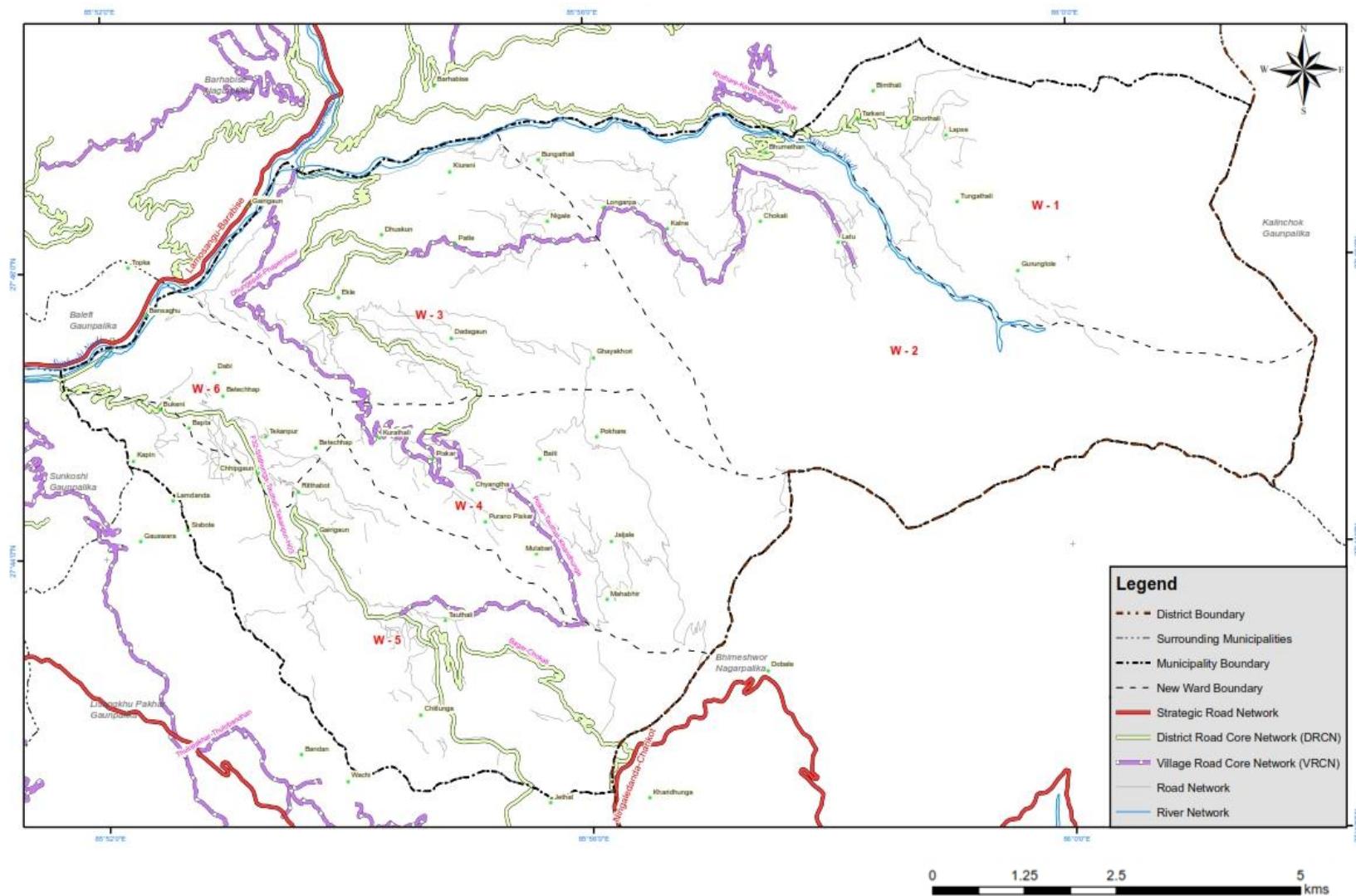
क्र.स.	वडा नं.	सडकको नाम	जोडिने बस्तीहरु		लम्बाई (फि. मी.)	प्रकार (कच्ची, ग्रभेल, काला पत्र)	लाभान्वित जनसंख्या
			देखि	सम्म			
१	१	हाडिखोला टुङ्गाथली घोर्थली	बम डाँडा	टुङ्गाथली घोर्थली	७	कच्ची	८५०
२	१	टुङ्गाथली लप्से	टुङ्गाथली	लप्से	४	कच्ची	६५०
३	१	गुरुड टोल गुरुड गाउँ	गुरुड टोल	गुरुड गाउँ	३	कच्ची	६५०
४	१	मैदान, सिडल टोल	मैदान	सिडल टोल	१	कच्ची	३५०
५	२	पात्ले -लाटु	वडा नं. ३ पात्ले डाँडा	लाटु	८	कच्ची	४०००
६	२	सानिमा ढ्याम- लाटु	हिले	लाटु	७.५	कच्ची	१०००
७	२	बगर - लाटु	बाह्रबिसे न.पा. २ बगर	लाटु	७	कच्ची	१५००
८	२	सल्लेनी - लुंगुर्पा	सल्लेनी	लुंगुर्पा	२.५	कच्ची	२००
९	२	मगन्धर-भुमेडाँडा	मगन्धर	गुरुड टोल	१.५	कच्ची	१००
१०	२	लाटु ताडतुड	फोकटे	फुटेको ढुङ्गा	२	कच्ची	१५०

क्र.सं.	वडा नं.	सडकको नाम	जोडिने बस्तीहरु		लम्बाई (फि. मी.)	प्रकार (कच्ची, ग्रभेल, काला पत्र)	लाभान्वित जनसंख्या
			देखि	सम्म			
११	३	सुनकोशी-धुस्कुन-पिस्कर	सुनकोशी	दावी	११.५	कच्ची	५४००
१२	३	सुनकोशी-सालघारी-देउबुजे	सुनकोशी	देउबुजे	५	कच्ची	३५००
१३	३	सुनकोशी-फापरचौर-सुकदल	सुनकोशी	सुकदल	६	कच्ची	२५००
१४	३	पतेरी-केउरिनी	पतेरी	केउरिनी	४	कच्ची	१५००
१५	३	सुनकोशी - दावी	सुनकोशी	दावी	३	कच्ची	२०००
१६	३	सल्ले एक्ले	सल्ले	एक्ले	२.५	कच्ची	१५००
१७	३	आहलडाँडा ऐसेलुखर्क	आहलडाँडा	ऐसेलुखर्क	७	कच्ची	३०००
१८	३	पोखरे खाजिलुड	पोखरे	खाजिलुड	३	कच्ची	१०००
१९	३	लिसेपानी च्यानडाँडा सडक	लिसेपानी	च्यानडाँडा	२	कच्ची	२०००
२०	३	मानेडाँडा धौयाखोरी जात्राथली	मानेडाँडा	जात्राथली	४	कच्ची	१५००
२१	३	वुगाथली निगाले ऐसेलु कालिपोखरी	वुगाथली	कालिपोखरी	६	कच्ची	२०००
२२	३	डाँडागाउँ सिमावारी पानीघाट फापरचौर	डाँडागाउँ	फापरचौर	३	कच्ची	२५००
२३	४	बाहविसे धुस्कुन पिस्कर खरिदुङ्गा	बाहविसे	खरिदुङ्गा	२४	कच्ची	१२०००

क्र.स.	वडा नं.	सडकको नाम	जोडिने बस्तीहरु		लम्बाई (फि. मी.)	प्रकार (कच्ची, ग्रभेल, काला पत्र)	लाभान्वित जनसंख्या
			देखि	सम्म			
२४	४	जलजले डाडाकटेरी वैती पोखरे	जलजले डाडाकटेरी	वैती पोखरे	५	कच्ची	-
२५	४	जलजले महभिर तौथली	जलजले महभिर	तौथली	५	कच्ची	-
२६	४	सुनकोशी सल्लाधारी फापरचौर सुक्दल कुराथली च्याडथा तिनचौतारा सडक	सुनकोसी	पिस्कर	१०	कच्ची	३१००
२७	४	कुराथली दावी खोला टेकापुर सडक	पिस्कर	तौथली	५	कच्ची	२१००
२८	४	सेर्दे गोठे डाडाँगाउँ सडक	सेर्दे गोठे	वि.क.टोल डाडाँगाउँ	१	कच्ची	१४०
२९	४	च्याडथा पुरानो पिस्कर बुसुन्डोल मुलावारी लिती सडक	च्याडथा	मुलावारी	४	कच्ची	७००
३०	५	कालोपानी चितललुंवा सडक	कालोपानी	चितललुंवा	३	कच्ची	७००
३१	५	कालोपानी ह्वातगर सडक	कालोपानी	ह्वातगर	१	कच्ची	४००
३२	५	टोकलोखु मुल्या सडक	टोकलोखु	मुल्या	०.५	कच्ची	३००
३३	५	गणेशथान कमकम जलजले सडक	तौथली	महभीर खोला	४	कच्ची	३०००
३४	५	नातेश्वर गंगति सडक	नातेश्वर मन्दिर	जप्सीले चौर	०.६	कच्ची	२०००
३५	५	पानीट्याङ्गी लांकुरी सडक	पानीट्याङ्गी	त्वारा	०.७	कच्ची	२०००
३६	५	तौथली सिलदुंगा सडक	तौथली	जेठल	९	कच्ची	५०००

क्र.स.	वडा नं.	सडकको नाम	जोडिने बस्तीहरु		लम्बाई (फि. मी.)	प्रकार (कच्ची, ग्रभेल, काला पत्र)	लाभान्वित जनसंख्या
			देखि	सम्म			
३७	६	वाल्का तौथली खरी ढुङ्गा सडक	घट्टे डाँडा	खरी ढुङ्गा	२१	कच्ची	८५००
३८	६	वुकेनी जोरपिपल	वुकेनी	छिपीगाउँ	३	कच्ची	१००
३९	६	वुकेनी धारापानी	वुकेनी	रातामाटा	४	कच्ची	४००
४०	६	बाघखोर पाण्डेगाउँ	बाघखोर	पाण्डेगाउँ	३	कच्ची	४००
४१	६	बाघखोर त्रिशुले	बाघखोर	त्रिशुले	२	कच्ची	२००
४२	६	खादढुङ्गा चिलाउने	खादढुङ्गा	चिलाउने बोट	१.५	कच्ची	१५०
४३	६	साउनेपानी कुकुरगाडे सडक	साउनेपानी	बाघखोर	१.५	कच्ची	२००
४४	६	ठूलीकुवा फोतीवेशी	ठूलीकुवा	फोतीवेशी	३	कच्ची	१५०

श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

सडक संजाल नक्सा

७.१.२ पैदलमार्ग सम्बन्धी विवरण

यस गाउँपालिकामा सार्वजनिक गाडीहरुको सुविधा न्युन भएको हुनाले सर्वसाधारणहरुमा हालसम्म पनि पैदलमार्ग नै चलितमा रहेका छन्। यी पैदलमार्गहरु पहिला देखि नै प्रयोगमा अएका हुनाले गाडी चल्ने बाटोहरु भन्दा पहाँचमा कम दुरीका छन्। यहाँ रहेका पैदलमार्गहरुको विवरण निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र. स.	वडा नं.	पैदलमार्गको नाम	जोडिने वस्तीहरु		लम्बाई (कि. मी.)	लाभान्वित जनसंख्या
			देखि	सम्म		
१	१	सिडल टोलबाट सुनकोशी	सिडल टोल	सुनकोशी खोला	२	४५०
२	१	गुरुड गाउँ बाट लप्से टोल	गुरुड गाउँ	लप्से	४	३५०
३	१	सिडल टोलबाट साडमिटोल	सिडल टोल	साडमिटोल	४	२४०
४	२	बुदेपा लाटु	बुदेपा	लाटु	२	६००
५	२	बुदेपा भुमेस्थान चोकटी	बुदेपा	चोकटी	२.५	८००
६	२	बेथु (चालीसे) पविदल	बेथु (चालीसे)	पविदल	१.५	५५०
७	२	सल्लेनी लुइगुर्पा डाँडागाउँ	सल्लेनी	डाँडागाउँ	०.७	४००
८	२	केउरीनी बुझथली	केउरीनी	बुझथली	१	६००
९	३	सुनकोशी ढुडगोपाटि मालेवडार एकले हुडै चित्रेपाती सुकदल	सुनकोशी	सुकदल	९	५५००
१०	३	ढुडगोपाटि पातले निगाले	ढुडगोपाटि	निगाले	५	४०००
११	३	ख्यालडाँडा धैयाखेरी खाजेलुड	ख्यालडाँडा	खाजेलुड	८	५०००
१२	३	लामासोती केउरीनी पात्ले	लामासोती	पात्ले	५	३०००
१३	३	दावी काभ्ये देउबुजे दुरागाउँ	दावा	दुरागाउँ	३.५	२५००
१४	३	एकले जात्राथली ऐसेलुखर्क खाजिलुड	एकले	खाजेलुड	५	२५००
१५	३	दावी सालधारी एकले	दावी	एकले	३.५	२२००
१६	३	धैयाखोरी निगाले	धैयाखेरी	निगाले	१.५	२१००
१७	३	मालेवडार फापरचौर सल्ले	मालेवडार	सल्ले	२	२०००

क्र. स.	वडा नं.	पैदलमार्गको नाम	जोडिने वस्तीहरु		लम्बाई (कि. मी.)	लाभान्वित जनसंख्या
			देखि	सम्म		
१८	३	सुनकोशी अर्चले दुडगोपाटि	सुनकोशी	दुडगोपाटि	३	१५००
१९	४	मुसुरे कुराथली स्कुलडाडाँ गा.पा.को कार्यालय वुट्टवैती पोखरे फिल्मसिटी बाटो	मुसुरे कुराथली	फिल्मसिटी	१५	३०००
२०	४	मुलावारी महभीर माथिल्लो विरौटे दुम्थली खरिदुङ्गा सिडी बाटो	मुलावारी	खरिदुङ्गा	५	७००
२१	४	गोरखटोल माभगाउँ देविस्थान वुट्ट मंगला माई वैती सिडी बाटो	गोरखटोल माभगाउँ	वैती, वुट्टे	४	१६००
२२	४	जलजले कुनाकटेरी पोखरे सिडी बाटो	जलजले	पोखरे	३	५००
२३	४	च्याडथा पुरानो पिस्कर मुलावारि लिती गोरेटो बाटो	च्याडथा	मुलावारि	४	९००
२४	४	बाउन टोल, डाडाँ टोल मंगला मा.वि.(सिडी बाटो)	बाउन टोल	डाडाँ टोल	१	१०००
२५	४	पिस्कर धारा ठूलो च्यान ठूलो चौतारा गोरेटो बाटो	माभगाउँ	ठूलोचौतारा	२	७००
२६	४	दमाइडाडाँ सानो चौतारा ठूलो चौतारा दावी खोला टेकानपुर	दमाइडाडाँ	टेकानपुर	५	१२००
२७	५	-	-	-	-	-
२८	६	वाल्का वेते कालिका	वाल्का	वेते	७	४०००
२९	६	घट्टे डाँडा तौथली	घट्टे डाँडा	तौथली	१४	४०००
३०	६	ड्यामसाइड मारलो दावी	ड्यामसाइड	मारलो दावी	३	४००
३१	६	ड्यामसाइड वुकेनी डाँडा	ड्यामसाइड	वुकेनी डाँडा	२	१००

श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

७.१.३ सवारी सुविधा तथा रुट सम्बन्धी विवरण

यस गाउँपालिकाका सबै वडाहरुमा हाल सार्वजानिक बसको सुविधा पुगिसकेको अवस्था छ । विहान काठमाडौंको रत्नपार्कबाट बनेपा-धुलिखेल-पाँचखाल-दोलालघाट-बाह्रबिसे हुँदै हरेक वडा पुग्ने एक एक वटा सार्वजानिक बस छुट्छ र साँझ सम्म ती बसहरु निर्धारित स्थलमा पुग्ने र सोही बसहरु भोलिपल्ट विहान सोही रुट हाँदै काठमाडौं फर्किन्छन् । वडाहरु भित्र चल्ने सार्वजानिक यातायात संचालनमा भने आएको छैन । वर्षायाममा भने बाटो हिलम्य हुने र पहिरोको जिखिमले गर्दा सार्वजानिक बसहरु निर्धारित स्थलमा पुग्न गाहो हुने भएकोले यात्रुहरुलाई धेरै असहज हुने गर्दछ ।

७.१.४ गाउँ भित्र चल्ने सवारी साधनहरु

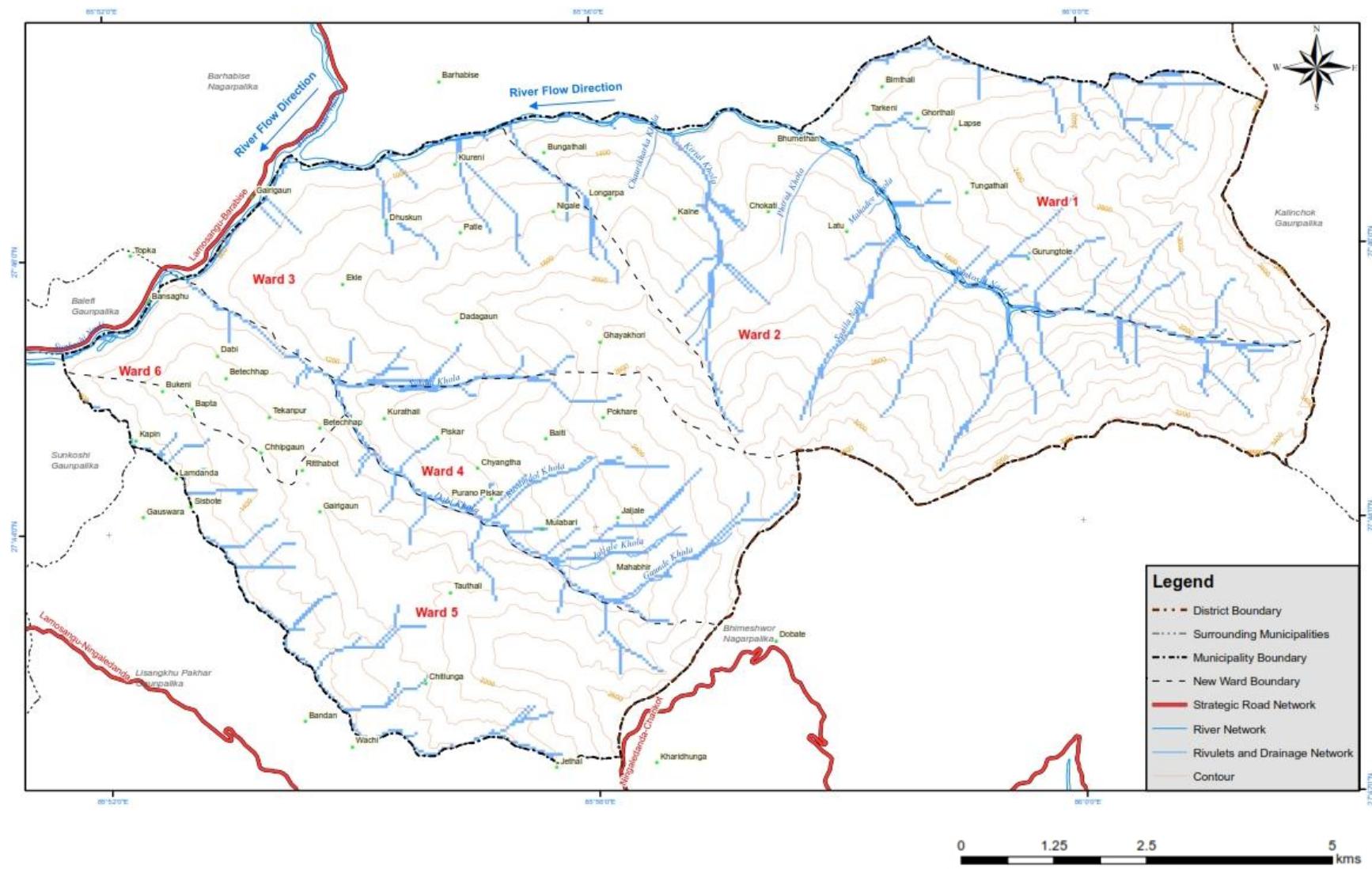
यो गाउँपालिकामा सार्वजानिक बसहरु, जिप, मोटरसाइकल, मालवहाक गाडीहरु चल्न् । यहाँ निजी गाडी पनि भाडामा लिने सुविधा छ ।

७.१.५ भोलुङ्गे पुल तथा पुलेसा

यस गाउँपालिकामा मुख्य नदी सुनकोशी रहेकोले यहाँ धेरैजसो पुल (७ वटा) सुनकोशी नदीमा निर्माण भएको छ । साथै हालसम्म यस गाउँपालिकामा ८ वटा भोलुङ्गे पुलहरु, ५ वटा काठे पुल, एउटा ट्रस्ट र ४ वटा पक्की पुलहरु छन् । २ वटा पक्की पुलहरु हाल सम्म निर्माणधीन अवस्थामै छन् भने एउटा पक्की पुल जीर्ण अवस्थामा पुगिसकेको छ । ५ वटा काठे पुलमा ४ वटा जीर्ण अवस्थामा पुगि सकेको छ भने बाँकी एउटाको अवस्था पनि ठिकै मात्र छ । यसैगरी ८ वटा भोलुङ्गे पुलमा ४ वटाको अवस्था राम्रो छ, २ वटाको अवस्था ठिकै छ भने २ वटाको अवस्था जीर्ण भइसकेको छ । कुल १९ वटा पुलहरुमा ७ वटा जीर्ण अवस्थामा पुगिसकेको, ३ वटा पुलहरुको अवस्था ठिकै छ र बाँकी ६ वडा पुलहरुको अवस्था राम्रो नै रहेका छ । यहाँ रहेका भोलुङ्गे पुल तथा पुलेसाको विवरण निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र. सं.	वडा नं.	पुलको नाम	पुल भएको खोला वा खोल्सीका नाम	जोडिने बस्तिहरु		झोलुङ्गे/काठे /ट्रस्ट/पक्की	लम्बाई (मि.)	अवस्था (राम्रो, ठिकै, जीर्ण)	निर्मित साल
				देखि	सम्म				
१	१	सुनकोशी पुल	सुनकोशी नदी	घोर्थली	लाटु	काठे	५०	जीर्ण	२०४५
२	१	हाडी खोला पुल	हाडी खोला	कर्थली	घोर्थली	काठे	२०	ठिकै	२०४८
३	१	खामदिनी हाडी खोला पुल	हाडी खोला	घोर्थली	बाह्रबिसे न. पा. वडा नं. १	झोलुङ्गे	३०	जीर्ण	२०५०
४	२	वडहरे	सुनकोशी नदी	भुमेस्थान	वुंदेपा	झोलुङ्गे	४०	ठिकै	२०४५
५	२	सेलेले	सुनकोशी नदी	सेलेले	वुंदेपा	झोलुङ्गे	१५	राम्रो	२०७०
६	२	सेलेले	सुनकोशी नदी	सेलेले	वेथु	झोलुङ्गे	२५	ठिकै	२०५२
७	२	टुनिवोटे	सुनकोशी नदी	टुनिवोटे	सिम्ले	पक्की	८	राम्रो	२०६५
८	२	जमरु	घटेखोला	जमरु	पविदल काल्ले	झोलुङ्गे	१५	राम्रो	२०७३
९	३	सुनकोशी पक्की पुल	सुनकोशी खोला	धुस्कुन	वाह्रबिसे	पक्की	-	निर्माणाधीन	२०७३ बाट सुरु
१०	४	दावी खोला	दावी खोला	पिस्कर	तौथली	झोलुङ्गे	१५	जीर्ण	२०६०
११	४	मसाने खोला	मसाने खोला	मसाने	चायाखोप	काठे	५	जीर्ण	२०७०
१२	४	लिती	लिती खोला	महाभिर	तौथली	झोलुङ्गे	२५	राम्रो	२०६९
१३	४	उत्तिस खोला	उत्तिस खोला	जलजले	स्कुल	पक्की	५	राम्रो	२०७२
१४	४	बतासे खोला	बतासे खोला	पिस्कर	तौथली	ट्रस्ट	१२	जीर्ण	२०५७
१५	४	विरौटे खोला	विरौटे खोला	विरौटे	दुम्थली	काठे	४	जीर्ण	२०७१
१६	६	झोलुङ्गे घटे डाँडा	सुनकोशी नदी	झोलुङ्गे	तौथली खरीदुङ्गा	पक्की	७५	निर्माणाधीन	-
१७	६	वाल्का घटेडाँडा	तौथली खोला	वाल्का	घटेडाँडा	झोलुङ्गे	५०	राम्रो	२०५८
१८	६	तल्लो दावी धुस्कुन दावी	दावी खोला	टेकानपुर	धुस्कुन	काठे	२२	जीर्ण	२०७१

श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

जलधारा नक्सा

७.२ विद्युत तथा बैकल्पिक उर्जा

७.१.६ इन्धन उपयोग विवरण

यस गाउँपालिकाका ७६% घरधुरीले खाना पकाउनका लागि दाउराको प्रयोग गर्दछन् भने १६% घरधुरीले एल. पी. जी. ग्याँसको प्रयोग गर्दछन्। बाँकी थोरै घरधुरीले भने विद्युत, गोबर ग्यास र मट्टितेलको प्रयोग गर्दछन्। त्रिपुरा सुन्दरी गाउँपालिकाका इन्धन उपयोग विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

वडा नं.	खाना पकाउने इन्धन तथा स्रोत						
	दाउरा	मट्टितेल	ग्याँस	विद्युत	गोबर ग्यास	अन्य	जम्मा
१	२९८	०	१८	०	०	०	३१६
२	७७७	९	९४	१९	०	५	९०४
३	४५६	३०	३७९	९९	०	०	९६४
४	५५५	१६	३१	१२	०	१९	६३३
५	६४६	०	१६२	१११	११	०	९३०
६	४६९	०	७	०	१०	०	४८६
जम्मा	३२०१	५५	६९१	२४१	२१	२४	४२३३

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

७.१.७ बत्ती बाल्ने इन्धनको प्रयोगको आधारमा घरपरिवार

बत्ती बाल्नको निम्नि ८७% घरधुरीले विजुलीको प्रयोग गर्दछन् भने बाँकी रहेका केही घरधुरीले गोबर ग्यास, सोलार र मट्टितेल प्रयोग गर्दछन्। गोबर ग्यासको प्रयोग धेरैजसो वडा नं. ५ र ६ का घरधुरीहरुमा प्रयोग हुने देखियो। त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको बत्ती बाल्ने इन्धनका स्रोतको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

वडा नं.	बत्ती बाल्ने इन्धनका स्रोत					
	बिजुली	मट्टितेल	गोबर ग्यास	सोलार	अन्य	जम्मा
१	२८३	०	०	३३	०	३१६
२	७६३	५२	९	७१	९	९०४
३	९६०	०	०	४	०	९६४
४	५८३	८	१९	२३	०	६३३
५	७६५	७	५४	४	१०१	९३०
६	३२९	०	११८	०	३९	४८६
जम्मा	३६८२	६७	२०१	१३५	१४९	४२३३

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

७.२.३ खाना पकाउने चुल्होको किसिम

खाना पकाउनका निम्नि ६७% घरधुरीले परम्परागत चुल्होमा खाना पकाउँछन् भने वाँकी २२% र १३% घरधुरीहरूले क्रमशः र्यास चुल्होमा र सुधारिएको चुल्होमा खाना पकाउने गर्दछन् । । त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको खाना पकाउने चुल्होको किसिमको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

वडा नं.	खाना पकाउने चुल्होको किसिम				
	परम्परागत चुल्हो	सुधारिएको चुल्हो	र्यास चुल्हो	अन्य चुल्हो	जम्मा
१	२३५	६६	१५	०	३१६
२	७०२	४७	१४१	१४	९०४
३	१७६	३९६	३९२	०	९६४
४	५८३	१६	३५	०	६३३
५	७४०	७	१८३	०	९३०
६	२९९	५	१८२	०	४८६
जम्मा	२७३५	५३७	९४७	१४	४२३३

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

७.३ संचार तथा प्रविधि

७.३.१ दुरसंचार र रेडियो स्टेसन सम्बन्धी विवरण

यस गाउँपालिकामा नेपाल टेलिकम र एन्. सेलको दुरसंचारको सुविधाहरु उपलब्ध छन्। यस क्षेत्रमा रेडियो सिटि ९८.८, रेडियो सुनकोशी, रेडियो सिन्धु र बि. बि. सी. का रेडियो प्रशारण सुन्न सकिन्छ।

७.३.२ मनोरञ्जनका स्रोत

त्रिपुरा सुन्दरी गाउँपालिकाका ६०% घरधुरीहरुका मनोरञ्जनका स्रोत मोबाइल हो भने २३% घरधुरीका मनोरञ्जनका स्रोत टि. भी. हो र १६% घरधुरीहरुका मनोरञ्जनका स्रोत रेडियो हो। बाँकी केही घरधुरीहरुका मनोरञ्जनका स्रोत कम्प्युटर र इन्टरनेट हुन्। यस गाउँपालिकाका मनोरञ्जन स्रोत बारे विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

वडा नं.	मनोरञ्जनका स्रोत					
	टि. भी.	रेडियो	मोबाइल	कम्प्युटर	इन्टरनेट	अन्य
१	११०	१४७	२५७	०	०	०
२	२६४	२३१	६५९	९	०	०
३	४७३	२२८	८४८	२२	४	४
४	६६	१४४	५०५	४	४	४
५	२८४	१५८	८९८	१८	१४	०
६	१९४	८६	४६६	०	०	०
जम्मा	१३९१	९९३	३६३३	५३	२३	८

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

७.४ आवास तथा भवन

७.४.१ छानो प्रकार आधारमा घरधुरी

यस गाउँपालिकाका ८८% घरका छानाहरु जस्ताले छाएका छन् भने ९% घरधुरीका छानाहरु भने ढलान गरिएका छन्। बाँकी केही घरहरुका छानाहरु भने दुज्ञा तथा टायलले छाएका छन्। यस गाउँपालिकाको घरको छानोको किसिम बारे विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

वडा नं.	घरको छानोको किसिम					
	ढलान	दुज्ञा	जस्ता	टायल	अन्य	जम्मा
१	०	०	३१६	०	०	३१६
२	२८	०	८५२	९	१४	९०४
३	१५९	४	८००	०	०	९६४
४	२३	३१	५०५	०	७४	६३३
५	१६९	०	७५४	०	७	९३०
६	५	०	४८१	०	०	४८६
जम्मा	३८४	३५	३७०९	९	९५	४२३३

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

७.४.२ गाउँपालिका अन्तर्गतका सरकारी भवन सम्बन्धी विवरण

यस गाउँपालिका अन्तर्गतका सरकारी भवन सम्बन्धी विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र.स.	विषयगत कार्यालय	जग्गा	भवन	हाल सेवा दिईरहेको स्थान
१	गाउँ कार्यपालिका कार्यालय	छैन	छैन	४ नं. वडा कार्यालयको भवन, पिस्कर
२	१ नं. वडा कार्यालय	सार्वजनिक जग्गा	अस्थायी ठहरो	घोर्थली
३	२ नं. वडा कार्यालय	४ आना जगामा	अस्थायी ठहरो	चोकटी
४	३ नं. वडा कार्यालय	५ आना	अस्थायी ठहरो	दुस्कुन
५	४ नं. वडा कार्यालय	१ रोपनी	पक्की भवन	पिस्कर
६	५ नं. वडा कार्यालय	सार्वजनिक जग्गा	अस्थायी ठहरो	तौथली
७	६ नं. वडा कार्यालय	विद्यालयको जग्गा	निर्माणाधिन	टेकानपुर

श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

७.४.३ गाउँपालिका कार्यालय देखि प्रत्येक वडा केन्द्रसम्मको दुरी

गाउँपालिका देखि प्रत्येक वडा केन्द्र सम्मको तथा अन्तर वडा केन्द्रका सडकको दुरी तालिकामा प्रस्तुत गरीएको छ :

बाट/देखि (कि. मी.)	१	२	३	४	५	६	गाउँपालिका कार्यालय
१	०	५.५	१४.८४	२३.६४	३०.९७	३८.४९	२३.६४
२		०	९.३४	१८.१४	२५.४७	३२.९९	१८.१४
३			०	८.८	१६.१३	२३.६५	८.८
४				०	७.३३	१४.८५	०.६
५					०	७.५२	७.३३
६						०	१४.८५

श्रोत : नापी विभाग, आधार वर्ष २०५३

८. त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाका विद्यमान समस्याहरु

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका बाह्रविसे जस्तो प्रमुख बजार क्षेत्र नजिकै भएतापनि विकासमा पछाडी परेको गाउँपालिका हो । यहाँ विभिन्न खालका समस्या रहेका छन् । सडक यातायातको सुविधा नहुँदा यहाँ उत्पादित खाद्यान्न, फलफुल, तरकारी लगायतका दैनिक आवश्यकताका उपभोग्य बस्तुहरु तथा ढुङ्गा खानीका ढुङ्गा बजारमा लान समस्या भेल्नु परेको छ । यस गाउँपालिकामा पुनर्निर्माण तथा विकास निर्माणका कार्यक्रम संचालन गर्न वात्य कच्चापदार्थ ढुवानी गर्न निकै कठिनाई बेहोन्नु पर्दा लागतमा समेत वृद्धि हुने गरेको छ । अन्य समस्याहरुमा सिंचाइ सुविधा उपलब्ध नहुँदा पर्याप्त मात्रामा खाद्यान्न उत्पादन हुन सकेको छैन । उच्च शिक्षा आर्जन गर्न राजधानी, छिमेकि जिल्ला काखेरी र जिल्ला कै अन्य भागमा जानु पर्ने वाध्यता रहेको छ । स्थानीय स्तरमा रोजगारीका अवसरहरु उपलब्ध नहुनु र वैदेशिक रोजगार तथा देशकै अन्य ठाउँमा जानुपर्ने अवस्था पनि समस्या कै रूपमा रहेको छ । सबै वडामा सुलभ, गुणस्तरीय र पर्याप्त खानेपानी उपलब्ध नभएकोले व्यक्तीगत स्वास्थ्यमा नकरात्मक प्रभाव परि रहेको अवस्था छ । यसैगरी यहाँका केहि समस्याहरु तल उल्लेख गरिएका छन् ।

क) सडक/यातायात सम्बन्धी समस्याहरु

यहाँ निर्माण भएका प्रायः सबै सडकहरु कच्ची छन् । यस गाउँपालिकाका मुख्य सडक तथा शाखा सडकहरुमा मुस्किलले यातायातका साधनहरु संचालनमा आउन थालेता पनि वर्षायाममा पहिरो तथा हिलोले गर्दा कच्ची बाटाहरु विग्रिएर यातायात संचालनमा कठिनाई हुने गरेको छ । दिनको एक पटक मात्र पुग्ने सार्वजनिक बस पनि पानी पर्ने दिनहरुमा बाटो हिलाम्य हुने भएकोले निर्धारित स्थलमा पुग्ने टुझ्गो नहुँदा यहाँका वासिन्दाहरुले थप सास्ती भोग्नु परेको छ । यातायातमा समस्या भएकै कारणले गर्दा पुनर्निर्माणमा सासित बेहोन्नु परेको छ ।

ख) खानेपानी सम्बन्धी समस्याहरु

मानव जीवनसँग प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने खानेपानी सम्बन्धी समस्याहरु यस गाउँपालिकामा विद्यमान रहेको छ । न्यूनतम् मापदण्डको खानेपानीको अभाव छ । विशेष गरी वडा नं. १, ३ र ६ वडाहरुमा पर्याप्त स्रोत र उचित व्यवस्थापनको अभावले गर्दा पर्याप्त खानेपानी सुविधा उपलब्ध हुन सकेको छैन । वडा नं. २ र ४ मा भने खानेपानीको पर्याप्त स्रोत भएता पनि उचित व्यवस्थापन गर्न नसकिएकोले पानीको सदुपयोग हुन सकेको छैन । वडा नं. ५ तौथलीमा भने त्यहाँको विद्यमान जनसंख्यालाई ठिक पुग्ने गरी खानेपानीको उपलब्धता रहेको देखिन्छ ।

ग) स्वास्थ्य सम्बन्धी समस्याहरु

स्वस्थ्य नै मानिसको धन हो । तर यस गाउँपालिकाका स्वस्थ्य चौकीहरुमा स्वस्थ्यकर्मीहरु तथा चिकित्सकहरुको अभावले गर्दा तथा आधुनिक उपकरणहरु समेत नभएकोले यस क्षेत्रका विरामीहरुले जटिल स्वस्थ्य समस्याको उपचार यही गाउँपालिकाका स्वास्थ्य चौकीहरुमा पाएका छैनन् । यस्ता जटिल स्वास्थ्य समस्या भएका विरामीहरु उपचारका लागि काठमाडौं तथा काखेरी नै पुग्नुपर्ने वाध्यता समस्याको रूपमा रहेको छ ।

घ) शिक्षा सम्बन्धी समस्याहरु

शिक्षा मानिसको नैसर्गिक अधिकार हुँदा पनि यहाँका कतिपय बालबालिकाहरु शिक्षाको उज्यालोबाट वञ्चित रहेका छन् । विद्यालयका भवनहरु पुनर्निर्माण भएतापनि केही विद्यालयका कक्षा कोठा भित्रका मेचहरुको अवस्था दयनिय भएकोले विद्यार्थीहरुले सहजता पूर्वक पढ्न सकेका छैनन् । साथै योग्य तथा तालिम प्राप्त शिक्षकको अभाव प्राय सबै विद्यालयका साभा समस्याको रूपमा रहेका छन् ।

ड) कृषि सम्बन्धी समस्याहरु

गाउँपालिकाको आम बासिन्दाहरुको प्रमुख पेशा कृषि भएतापनि आकाशे पानीको भरमा खेती गर्नुपर्ने यहाँका कृषकहरुको बाध्यता रहेको छ । सिंचाई पुग्ने खेतीयोग्य जमिन न्यून छ । परम्परागत कृषि प्रणालीलाई सुधार गर्न सकिएको छैन । उन्नत विज्ञ, मल र किटनाशक औषधी आदिको प्रयोग कम मात्रामा पाइन्छ । छिटो धेरै प्रतिफल प्राप्त गर्न रासायनिक मलको अत्याधिक प्रयोग गर्ने क्रम बढेकोले माटोको उर्वरा शक्तिमा क्रमशः हास आईरहेको छ । एकातिर कृषिबाट जीवन यापन हुन नसके पछि, यस पेशामा लागेका ठूलो संख्याको जनशक्ति अन्यत्र पलायन हुने क्रम तीव्र भएको छ । यसबाट एकातिर कृषि उत्पादन वर्षे पिच्छे घट्दो छ भने अर्कातर्फ कृषि श्रमिक अभावमा खेती योग्य जमिनहरु पनि बाह्य रहने अवस्था रहेको छ ।

च) जंगली बाँदरहरु तथा भालुको आतङ्क

विगत एक दशकदेखि यस गाउँपालिकामा जंगली बाँदरहरुको आतङ्क बढ्न थालेको छ । जंगली बाँदरहरु २०० देखि ३०० को समूहमा आई बालीनाली नष्ट गरी दिने तथा सर्वसाधारणहरुमा बाँहरहरुको हमलाको पनि उत्तिकै त्रास बढेको छ । साथै विशेषगरी वडा नं. १ को घोर्थलीमा हाल भालुको आतंक निकै रहेको छ ।

उल्लेखित प्रमुख समस्याहरुका अतिरिक्त अन्य केही समस्याहरु निम्नानुसार छन् :

- १) यहाँका अधिकांश युवा जनशक्ति राजधानी केन्द्रित भएकोले बालक र वृद्धहरुको मात्र जनसंख्या गाउँमा बढ्दै गएको,
- २) स्थानीय स्तरमा स्तरीय स्वस्थ्य संस्था नभएकोले गुणस्तरीय स्वस्थ्य सेवा र सुविधाबाट वञ्चित हुनु परेको,
- ३) उच्च शिक्षा पठनपाठन हुने शैक्षिक संस्था तथा कलेज नभएकोले यहाँका विद्यार्थीहरु राजधानी तथा अन्य छिमेकी सहर तथा जिल्लामा जान बाध्य भएका,
- ४) माटो अनुसारको खेती गर्न उन्नत विज्ञविज्ञन र प्रविधिको अभाव हुने गरेको,
- ५) भिरालो सतह भएका कारण यस गाउँपालिकाको धेरैजसो भीरहरु अति नै संवेदनशील भएको र विशेष गरी वर्षायाममा पहिरोको र जमिन धसिने बढी समस्या हुनुका साथै बाटो बनेको स्थान तिर पहिरो बढी जाने भएकोले नजिकका वस्तिहरु बढी जोखिममा पर्ने गरेको,
- ६) यहाँ धेरै संख्यामा विजुलीका अस्थाई खम्बाहरु गाडिएकोले यी खम्बाहरुको औसत आयु १ देखि २ वर्ष हुने र हावा हुरी चल्दा सो कमसल खम्बाहरु ढल्ने गरेकोले विजुलीको आपूर्तिमा समय समयमा समस्या हुने गरेको,

७) २०७२ सालको विनाशकारी भूकम्प पछि यस गाउँपालिकाका अधिकाशं घरहरु ढलेको, पुनर्निर्माण हुँदै गरेको र हरेक घरमा पक्की शौचालय बनिसकेको अवस्था नभएकोले साथै पर्याप्त पानीको अभावले सरसफाईको अवस्था कमजोर रहेको,

८) दुरसंचारको Landline सेवा अहिले सम्म उपलब्ध नभएकोले यहाँका बासिन्दाहरु Internet को लागि महँगो डाटा चलाउनु पर्ने बाध्यता रहेको छ ।

९) प्राय कार्तिक तिर आउने असिनाले धान बाली नष्ट गरिदिने ,

१०) यहाँ जडिबुटीहरु प्रशस्त मात्रामा उत्पादन भएता पनि उचित व्यवस्थापन तथा प्रशोधनको कमीले गर्दा बजारमा उचित मुल्य प्राप्त गर्न नसक्नु ।

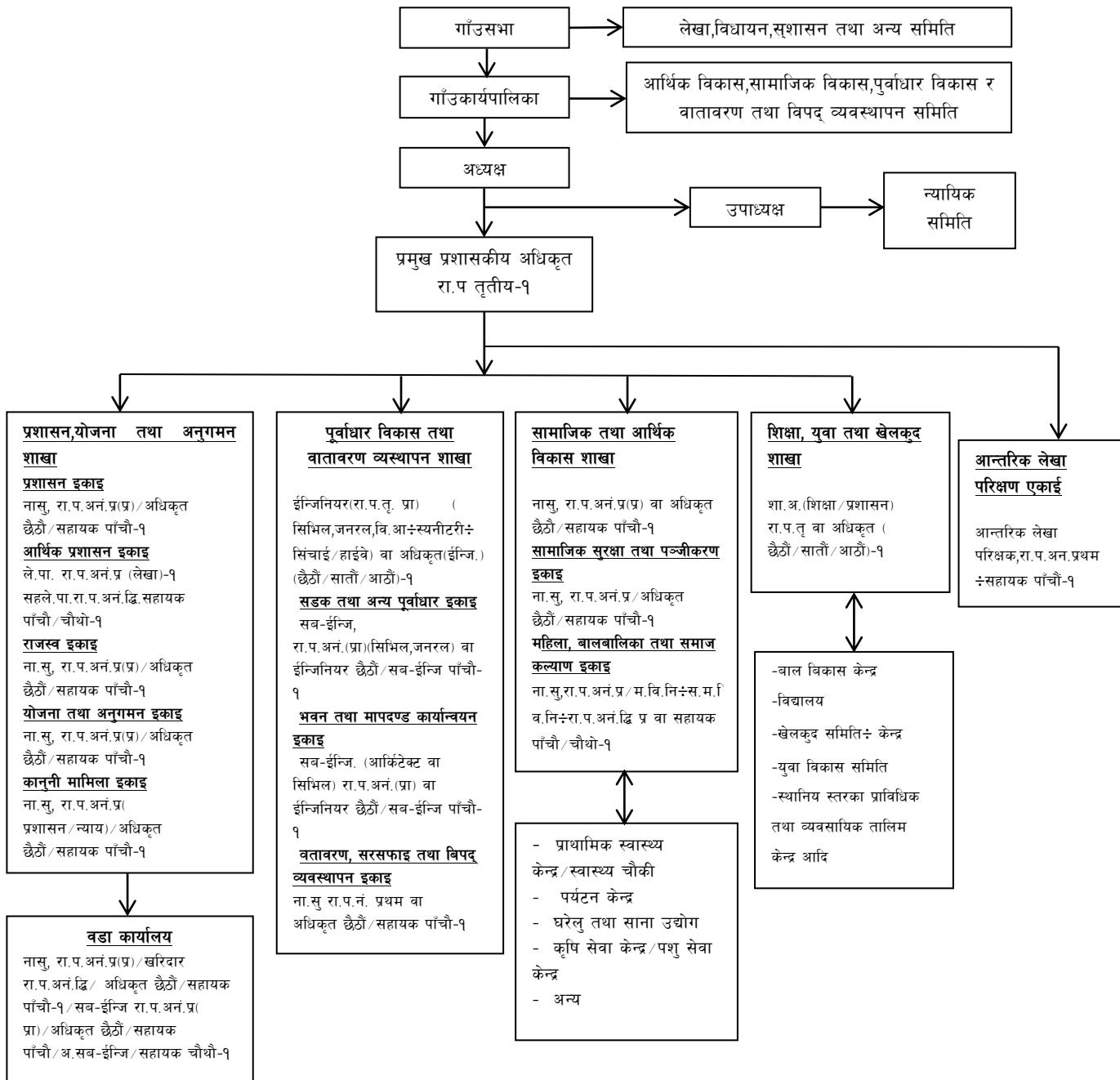
९. संस्थागत तथा सुशासनको स्थिति

९.१ संगठनात्मक तथा मानव संशाधनको अवस्था

९.१.१ गाउँपालिकाको संगठनात्मक ढाँचा

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको संगठनात्मक ढाँचा तलको चित्रमा उल्लेख गरीएको छ :

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको संगठित संरचना

९.१.२ त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको कर्मचारीहरुको विवरण

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयको निजामति कर्मचारीहरु र साविकका स्थानीय निकायका स्थायी कर्मचारीहरुको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र.सं.	पद नाम	श्रेणी/तह	प्राविधिक	अप्राविधिक	हाल पदपुर्ति	जम्मा
कार्यपालिका तर्फ						
१	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	रा.प. तृतीय	०	१	१	१
२	शाखा अधिकृत	रा.प. तृतीय (शिक्षा) वा अधिकृत छैठौं/सातौं/आठौं	०	१	०	१
३	इन्जिनियर	रा.प.तृतीय सिभिल,जनरल,वि.आ/स्यनीटरी/सिंचाई/हार्डवेर) वा अधिकृत(इन्ज.) (छैठौं/सातौं/आठौं)	०	०	१	०
४	नायब सुब्बा	रा.प.अनं प्रथम(प्रशासन) वा अधिकृत छैठौं/सहायक पाँचौ	०	६	०	६
५	नायब सुब्बा	रा.प.अनं प्रथम(न्याय/प्रशासन)वा अधिकृत छैठौं/सहायक पाँचौ	०	१	०	१
६	प्रा.स./नायब सुब्बा	रा.प.अनं प्रथम(शिक्षा/प्रशासन) वा सहायक पाँचौ	०	१	०	१
७	म.वि.नि./स.म.वि.नि वा खरिदार	रा.प.अनं प्रथम वा सहायक पाँचौ वा खरिदार/सहायक चौथौ	०	१	१	१
८	लेखापाल	रा.प.अनं प्रथम/ अधिकृत छैठौं/सहायक पाँचौ	०	१	०	१
९	आन्तरिक लेखा परीक्षक	रा.प.अनं प्रथम/अधिकृत छैठौं/सहायक पाँचौ	०	१	१	०
१०	सव इन्जिनियर(सिभिल,जनरल)	रा.प.अनं प्रथम(प्रा) वा इन्जिनियर छैठौं वा सहायक पाँचौ	१	०	१	१
११	सव इन्जिनियर(सिभिल,आर्किटेक्ट)	रा.प.अनं प्रथम वा इन्जिनियर छैठौं वा सहायक पाँचौ	१	०	०	१
१२	सह लेखापाल	रा.प.अनं द्वितीय वा सहायक पाँचौ/चौथौ	०	१	१	१
जम्मा कर्मचारी संख्या			२	१४	६	१६

वडा कार्यालयतर्फ

१	नायब सुब्बा	रा.प.अनं.प्रथम (प्र.) वा अधिकृत छैठौं वा रा.प.अन.द्वि.(प्र.)/सहायक पाँचौ/चौथौ	०	६	३	६
२	सव इन्जिनियर/असिस्टेन्ट सव इन्जिनियर	रा.प.अनं.प्रथम (प्र.) वा अधिकृत छैठौं वा सहायक पाँचौ/चौथौ (प्र.)	६	०	०	६
जम्मा कर्मचारी संख्या			६	६	३	१२

नोट: सूचना प्रविधि अधिकृत, कम्प्युटर अपरेटर, सवारी चालक, कार्यालय सहयोगी, चौकीदार आदि पदमा हाल कार्यरत कर्मचारी यस दरवन्दी तेरिजमा समावेश गरिएको छैन।

श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

९.२ संस्थागत सम्बन्ध र नागरिक संगठन

९.२.१ गाउँपालिका भित्रका नागरिक सचेतना केन्द्र

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाका प्रत्येक वडामा एक एक वटा नागरिक सचेतना केन्द्र गरी जम्मा ६ वटा नागरिक सचेतना केन्द्रहरु छन् । नागरिक सचेतना केन्द्र गठनको मूल उद्देश्य गरीब तथा विपन्न वर्गका महिलाहरुको क्षमता विकास गराउनु रहेको छ । यस गाउँपालिकाका नागरिक सचेतना केन्द्रहरुको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र.स.	वडा नं	नागरिक सचेतना केन्द्रको नाम
१	१	घोरथली नागरिक सचेतना केन्द्र
२	२	चोकटी नागरिक सचेतना केन्द्र
३	३	धुस्कुन नागरिक सचेतना केन्द्र
४	४	पिस्कर नागरिक सचेतना केन्द्र
५	५	तौथली नागरिक सचेतना केन्द्र
६	६	टेकानपुर नागरिक सचेतना केन्द्र

श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

९.२.२ अध्ययन केन्द्रहरुको विवरण

यस गाउँपालिकाका वडा नं. ३ बाहेक सबै वडाहरुमा एक एक वटा अध्ययन केन्द्र गरी जम्मा ५ वटा अध्ययन केन्द्रहरु रहेका छन् । यस गाउँपालिकाका अध्ययन केन्द्रहरुको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र.स.	वडा नं	अध्ययन केन्द्रको नाम
१	१	घोरथली सामुदायिक अध्ययन केन्द्र
२	२	चोकटी सामुदायिक अध्ययन केन्द्र
३	४	पिस्कर सामुदायिक अध्ययन केन्द्र
४	५	तौथली सामुदायिक अध्ययन केन्द्र
५	६	टेकानपुर सामुदायिक अध्ययन केन्द्र

श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

९.२.३ सामुदायिक मेलमिलाप केन्द्र बारे विवरण

यस गाउँपालिकाका प्रत्येक वडामा एक एक वटा मेलमिलाप केन्द्र गरी जम्मा ६ वटा मेलमिलाप केन्द्रहरु रहेका छन् ।

यस गाउँपालिकाका सामुदायिक मेलमिलाप केन्द्रहरुको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र.स.	वडा नं	मेलमिलाप केन्द्रको नाम
१	१	घोरथली मेलमिलाप केन्द्र
२	२	चोकटी मेलमिलाप केन्द्र
३	३	धुस्कुन मेलमिलाप केन्द्र
४	४	पिस्कर मेलमिलाप केन्द्र
५	५	तौथली मेलमिलाप केन्द्र
६	६	टेकानपुर मेलमिलाप केन्द्र

श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

९.२.४ गैर सरकारी संस्थाको विवरण

यस गाउँपालिकालाई कार्यक्षेत्र बनाएर काम गरीरहेका ६ वटा गैर सरकारी संस्थाहरु मध्ये ५ वटा संस्थाहरुले कृषि क्षेत्रमा केन्द्रित भएको देखिन्छ भने ग्रामीण महिला सिर्जनशील नेपाल संस्था भने महिला शिक्षा सुधारमा केन्द्रित भएको छ। यस गाउँपालिकाका गैर सरकारी संस्थाहरुको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ:

क्र.स.	गैर सरकारी संस्थाको नाम	कार्य क्षेत्र
१	फेज नेपाल	कृषि
२	टुकी संघ सुनकोशी	कृषि, पोषण
३	ग्रामीण महिला सिर्जनशील नेपाल	शिक्षा
४	एकीकृत हातेमालो ग्रामीण विकास संघ (ISARD)	कृषि
५	नाम्लो नेपाल	पुर्ननिर्माण, कृषि
६	LiBird	कृषि

श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

अनुसुची

अनुसुची १ गाउँपालिकाका जनप्रतिनिधि तथा पदाधिकारीहरुको विवरण

गाउँपालिकामा निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूको विवरण

क्र.स.	जनप्रतिनिधिको नाम	पद	सम्पर्क नं
१	भुपेन्द्र श्रेष्ठ	अध्यक्ष	९८५९२९०९७०
२	दुर्गादेवि नेपाल	उपाध्यक्ष	९७४९९८९९९९
३	कर्ण बहादुर खड्का	अध्यक्ष, वडा नं १	९८४३५३२३४५
४	मान बहादुर थामी	अध्यक्ष, वडा नं २	९८६९५९३२८८
५	सुकदेव रिसाल	अध्यक्ष, वडा नं ३	९८५९९०२०९९
६	भोटोलो थामी	अध्यक्ष, वडा नं ४	९८५९९२५६२०
७	विष्णुभक्त श्रेष्ठ	अध्यक्ष, वडा नं ५	९७४९०९६९९९
८	रामचन्द्र बुढाथोकी	अध्यक्ष, वडा नं ६	९८५९०७४९४५
९	कविता थामी	सदस्य, वडा नं १	९८६०८९४०३६
१०	मान कुमारी कामी	सदस्य, वडा नं १	
११	छत्र बहादुर खत्री	सदस्य, वडा नं १	९८६०४४८९८०
१२	विर बहादुर तामाङ	सदस्य, वडा नं १	९८६०९२२५९२
१३	किरण थामी	सदस्य, वडा नं २	९८४३५३९४९५
१४	बम बहादुर राउत	सदस्य, वडा नं २	९८५९०८९६५३
१५	पेली थामी	सदस्य, वडा नं २	९८४३५३९३७८
१६	थुप्री कामी	सदस्य, वडा नं २	९८४२७७९३४४
१७	चन्द्र बहादुर थामी	सदस्य, वडा नं ३	९८०३०७०८८८
१८	विर बहादुर श्रेष्ठ	सदस्य, वडा नं ३	९८४९३४६०९७
१९	सावित्री कुमारी खत्री	सदस्य, वडा नं ३	९८६८७०५४३०
२०	मन कुमारी नेपाली	सदस्य, वडा नं ३	
२१	खड्ग बहादुर गुभाजु	सदस्य, वडा नं ४	९८६३६५३०५७
२२	प्रकाश श्रेष्ठ	सदस्य, वडा नं ४	९८६०९६९७२९
२३	कमला खड्का	सदस्य, वडा नं ४	९८४९४७४६७७
२४	रिता खाती	सदस्य, वडा नं ४	
२५	भिम बहादुर श्रेष्ठ	सदस्य, वडा नं ५	९८५९०९२८८९
२६	हाकु बहादुर श्रेष्ठ	सदस्य, वडा नं ५	९८४९३९५९२९

क्र.सं.	जनप्रतिनिधिको नाम	पद	सम्पर्क नं
२७	अन्जु कुसुले	सदस्य, वडा नं ५	९८४९४०८२११
२८	बल कुमारी कामी	सदस्य, वडा नं ५	९८१८९६७२४९
२९	टेक बहादुर बोहरा	सदस्य, वडा नं ६	९८०८१५३४८७
३०	भोलानाथ भट्टराई	सदस्य, वडा नं ६	९८४९०९०६६०
३१	कमला खत्री	सदस्य, वडा नं ६	९८४९४२५०२
३२	देबकी दमाई	सदस्य, वडा नं ६	९८०८७९१७८६
३३	राजु पहारी	गाउँ कार्यपालिका सदस्य	९८४९०९४९४५
३४	जंड बहादुर थामी	गाउँ कार्यपालिका सदस्य	९८४३४२८३३३

श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

गाउँपालिका कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारीहरुको विवरण

क्र.सं.	कर्मचारीको नाम	पद	कार्यालयको नाम	सम्पर्क नं
प्रशासन शाखा				
१	राजेन्द्र प्रसाद नेपाल	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका	९८५९२३८१००
२	भक्त बहादुर थामी	कम्प्युटर अपरेटर	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका	९८४३७९९३८४
३	जमुना खड्का	कार्यालय सहयोगी	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका	
लेखा शाखा				
४	कुशल अधिकारी	सह-लेखापाल	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका	९८४७२४४४९९
IT शाखा				
५	राजाराम नेपाल	IT Officer	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका	९८६०९०५३२३
प्राविधिक शाखा				
६	सुनिल श्रेष्ठ	इंजिनियर	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका	९८१९३९४४२६
७	दिक बजगाई	सब-इंजिनियर	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका	९८६०५७२७९६७
योजना शाखा				
८	सुनिल श्रेष्ठ	योजना शाखा प्रमुख	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका	९८१९३९४४२६

विषयगत शाखा

९	परमानन्द चौधरी	प्राविधिक सहायक	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका, कृषि शाखा	९८५९२२१२७५
१०	महेश भण्डारी	नायब प्राविधिक सहायक	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका, कृषि शाखा	
११	पदम बहादुर शाही	नायब प्राविधिक सहायक	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका, कृषि शाखा	
१२	खड्ग बहादुर श्रेष्ठ	ना.प.स्वा.प्रा.	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका, पशु शाखा	
१३	चन्द्र नारायण शाह		त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका, स्वास्थ्य शाखा	९८१५७४९८५१
१४	अमनराज परियार		त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका, स्वास्थ्य शाखा	९८४५२७६३५१
१५	राधिका भट्टराई	सहायक महिला विकास निरीक्षक	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका, महिला तथा बालबालिका शाखा	९८४२७४५८०२

वडा कार्यालय

१६	खिका प्रसाद सापकोटा	वडा सचिव	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका, वडा नं १	
१७	कमल प्रसाद भण्डारी	वडा सचिव	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका, वडा नं २	९८६७८९९९०९
१८	खिका प्रसाद सापकोटा	वडा सचिव	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका, वडा नं ३	९८५९२२५२४२
१९	रेवन्त दहाल	वडा सचिव	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका, वडा नं ४	९८४६२६८६०७
२०		वडा सचिव	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका, वडा नं ५	
२१	कुमार घिसिङ लामा	वडा सचिव	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका, वडा नं ६	९८४९६५०६७४

२२	जल बहादुर थामी	प्रशासन सहायक	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका, वडा नं १	९८४३४२९७५३
२३	हरेराम पौडेल	प्रशासन सहायक	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका, वडा नं २	९८६०३१६३९२
२४	सरिता पहरी	प्रशासन सहायक	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका, वडा नं ३	९८४३०९२९२३
२५	रामकृष्ण खड्का	प्रशासन सहायक	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका, वडा नं ४	९८४९२२४८८१
२६	भण्पमाया श्रेष्ठ	प्रशासन सहायक	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका, वडा नं ५	९८६१८५८५७३
२७	विशाल बोहरा	प्रशासन सहायक	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका, वडा नं ६	९८४३६४३०५४
२८		कार्यालय सहयोगी	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका, वडा नं १	
२९	लाल बहादुर थामी	कार्यालय सहयोगी	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका, वडा नं २	
३०	नारायण कार्मी	कार्यालय सहयोगी	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका, वडा नं ३	
३१	पदम लाल खड्का	कार्यालय सहयोगी	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका, वडा नं ४	
३२	सोफिया श्रेष्ठ	कार्यालय सहयोगी	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका, वडा नं ५	
३३	याम कुमारी खड्का	कार्यालय सहयोगी	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका, वडा नं ६	

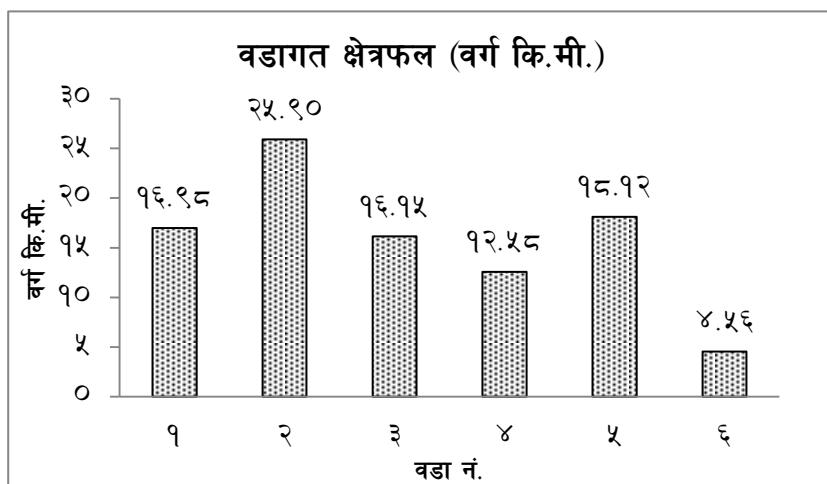
श्रोत: संस्थागत तथ्याङ्क सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

अनुसुची २ नक्साहरु

अनुसुची ३ लेखाचित्रहरू

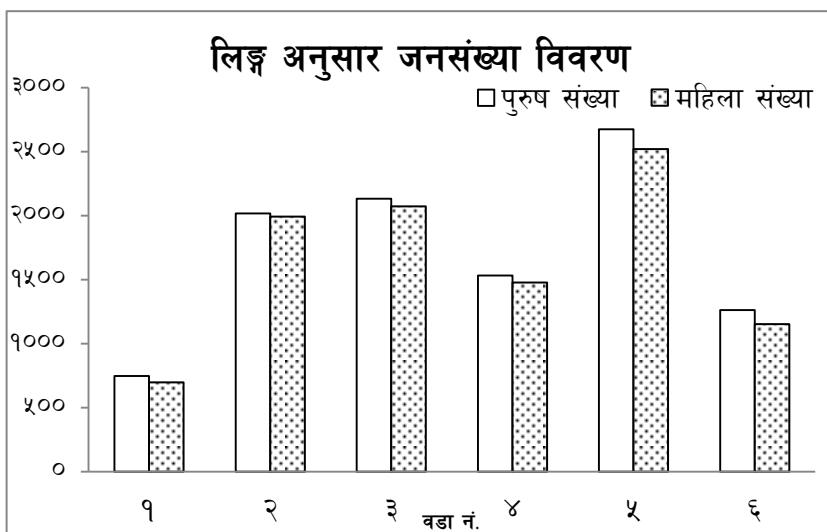
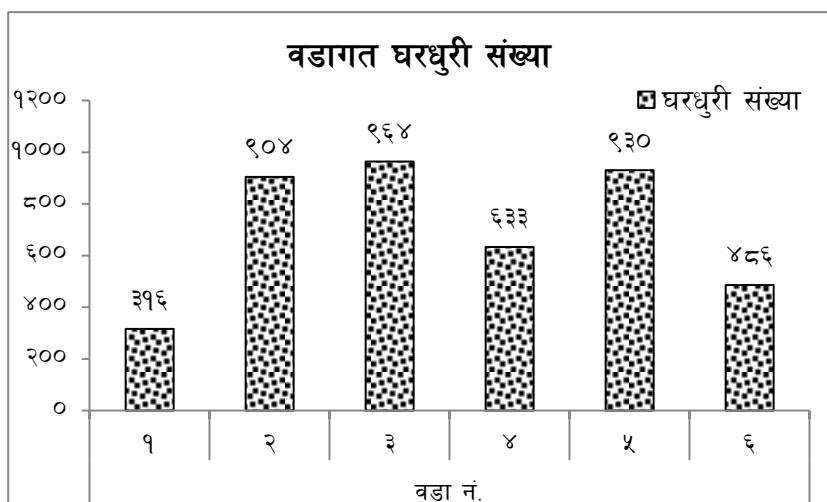
क्षेत्रफलको विवरण

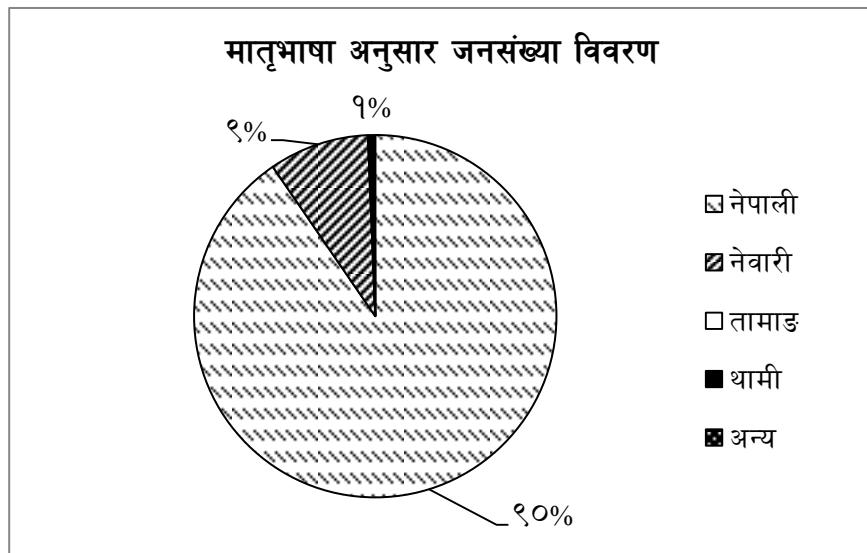
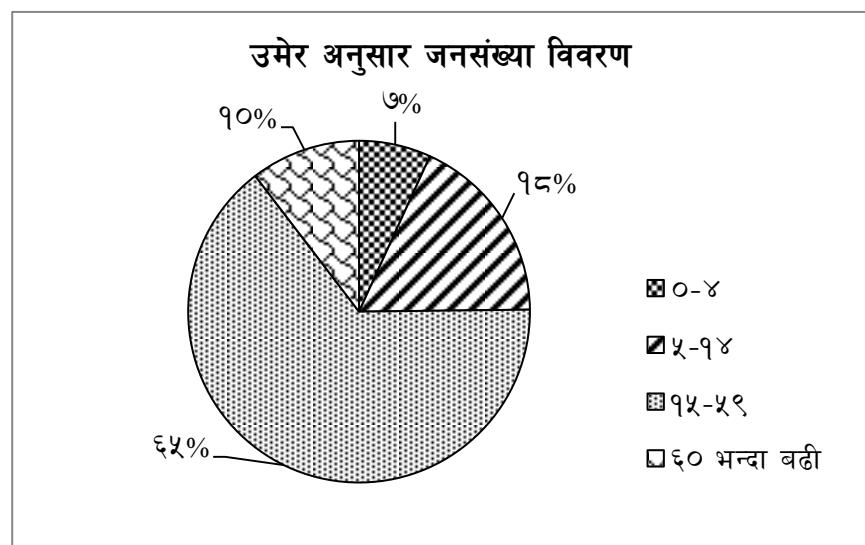
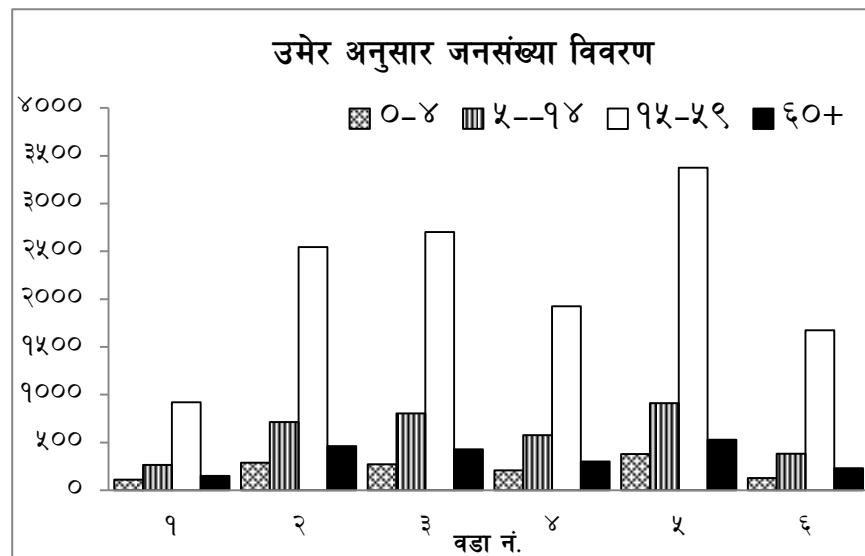
श्रोत : नापी विभाग, आधार वर्ष २०५३

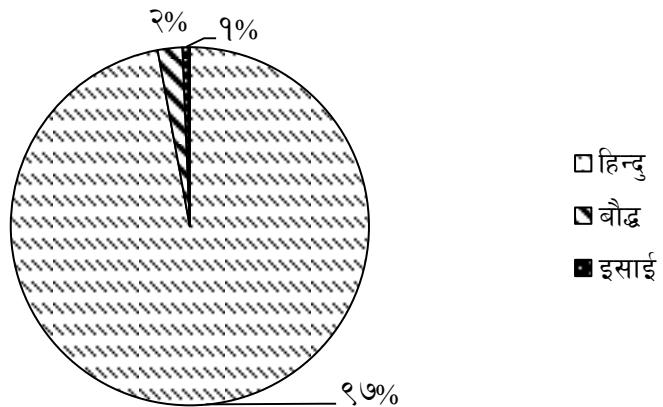
जनसंख्या विवरण

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, आधार वर्ष २०७४

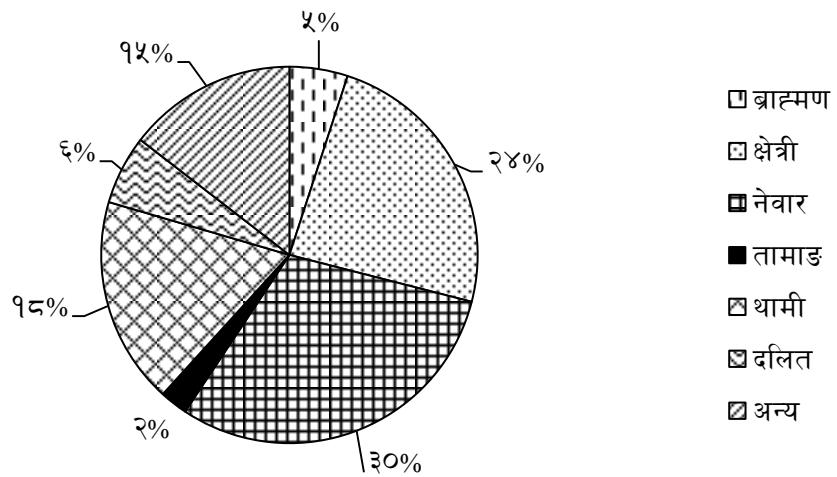

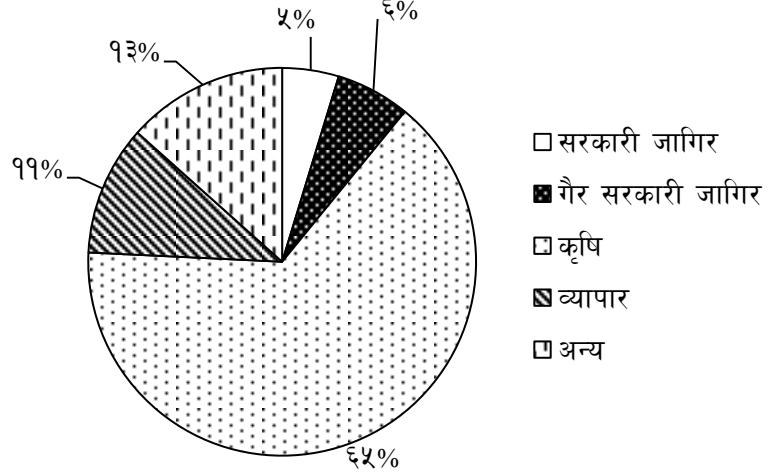
धर्म अनुसार जनसंख्या विवरण

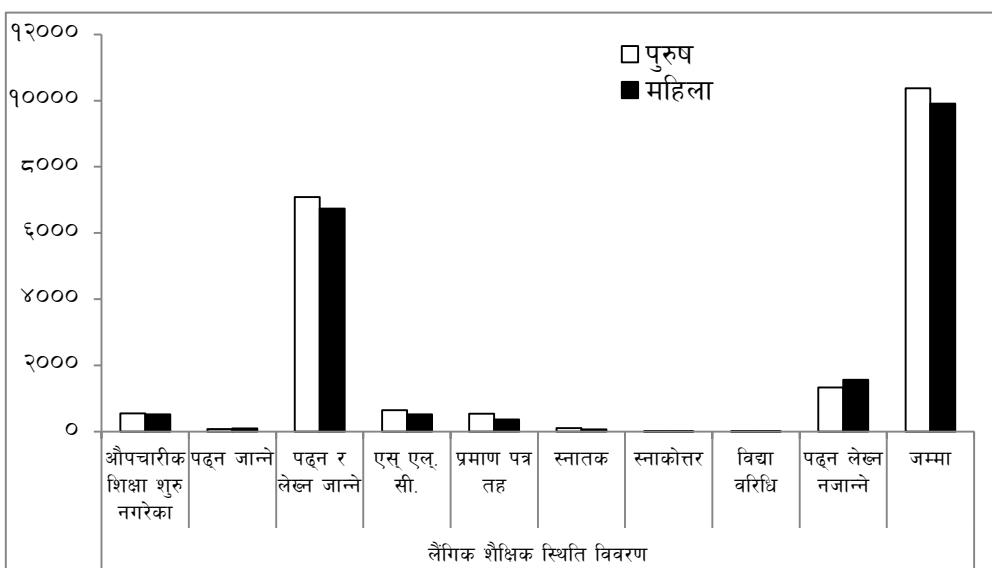
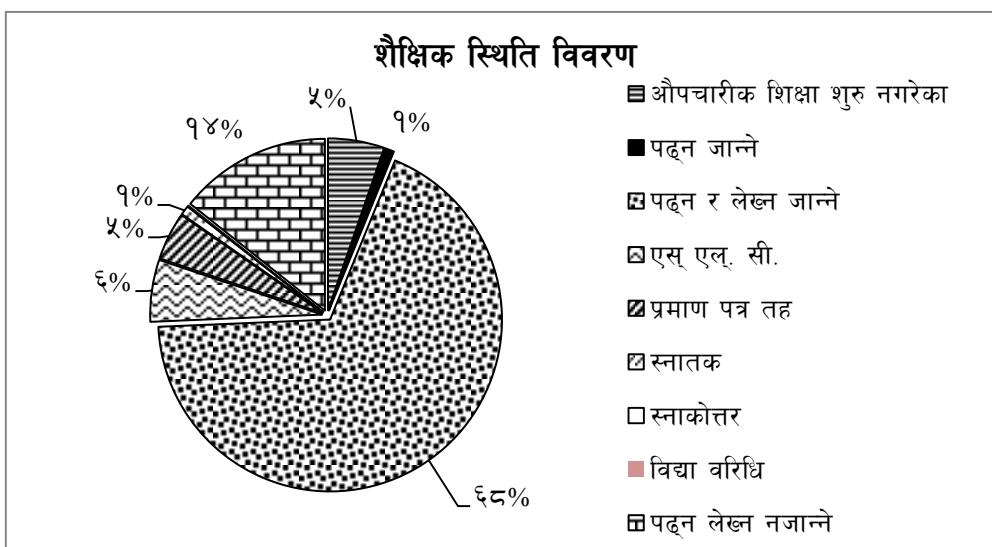
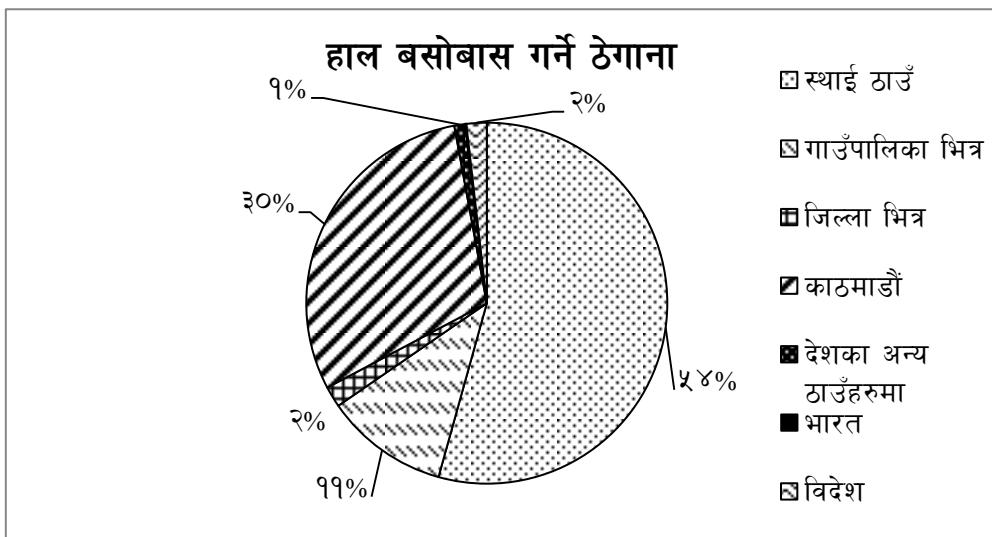

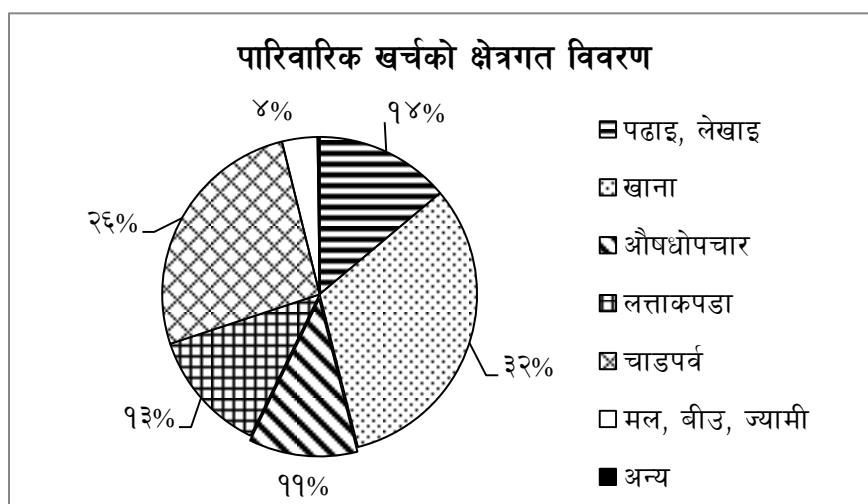
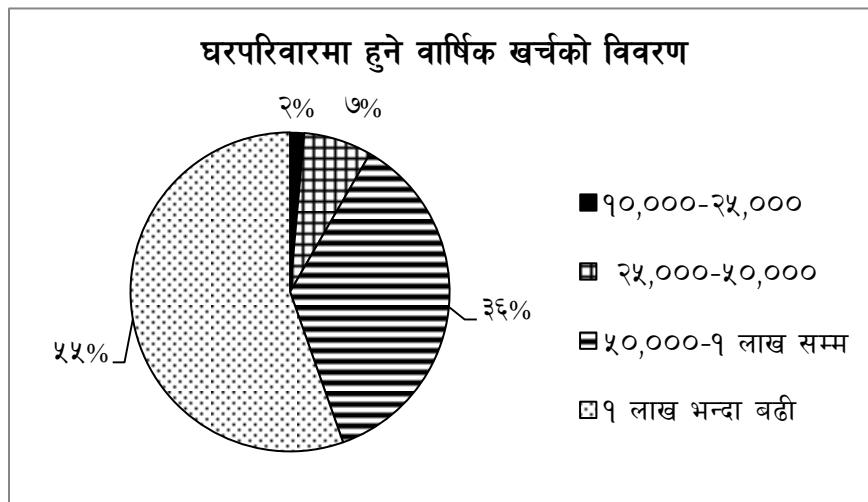
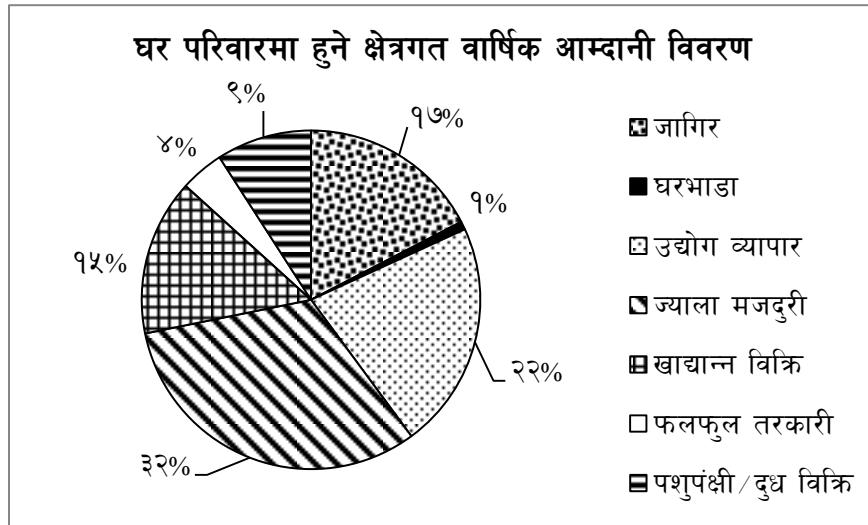
जातीय जनसंख्या विवरण

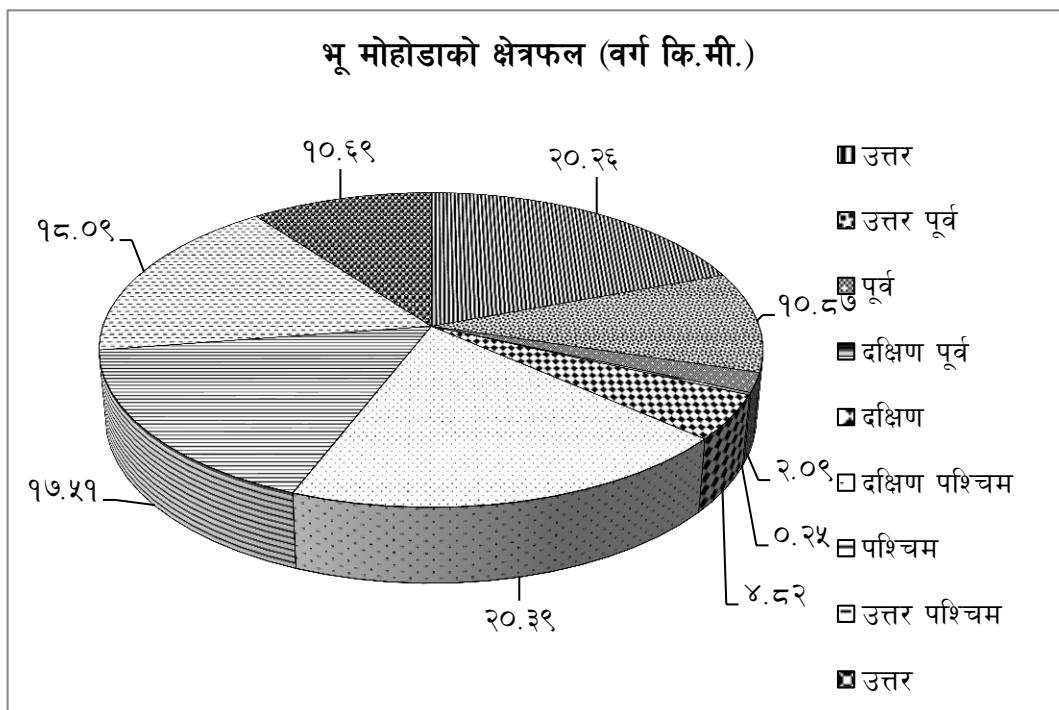
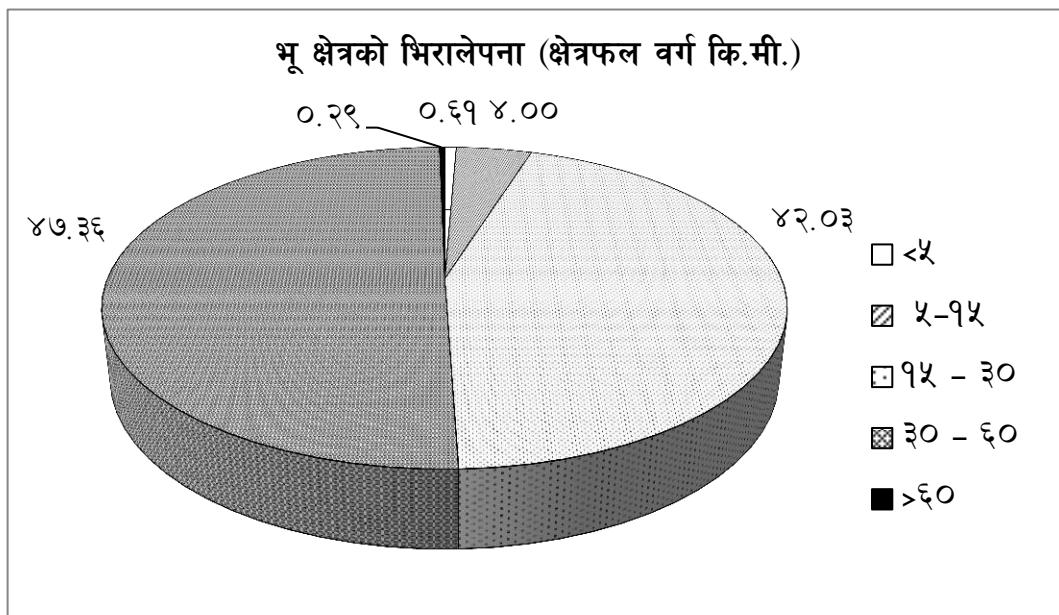

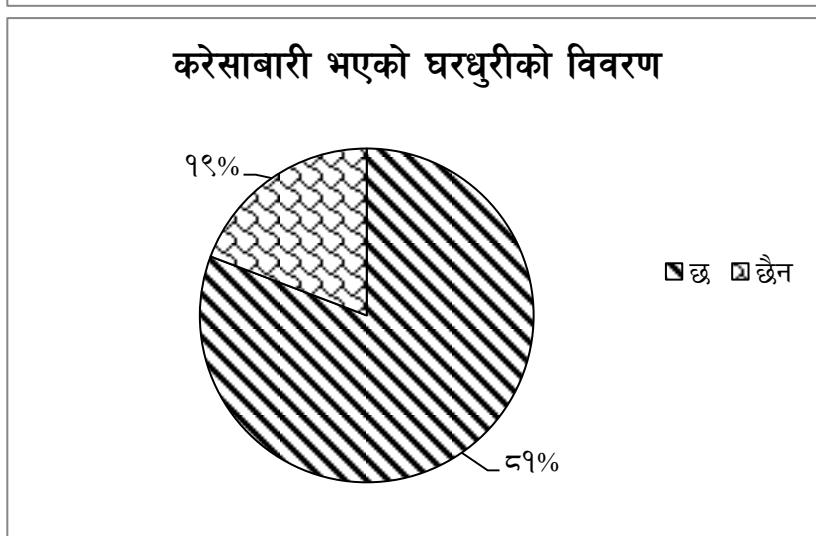
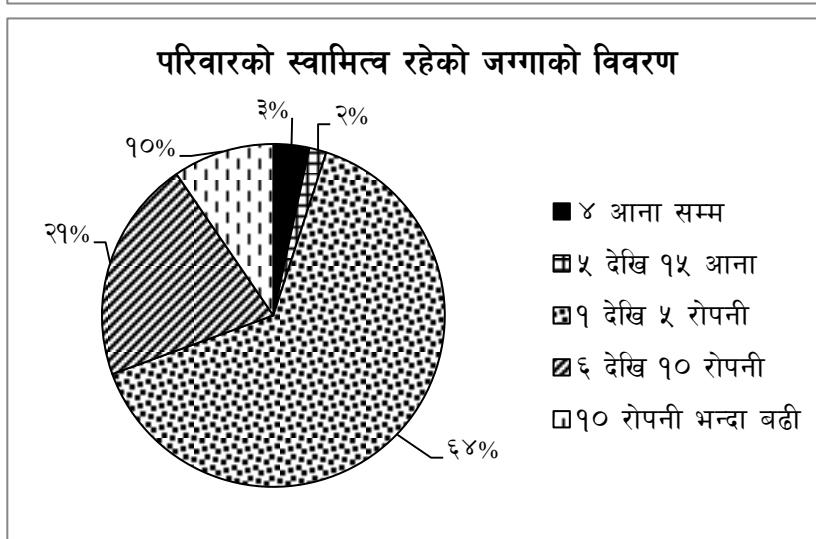
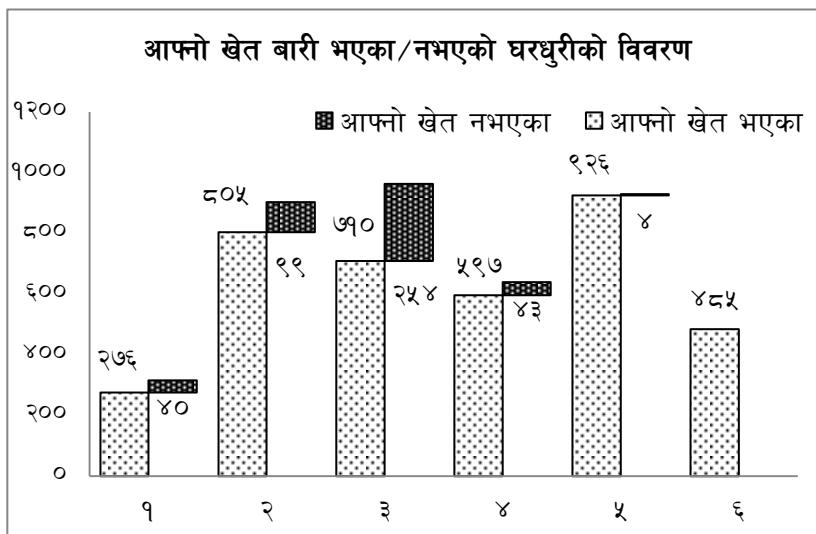
पेशा विवरण

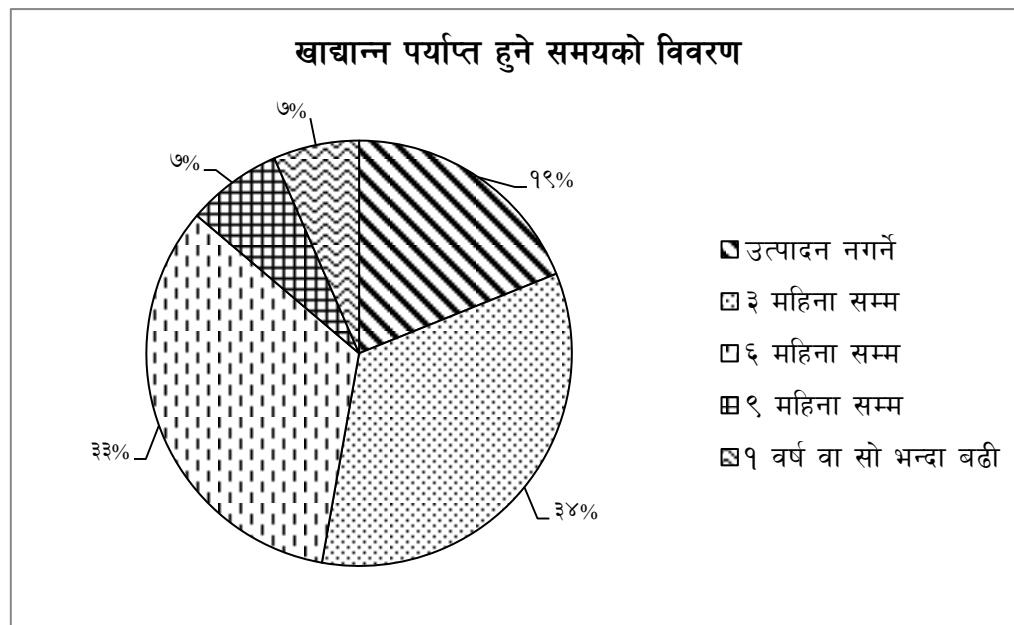
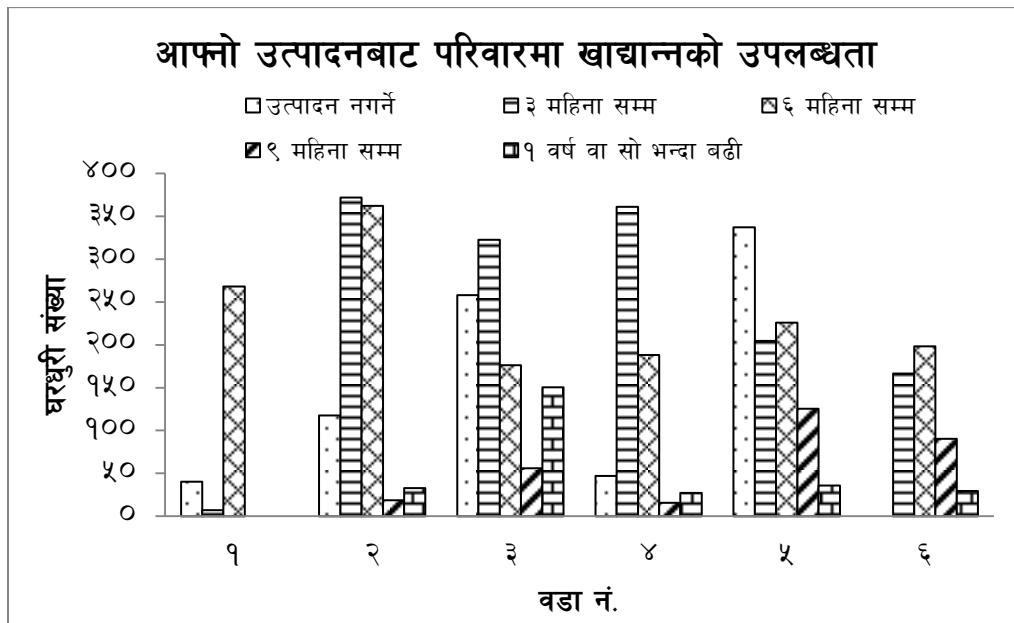

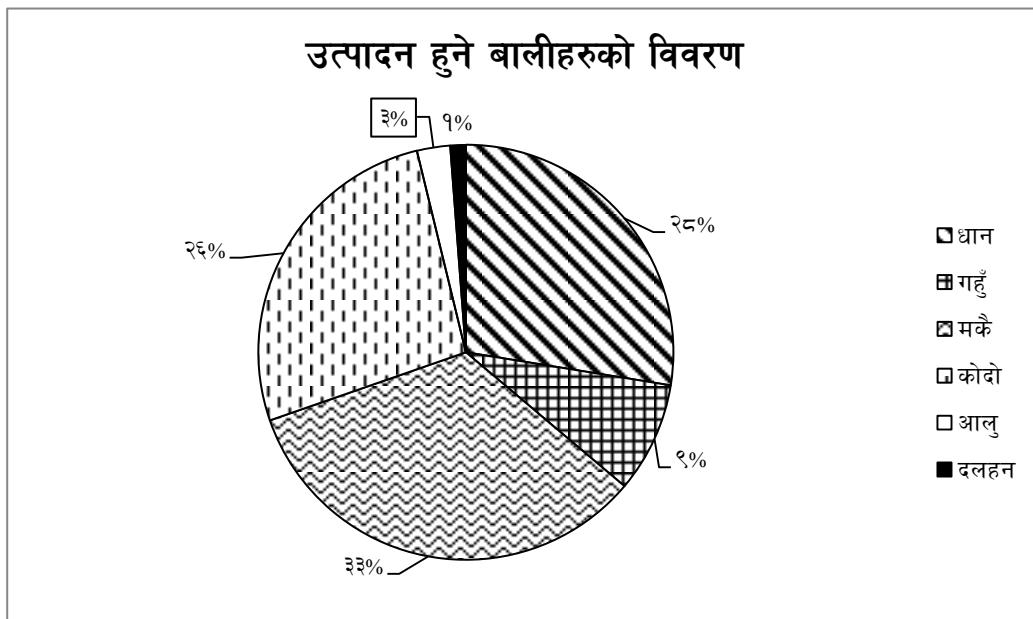
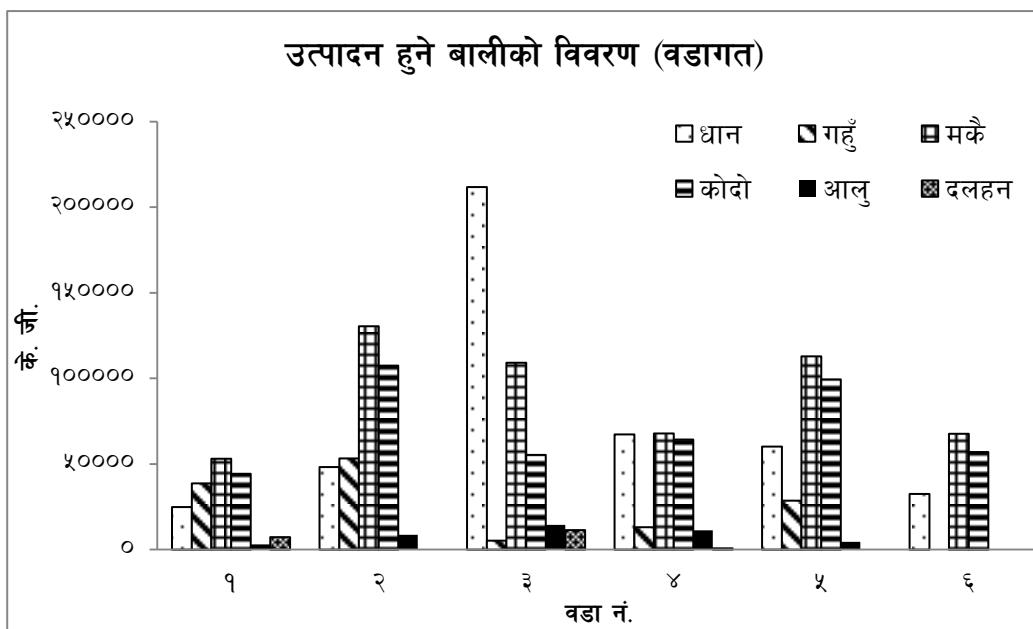

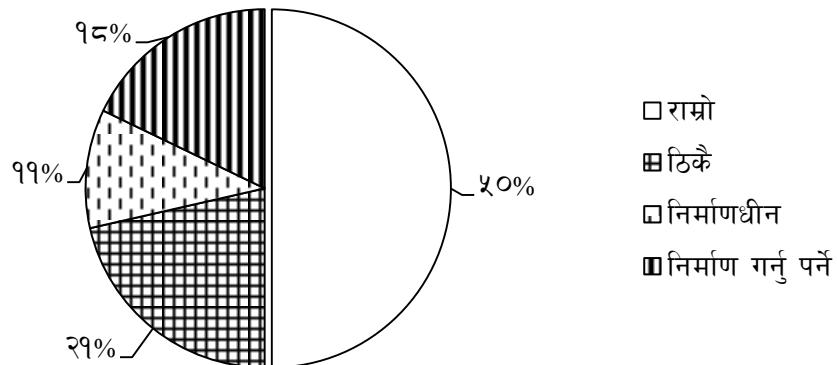

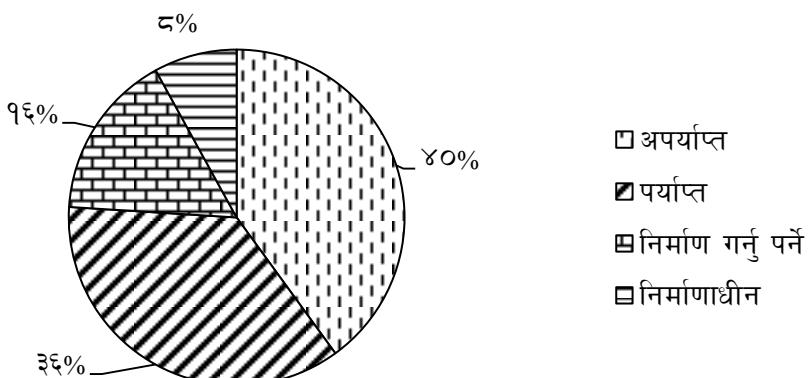

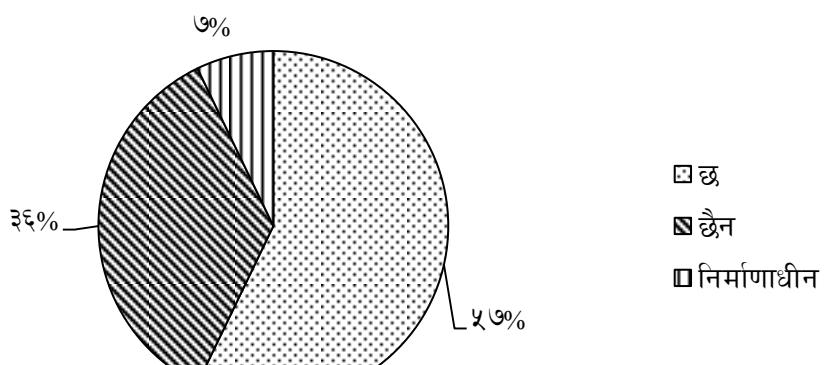
विद्यालयहरुको शौचालयको अवस्था

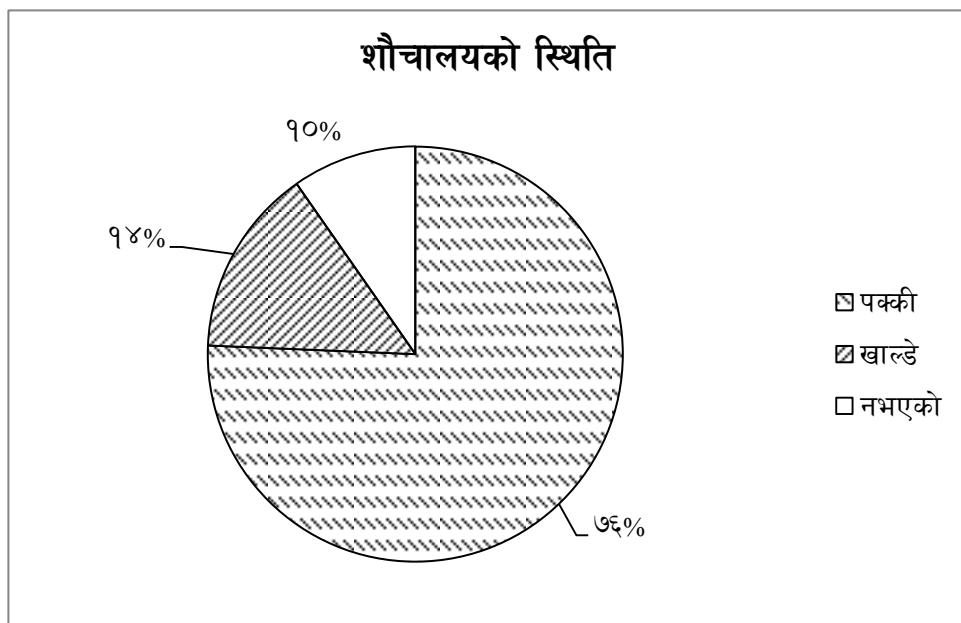
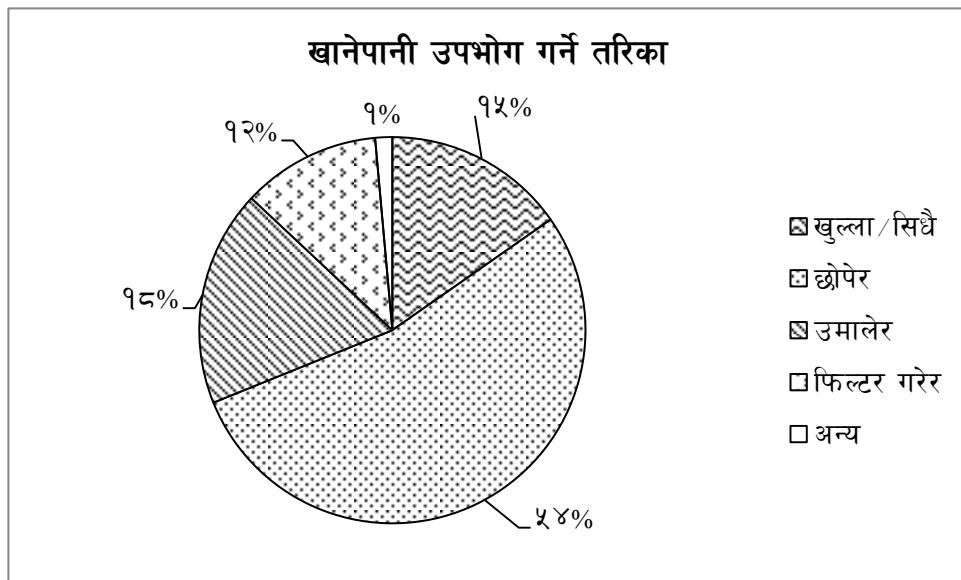

विद्यालयहरुको खानेपानीको अवस्था

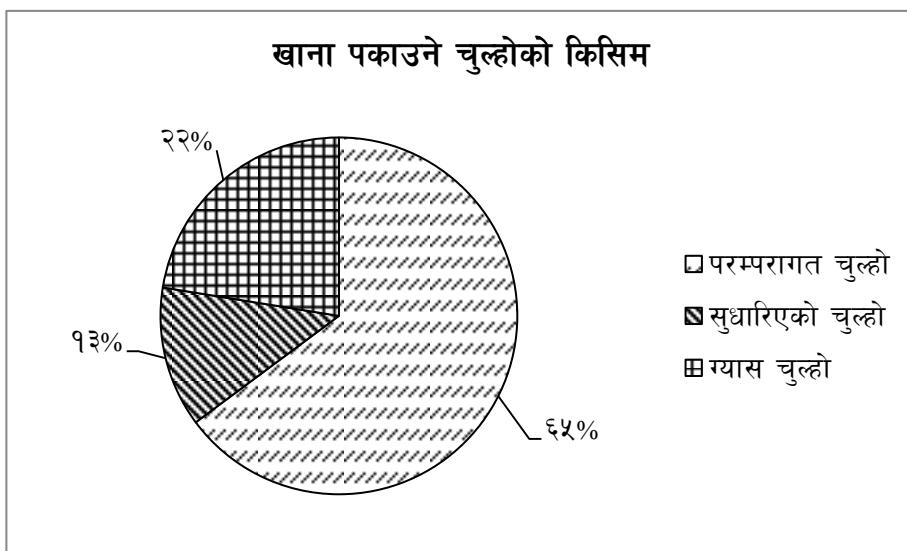
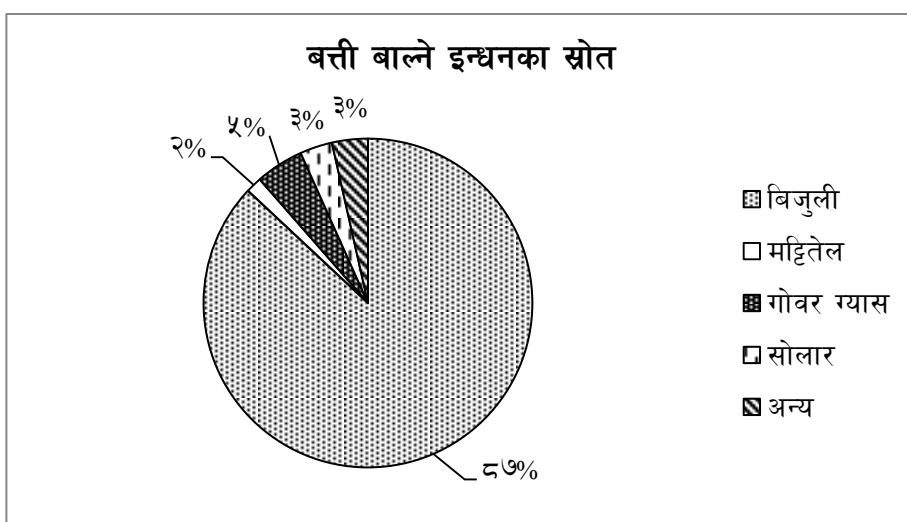
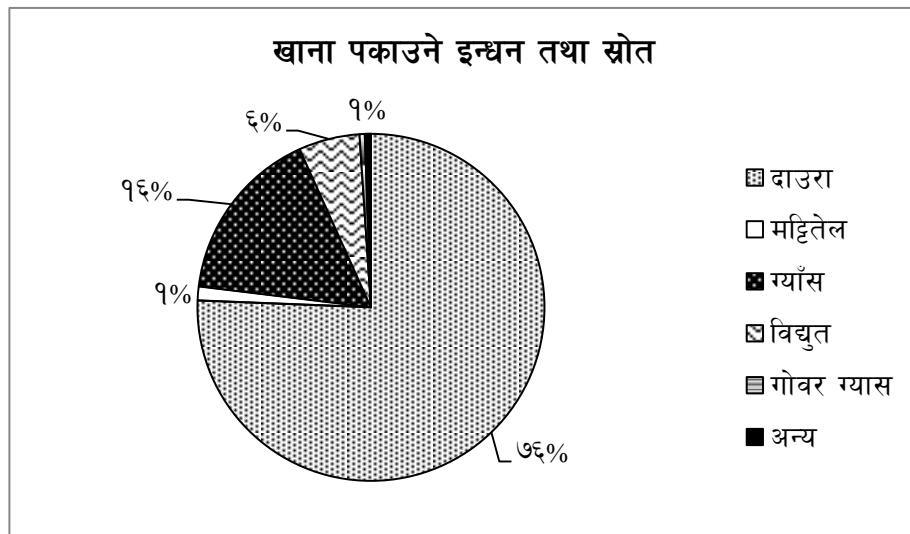

विद्यालयहरुमा खेलमैदानको अवस्था

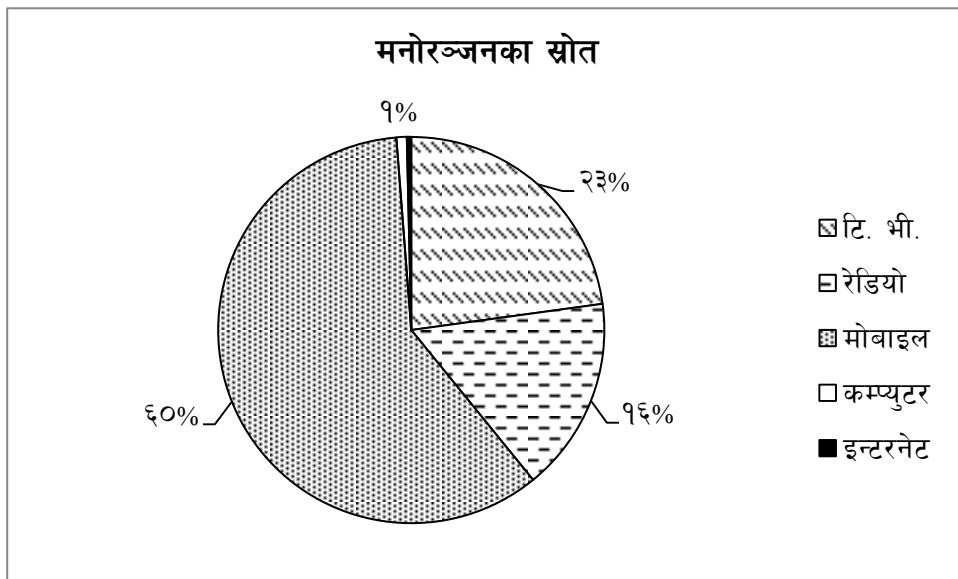

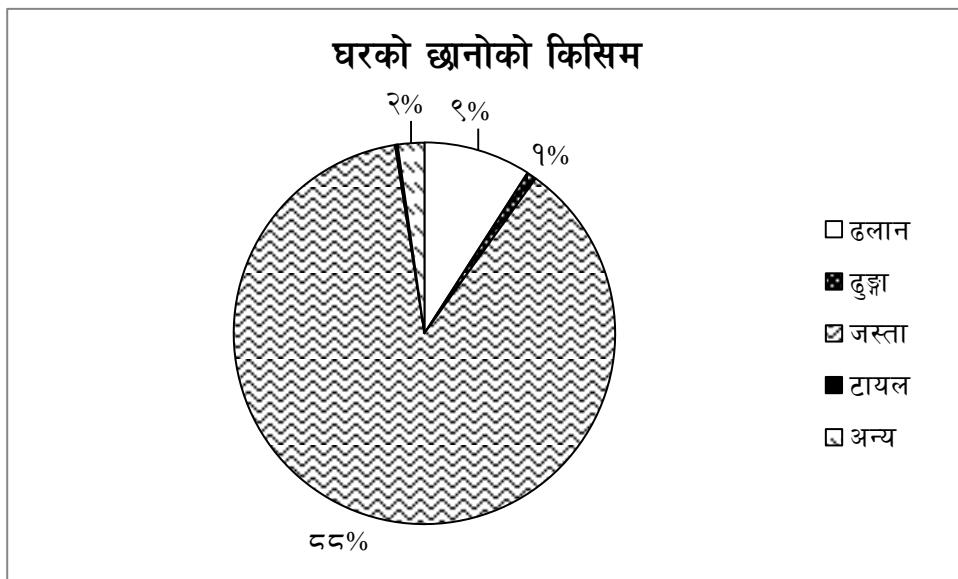
विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा

मनोरञ्जनका स्रोत

आवास तथा भवन

अनुसुची ५ माइन्युटहरु

आठ दिनी २०६४ खाल जेठे ८ गर्दे मात्र लिपुवार्ष
जापा. यो अद्यम सर्व शुभेन्द्र छोँचको अनुभवाका
जाउँपालिकाको पञ्चविंशति शुभाचिरिज डार्क्टराला तपशिल
लघुथितिका निधि अस्तावट्टुगाहि ढलाउन जाई निर्णय
जाइयो।

आदिकारि:

१. अद्यम : श्री शुभेन्द्र छोँच मुख्यमन्त्री
२. उपाध्यक्ष : श्री दुर्गा देवी रेपाल मुख्यमन्त्री
३. प्रमुख उच्चाधिकारी अधिकारी : श्री राजेन्द्र प्रवाद रेपाल मुख्यमन्त्री
४. १ नं. वडा अधिकारी : श्री कौर वहादुर भट्टाचार्य मुख्यमन्त्री
५. २ नं. " " : श्री लाल व. आर्य मुख्यमन्त्री
६. ३ नं. " " : श्री शुक्रेन्द्र रिलाल मुख्यमन्त्री
७. ४ नं. " " : श्री गोदालो आर्य मुख्यमन्त्री
८. ५ नं. " " : श्री विजय शर्मा छोँच मुख्यमन्त्री
९. ६ नं. " " : श्री रामचन्द्र वेहरा मुख्यमन्त्री
१०. डार्क्टरालिका वडाला : श्री लाला विडाका मुख्यमन्त्री
११. " " : श्री चैत्री आर्य मुख्यमन्त्री
१२. " " : श्री शुभी आर्य मुख्यमन्त्री
१३. " " : श्री डंग व. आर्य मुख्यमन्त्री
१४. " " : श्री एक प्रदीप मुख्यमन्त्री
१५. " " : श्री लालीजी दुल्मीलालो मुख्यमन्त्री
१६. शुभालयाला प्राप्तिका अधिकारी : श्री रामराम नेपाल मुख्यमन्त्री
१७. जा.वा. ला. - इन्स्टिट्युट : श्री दिव्या बहादुर मुख्यमन्त्री
१८. जा.वा. इन्स्टिट्युट : श्री शुभेन्द्र छात्र मुख्यमन्त्री
१९. जा.वा. खालीलाला शाला - श्री लालाराम लाल मुख्यमन्त्री
२०. योजना विकासको अधिकारी (आक्तिकोष उलाउ) - श्री प्रियोका प्रधान मुख्यमन्त्री
२१. आलिना महर्जन (वातावरण विकास) (आक्तिकोष उलाउ) मुख्यमन्त्री
२२. वडानं १ वडा वडाला - श्री विकास तापाट मुख्यमन्त्री
२३. योगिनाराम चौडेल (जा.वा. राम वा. वि. चौडेल) मुख्यमन्त्री
२४. दीपक नेपाल - श्री दीपक नेपाल - महेन्द्र प्रताप माथि दुल्मील उपाधिका मुख्यमन्त्री
२५. गोदाला शाला - श्री खेत्र दहाल मुख्यमन्त्री
२६. उम्मीद अन्तर्यामी - श्री गल व. आर्य मुख्यमन्त्री

२६. एड-क्रेयापाल : ८५७ उशल अविकारी ~~संग्रहीत~~
२८. डांगरा उद्देशी : ८५७ जुन १९९१ ~~संग्रहीत~~

प्रस्तुतिः

१. पार्श्वचित्र गलोदा लक्षणात्

निर्णयः

निर्णय नं. १:

प्रस्तुत नं. १ नाथि इक्कुल जादी अम ना. पा. की पार्श्वचित्र वराउने छिला पाई आडिटेक्ट रुद्र अलाहुद परागोदाताले वासा पाईको पार्श्वचित्रको गलोदा नाथि इक्कुल अट्ट लंबाखन जारियो र सो गलोदा लाट्ट चमानिङ्गु जारी अन्तिम दिन खुला आडाडी वराउने निर्णय जारियो।

✓

✓

✓

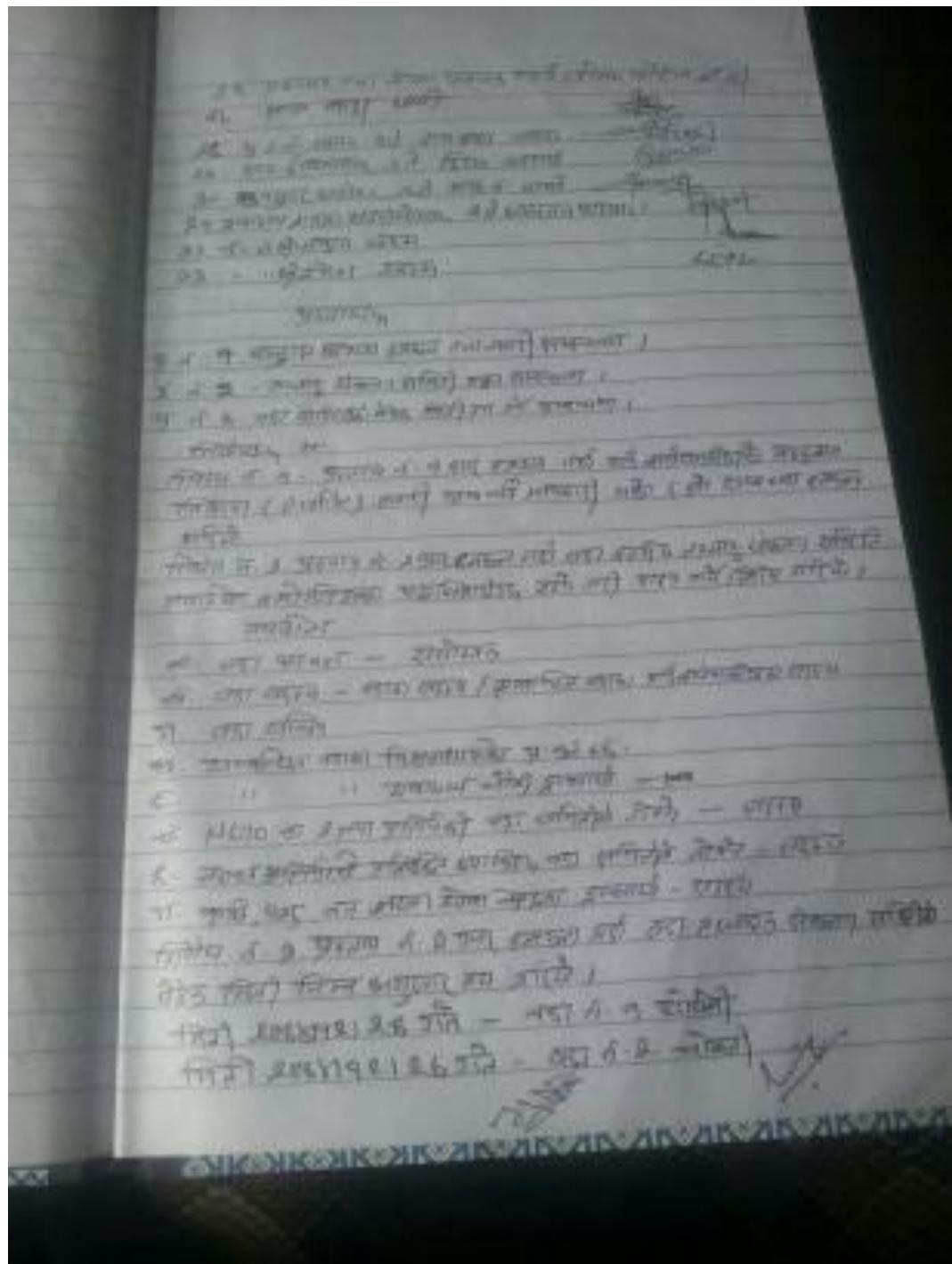
✓

Dhaf

आजु लिखि असी तरी हे आ नो अह अन्हा
कुलांडी का या का व्यापक एवं उपर्युक्त विषयातील अन्हांचा
दारांगालीकाचे गोपनीयता संभव आवश्यिक राजी देण्यात
दैनंदिन अधिकांश व्यापकांमध्ये, आणि अत्यन्तांत शुद्धी
ती लिखें आवश्यक।

प्रारंभिक

१. विद्येय की व्यापक विवेद ~~व्यापक~~
२. व्यापक एवं द्वावांची विवेद ~~व्यापक~~
३. उत्तरां आवश्यिक विवेद एवं व्यापक प्रारंभिक विवेद ~~व्यापक~~
४. व्यापक विवेद एवं व्यापक
५. -II विवेद एवं व्यापक प्रारंभिक
६. व्यापक विवेद व्यापक व्यापक
७. व्यापक विवेद व्यापक व्यापक
८. व्यापक विवेद व्यापक व्यापक
९. व्यापक विवेद व्यापक व्यापक
१०. व्यापक विवेद व्यापक व्यापक
११. व्यापक विवेद व्यापक व्यापक
१२. व्यापक विवेद व्यापक व्यापक
१३. व्यापक विवेद व्यापक व्यापक
१४. व्यापक विवेद व्यापक व्यापक
१५. (व्यापक विवेद) एवं व्यापक विवेद ~~व्यापक~~
१६. व्यापक विवेद/व्यापक विवेद एवं व्यापक विवेद
१७. व्यापक व्यापक व्यापक विवेद ~~व्यापक~~
१८. व्यापक व्यापक व्यापक विवेद ~~व्यापक~~
१९. व्यापक विवेद व्यापक विवेद
२०. व्यापक विवेद व्यापक
२१. व्यापक विवेद व्यापक
२२. Planer विवेद व्यापक
२३. Planer विवेद व्यापक
२४. Planer विवेद व्यापक

अनुसुची ५ फोटोहरु

सरकारी कार्यालय तथा भवनहरु

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको कार्यालय

वडा नं. ६ को वडा कार्यालय

पिस्कर स्वास्थ्य चौकी कार्यालय

प्रहरी चौकी पिस्कर

श्री राम मा. वि. (वडा नं. २)

श्री सेतीदेवी आ. वि. (वडा नं. १)

वडागत भेला तथा गाउँपालिका स्तरिय गोष्ठीहरु

बस्तुगत विवरणको तयारी गोष्ठी

वडा नं. १ वडागत भेला

संस्थागत विवरणको चेकलिस्ट भई गरेका (वडा नं. २)

वडागत भेलामा नक्साङ्गन गर्दै (वडा नं. ३)

वडा नं. ५ वडागत भेला

प्रमाणीकरण गोष्ठी

पूर्वाधारहरु

भूकम्प पूर्व त्रिपुरा सुन्दरी माईको मन्दिर (वडा नं. ५)

भूकम्प पश्चात त्रिपुरासुन्दरी माईको मन्दिर (वडा नं. ५)

शिखरचुली सामुदायिक वन (वडा नं. ५)

घोर्थली लाटु पुल

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको बाटो को अवस्था

वडा नं. ४ को पाइप धारा

